MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
ve
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÖZETLERİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

1998

İSTANBUL – 1999

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYIN NO :656
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YAYIN NO : 1

DOKTORA
ve
YÜKSEK LİSANS
TEZ ÖZETLERİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

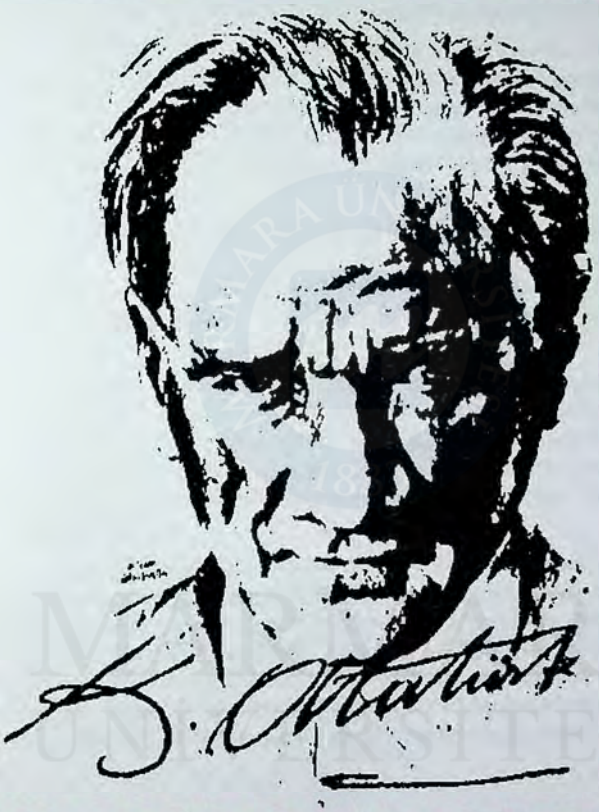
1998

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

ISBN 975 – 400 – 204 – 3

Marmara Üniversitesi
Teknik Eğitim Fakültesi
Döner Sermaye İşletmesi
Matbaa Biriminde Basılmıştır.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

"İlim tercüme ile olmaz, tetkikle olur". 1932

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Marmara Üniversitesi önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyinde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan çağdaş bir yükseköğretim kurumudur. Üniversitemizde lisansüstü faaliyetler Fen Bilimleri, Sağlık Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri tarafından düzenlenmektedir.

Üniversitemiz, Sağlık Bilimleri Enstitüsü 20 Temmuz 1982 yılında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. Kurulduğu yıldan bu yana Diş Hekimliği, Eczacılık ve Tıp Fakülteleri, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Hemşirelik Yüksekokulu, Nörolojik Bilimler ve Gastroenteroloji Enstitülerinin anabilim dallarında lisansüstü eğitim-öğretim ve araştırmaları sürdürmektedir.

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Ensitüsü 1985 yılında ilk mezunlarını vermiştir. 1985 yılına kadar 27 Doktora, 16 Yüksek Lisans çalışması yapılmıştır. 1985-1997 yılları arasında 216 Doktora, 343 Yüksek Lisans öğrencisi mezun olmuştur. 1998 yılında ise 28 Doktora, 57 Yüksek Lisans öğrencisinin unvanları enstitü tarafından tevdi edilmiştir.

Bugün Sağlık Bilimleri Enstitüsünde 57 Lisansüstü, 27 Doktora programında eğitim-öğretim çalışmaları yapılmaktadır. Lisansüstü programlarının zenginliği ile iftihar etmekteyiz. Bu eğitime gönül veren gerek lisansüstü öğrencilerimizi ve gerekse bilimsel çalışmalarda görev alan öğretim üyelerimizi azim, yüksek performans ve başarılarından dolayı yürekten kutluyorum.

Bu kitapçığın Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü genç araştırmacıları tarafından yapılan araştırmaların tanıtılmasında bilgilendirme görevini yapacağına ve gelecekte yapılacak çalışmaların kalitesini daha da artırmak bakımından teşvik edici ve yol gösterici olacağı ve diğer yükseköğretim kurumlarındaki benzer bilim dallarında çalışan bilim adamları arasında iletişim ve işbirliği sağlayacağı inancı ile enstitümüzün gelişmesine ve eğitimin yürütülmesine katkı sağlayan herkese saygılarımı sunarım.

Prof.Dr. K. Turay YARDIMCI
Marmara Üniversitesi Rektörü
Aralık 1999

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Müdür : Prof.Dr. Sevim ROLLAS
Müdür Yardımcısı : Prof.Dr. Ertan TUZLACI
Enstitü Sekreteri : Metin KAYA
Yönetim Kurulu Üyeleri : Prof.Dr. Sevim ROLLAS (BAŞKAN)
Prof.Dr. Erdal ARISAN
Prof.Dr. Adile ÇEVİKBAŞ
Prof.Dr. İlknur TANBOĞA
Prof.Dr. Ertan TUZLACI

Enstitü Kurulu Üyeleri :

Prof.Dr. Sevim ROLLAS (Başkan)
Prof.Dr. Sema AKALIN
Prof.Dr. Vural AKARÇAY
Prof.Dr. Jülide AKBUĞA
Prof.Dr. Atıf AKDAŞ
Prof.Dr. Ayla ARIKAN
Prof.Dr. Erdal ARISAN
Prof.Dr. Hediye ARSLAN
Prof.Dr. Şükran ATAMER ŞİMŞEK
Prof.Dr. Müjdat BAŞARAN
Prof.Dr. Kemal BERKMAN
Prof.Dr. Şanda ÇALI
Prof.Dr. Beyazıt ÇIRAKOĞLU
Prof.Dr. Betül DORTUNÇ
Prof.Dr. Emre DÖLEN
Prof.Dr. Gül DÜLGER
Prof.Dr. Kaya EMERK
Prof.Dr. Ömer ERSOY
Prof.Dr. Nejat ERVERDİ
Prof.Dr. Canan ERZEN
Prof.Dr. Mahir GÜNDAY
Prof.Dr. Elçin GÜRKAN
Prof.Dr. Övün GÜVENER
Prof.Dr. Candan JOHANSSON
Prof.Dr. Önder KAYHAN
Prof.Dr. Beki KAN
Prof.Dr. Sevgi KÜLLÜ
Prof.Dr. İmer OKAR
Prof.Dr. Semih ÖZBAYRAK
Prof.Dr. Necmettin PAMİR
Prof.Dr. Oğuz POLAT
Prof.Dr. M. Ali ŞEHİTOĞLU
Prof.Dr. Adile ÇEVİKBAŞ
Prof.Dr. İlknur TANBOĞA
Prof.Dr. Nurdan TÖZÜN
Prof.Dr. Ertan TUZLACI
Prof.Dr. K. Turay YARDIMCI
Prof.Dr. Berrak YEĞEN
Prof.Dr. Selçuk YILMAZ
Doç.Dr. Şefik GÖRKEY

Adres : Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü
81010 Haydarpaşa / İSTANBUL

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

Diş Hekimliği Fakültesi
Doktora Tezleri 3
Yüksek Lisans Tezleri 21

Eczacılık Fakültesi
Doktora Tezleri 25
Yüksek Lisans Tezleri 32

Tıp Fakültesi
Doktora Tezleri 51
Yüksek Lisans Tezleri 58

Beden Eğitimi Spor Yükseokulu
Doktora Tezleri 77
Yüksek Lisans Tezleri 88

Hemşirelik Yüksekokulu
Yüksek Lisans Tezleri 113

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

DİŞHEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

A. DOKTORA TEZLERİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

1. Mandibular Retrognatili Sınıf II Bölüm 1 Olguların Tedavisinde Herbest ve Jasper Jumper Apareylerinin Tedavi Etkinliklerinin Sefalometrik Olarak Değerlendirilmesi ve Karşılatrılması

Pervin Bilginer DEDEOĞLU
Tez Danışmanı : Doç.Dr.Nazan KÜÇÜKKELEŞ
Kabul Tarihi : 1998
Ortodonti Anabilim Dalı

Çalışmamızın amacı, uzun yıllardır kullanılmakta olan ve sabit fonksiyonel bir aparey olan Herbst apareyi ile, benzer bir fonksiyona sahip fakat daha elastik bir yapıda olan ve yeni bir uygulama olduğu için tedavi etkileri tamamen sınanmamış bir aygıt olan Jasper Jumper aygıtının sınıf II mandibular retrognati olgularının tedavisindeki etkinliklerinin karşılaştırılmasıdır.

Çalışma materyalimiz, Marmara Üniversitesi Dişhekimiği Fakültesi Ortodonti Anabilim Dalı'nda tedavi olmuş, 20 kız, 21 erkek, toplam 41 Sınıf II maloklüzyonlu hasta ve bu hastalardan alınan sefalometrik filmler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Bu hastalardan 10 kız, 11 erkek olmak üzere toplam 21 hastaya Jasper Jumper apareyi, 5 kız ve 5 erkek olmak üzere toplam 10 hastaya Herbst apareyi uygulanmıştır. Kontrol gurubunu oluşturan 10 hastaya tedavi edici herhangi bir işlem yapılmamıştır. Çalışma, Herbst grubunda tedavi öncesi ve 6. Ayın sonunda alınan, Jasper Jumper grubunda seviyeleme sonrası ve 6. Ayın sonunda alınan, kontrol grubunda başlangıçta ve 6. Ayın sonunda alınan toplam 82 sefalometrik film üzerinde yürütülmüştür.

Tedavi ve gözlem dönemi sonunda Kontrol grubunda; SNA açısında 0.25°, Art-Pog uzaklığında 4.07 mm., Art-RD uzaklığında 0.75 mm., Go-Gn uzaklığında 1.15 mm., Saddle açısında 1.1° anlamlı artış, Herbst

grubunda; Art-Pog uzaklığında 4.5 mm., Go-Gn uzaklığında 3.2 mm., Ü1-RD uzaklığında 5 mm., Ss-RD uzaklığında 2.6 mm. Li-RD uzaklığında 5.1 mm., Si-RD uzaklığında 5.1 mm. anlamlı artış, ANB açısında 1.9°, Overjet değerinde 3.6 mm. anlamlı azalma, Jasper Jumper grubunda; SNB açısında 0.4°, Art-Pog uzaklığında 1.97 mm., Art-Go uzaklığında 1.2 mm., IMPA açısında 4.5°, A1-RD uzaklığında 2.23 mm., Ü6-RD uzaklığında 1.4 mm., Si-RD uzaklığında 1.5 mm. anlamlı artış, A-RD uzaklığında 0.9 mm., SNA açısında 1.02°, ANB açısında 1.42°, A6-RD uzaklığında 2.3 mm., Overjet değerinde 4.4 mm. Overbite değerinde 1.9 mm., Ü1-SN değerinde 4.59°, Ss-RD değerinde 1.11 mm., Ls-RD değerinde 1.09 mm. anlamlı azalma saptanmıştır.

Bu araştırmanın klinik ve sefalometrik sonuçları sınıf II maloklüzyonların sürekli 'bite jumping' metoduyla başarılı bir şekilde tedavi edilebildiğini göstermiştir. 6 aylık kısa tedavi süresine rağmen bütün hastalarda sınıf 1 kanin ve molar ilişkileri elde edilmiş, overjet ve overbite değerlerinin normale ulaştığı gözlenmiştir.

2. Ortognatik Cerrahi Hastalarının Ameliyat Sonrası Eklem Fonksiyonlarının Sam Aksiografi Yardım ile Normal Bireylerile Karşılaştırılması

Barış ÜNLÜ
Tez Danışmanı : Doç.Dr. Nazan Küçükkeleş
Kabul Tarihi : 1998
Ortodonti Anabilim Dalı

Temporomandibular eklem fonksiyonunun, ortagnatik cerrahi operasyonlar sonrasındaki durumu, cerrahi tekniklerin geliştirilmesinde veya optimize edilmesinde faydalı olacaktır.

Bu çalışmanın amacı, ortognatik cerrahi uygulanmış bireylerde operasyondan belli bir süre sonra alınan aksiografik eklem kayıtlarının herhangi bir TMD semptomu olmayan normal bireylerin eklem kayıtları ile karşılaştırılmışlardır.

50 adet ortognatik cerrahi operasyon geçirmiş yetişkin birey operasyon tiplerine göre alt gruplara ayrılmışlardır ve 20 kişilik eklem problemi olmayan kontrol grubu ve aynı zamanda kendi grupları arasında karşılaştırılmışlardır.

Karşılaştırma için, SPSS paket programı dahilinde olan student's test istatistik programı kullanılmıştır.

Setback grupları ile ilerletme grupları arasında hem çizimlerin kalınlıkları açısından, hem de çizimlerin mesafeleri açısından kontrollere göre anlamlı kısalma söz konusudur.

Özellikle ameliyat sonrası mandibular ilerletme vakalarında kontroller ve mandibulanın geride konumlandırıldığı vakalara nazaran daha ciddi hareket kısıtlılığı gösterdiği ve çizimlerin kalınlıklarında bazı uyumsuzluklar olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular literatürdeki bulguları destekler niteliktedir.

İlerletme cerrahisi uygulanan vakaların temporomandibular eklem problemi riski açısından tehlikeli sınırda olduğu söylenebilir. Ancak bizim çalışma gruplarımızda oluşmuş bir problem için herhangi bir tedaeviye ihtiyaç gösteren bir deney olmamıştır.

3. Nd:Yağ Lazerin Kök Kanalları ve Dentin Tubulusları İçerisindeki Mikroorganizmalar Üzerine Eetkisinin İn Vitro Olarak İncelenmesi

Mustafa BERKİTEN
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Mahir GÜNDAY
Kabul Tarihi : 1998
Diş Hastalıkları ve Tedavisi Anabilim Dalı

Bu araştırmada, P. intermedia ve S. sanguis' un dentin tubuluslarına penetrasyonu ve Nd:YAG lazerin dentin tubulusları ve kök kanalları üzerindeki antibakteriyal etkisinin in vitro olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada 83 adet yeni çekilmiş üst santral diş kullanılmıştır. Dişlerin kronları ile köklerin kronal ve apikal 1/3 kısımları kesildikten sonra, kalan bölümün kanalları gates glidden frezi ile genişletilmiştir. Hazırlanan kök kanallarındaki smear tabakası, EDTA ve NaOCl kullanılarak kaldırılmıştır. Çalışmamızın kontrol gruplarında, smear tabakasının kaldırılıp kaldırılmadığı 2 kök üzerinde, taramalı elektron mikroskobu ile kontrol edilirken, 1.8 W - 2.4 W gücünde uyguladığımız Nd: YAG lazerin etkisi, 4' er kök üzerinde taramalı elekton mikroskobunda ve ışık mikroskobunda incelenmiştir.

Diğer 72 kök, 36 tüp içerisinde otoklavda sterilize edilmiştir. Deneylerde bakterilerin 37°C' de üretilen saf kültürleri kullanılmıştır. Kültürlerdeki bakteri sayısı, 10^9/ml olacak şekilde ayarlanmıştır. Önceden otoklavda sterilize edilmiş köklerin bulunduğu 18 tübün içine S. sanguis, diğer 18 tüpün içine de P. intermedia kültürlerinden 2' şer ml dağıtılmıştır. 37°C' de bekletilen tüplerin besiyerleri 4 gün ara ile değiştirilmiştir. Kontaminasyonun kontrolü için, içinde kök ve steril besiyeri bulunan bir tüp, deney boyunca aynı işleme tabi tutulmuştur. Kökler 20 gün takip edildikten sonra, Triptik Soy Agar' a ve Schaedler Agar' a azaltma yöntemiyle ekilerek üremeler kontrol edilmiştir. Her iki bakteri grubuna ait 12' şer kökte, bakteri penetrasyon mesafesi, ve 1.8 - 2.4 W gücündeki Nd:YAG lazerin antibakteriyal etkisi incelenmiştir. Her grupta 2 kök taramalı elektron mikroskobunda, 10 kök de ışık mikroskobunda incelenmiştir. Nd:YAG lazerin gücü dışında diğer parametreler (30 pps, 30 sn) sabit tutulmuş ve lazer uygulaması 200 μm' luk fiberoptik kablo kullanılarak yapılmıştır.

Işık mikroskobu incelemesi sonunda S. sanguis' in dentin tubuluslarına penetrasyonunun ortalama 382.3 μm (± 156.9), ve tüm kesitlerde ölçülen maksimum değerin ise 880 μm olduğu saptanmıştır. P. intermedianın dentin tubuluslarına penetrasyonunun ortalama 25.9 μm (± 21) olduğu ve tüm kesitlerde ölçülen maksimum değerin de 275 μm olduğu saptanmıştır.

S. sanguis' in penetre olduğu köklere 1.8 W gücünde lazer uygulanması sonucu elde edilen tam sterilizasyon oranının % 86.3 ve ortalama etkileme mesafesinin de 607.6 μm (± 96.8) olduğu saptanmıştır. 2.4 W gücünde lazer uygulanması sonucu elde edilen tam sterilizasyon oranının % 98.5 olduğu görülmüş ve ortalama etkileme mesafesi de 666.6 μm (± 38.1) olarak ölçülmüştür. Elde edilen tam sterilizasyon oranları karşılaştırıldığında, farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.001$). 1.8 W ve 2.4 W gücünde lazer uygulanması sonucunda P. intermedia ekilen köklerin tümünde tam olarak sterilizasyonun gerçekleştiği saptanmıştır.

Taramalı elektron mikroskobu bulguları sonucunda, kök kanal duvarlarında S. sanguis' in yaygın olarak ürediği, P. intermedia' nın ise üremesinin sınırlı kaldığı ve kümeleşme yaptığı görülmüştür. Hem 1.8 W hemde 2.4 W gücünde lazer uygulanması sonucunda kök kanal duvarlarında her iki bakteriye de rastlanmamıştır. Dentin yüzeyinde erime ve soğumalar sonucunda rekristalize alanlar oluştuğu ve bazı dentin tubuluslarının tıkandığı görülmüştür.

4. Farklı Direct Bonding Malzemelerinin Tutuculukları ve Mine Yüzeylerinden Temizlenme Yöntemleri Yönünden Karşılaştırılması

Ali Gürkan ÖZTOSUN
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Kerem ARAS
Kabul Tarihi : 1998
Ortodonti Anabilim Dalı

Sabit ortodontik tedavide direct bonding amacıyla en sık kullanılan yapıştırıcılar, kompozitlerdir. Kompozitler ile direct bonding yapıldığında, diş mine dokularında geriye dönüşü olmayan zararlar meydana gelmektedir. Bunlar direct bonding öncesi asitlemeye, debonding sonrası artık yapıştırıcıyı temizlemeye, rebondinge bağlı mine dokusu kayıpları olabileceği gibi, braket çevresinde oluşan çürükler ve dekalsifikasyonlar şeklinde görülebilmektedir. Kompozit yapıştırıcıların neden olduğu bu

mine dokusu kayıplarını en aza indirmek amacıyla, resin katkılı cam iyonomer simanların (resin iyonomerler), direct bonding amacıyla kullanımı düşünülmüştür. Bu çalışmanın amacı, kompozit yapıştırıcılar ve resin iyonomerlerin, direct bonding amacıyla kullanıldığında, tutuculukları, mine dokusuna verdiği zararlar ve mine yüzeyinden temizlenme yöntemleri açısından karşılaştırılmasıdır.

Çalışmamız, Marmara Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Ortodonti Anabilim Dalı'nda tedavi amacıyla çekimine karar verilen küçükazı dişlerinden 145 tanesi üzerinde yürütülmüştür. "Unitek Multi-Cure Cam İyonomer Simanı" , "FUJI ORTHO LC" resin iyonomer simanı ve "TRANSBOND XT" kompozit resin ile farklı mine yüzeyi koşullarında, direct bonding yapılmıştır. Örnekler üzerindeki braketler, Instron Evrensel Test Cihazı'nda sıyırma ya da çekme kuvvetleri uygulanarak sökülmüştür. Dişler üzerinde kalan artık yapıştırıcı miktarları ışık mikroskobu altında incelenerek, skorlanmış, gruplara ait kopma bölgeleri ortaya konmuştur. Mine yüzeyinde kalan artık yapıştırıcı kısa bir süre scaler, eğer gerekiyorsa bunu takiben tungsten karbid aerotör frezi ile temizlenmiştir. Daha sonra mine yüzeyleri SEM altında incelenmiştir. Tutuculukları, mine yüzeyinden temizlenme yöntemleri, minede meydana getirdikleri zarar yönünden incelenen yapıştırıcıların direct bonding için uygunlukları konusunda karar verilmeye çalışılmıştır. Sıyırma kuvvetleri ile çalışılan testlerde tutuculuğun gruplararasında karşılaştırılması için, Kruskal-Wallis nonparametrik varyans analizi kullanılmıştır. Çekme kuvvetleri ile çalışılan testlerde tutuculuğun gruplar arasında karşılaştırılması için, tek yönlü Varyans analizi kullanılmıştır. Her grup için, debonding yönteminin braket tutuculuğuna etkisinin belirlenmesi amacıyla Mann-Whitney veya eşleştirilmemiş t- testleri kullanılmıştır. Yapıştırıcıların kopma bölgeleri ise ki-kare testi ile istatiksel olarak değerlendirilmiştir.

Bu in vitro çalışmanın istatiksel olarak önemli bulunan sonuçları şunlardır: Direct bonding öncesinde mine yüzeyi asitlendiğinde, "Unitek Multi-Cure Cam İyonomer Simanı" ve "FUJI ORTHO LC" resin iyono-

mer simanlarının, sıyırma kuvvetlerine dirençleri değişmemekte, çekme kuvvetlerine dirençleri ise artmaktadır. Asitlenmiş veya asitlenmemiş mine yüzeyine tükürük kontamine edilerek "FUJI ORTHO LC" resin iyonomer simanı ile direct bonding yapıldığında, sıyırma kuvvetlerine direnç değişmemektedir. Asitlenmiş mine yüzeyine tükürük kontamine edilerek "FUJI ORTHO LC" resin iyonomer simanı ile direct bonding yapıldığında, çekme kuvvetlerine direnç, asitleme yapılmayan grupta düşerken, asitleme yapılan grupta ise değişmemektedir. 3MN, FES ve TR gruplarında sıyırma kuvvetlerine direnç, çekme kuvvetlerine dirençten daha fazla iken, 3ME, FEM, FNM, FNS gruplarının çekme kuvvetlerine dirençleri ile sıyırma kuvvetlerine dirençleri arasında fark yoktur. 3ME, 3MN, FEM grupları sıyırma kuvvetlerine, 3ME, FEM, FNM, FES grupları çekme kuvvetlerine yeterli direnci göstermektedir. Bütün gruplarda sıyırma kuvvetleri uygulanarak sökülen braketlerde mine yüzeyinde kalan artık yapıştırıcı miktarı, çekme kuvvetleri uygulanarak sökülen braketlerden daha azdır. Sıyırma kuvvetleri ile debonding sonrası, mine yüzeyinde kalan artık yapıştırıcı, FEM, FES, FNS, 3MN gruplarında bir scaler ile temizlenebilirken, TR, FNM, 3ME gruplarında tungsten karbid aerotör frezi ile temizlemek gerekmiştir. Çekme kuvvetleri ile debonding sonrası, mine yüzeyinde kalan artık yapıştırıcı, FNM, FNS, 3MN gruplarında bir scaler ile temizlenebilirken, TR, FEM, FES, 3ME gruplarında tungsten karbid aerotör frezi ile temizlemek gerekmiştir.

5. Farklı Diş Preparasyonlarının In-Ceram Köprülerin Oklüzal Kuvvetlere Direnci Üzerindeki Etkisinin Araştırılması

Haluk TURAN
Tez Danışmanı:Prof.Dr.Ayla ARIKAN
Kabul Tarihi : 1998
Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı

In-Ceram teknigi, alumina ve camin iki asamali firinlanmasi ile elde edilen yüksek dayanikliliga sahip alt yapi materyalinin, kron restoras yonlarinin yanisira, sinirli üye sayisina sahip köprü restorasyonlarinin da yapimina olanak sagladigi yeni bir tekniktir. Bu teknikte, ince

grenli alumina parçaciklarinin sinterlenmesi ile olusturulan gözenekli alt yapiya erimis cam infiltrasyonu yapilarak üstün özellikli bir materyal elde edilir. Sinterleme isleminde büzülmenin son derece az olmasi sayesinde üstün marjinal uyum ve cam infiltrasyonunun gözenekleri tümü ile doldurmasiyla da üstün dayaniklilik elde edilir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çalişmamizin amaci üç farkli dis preparasyonunun, üç üyeli posterior In-Ceram köprülerin kirilma dayanikliligina etkisinin incelenmesidir.

Mandibüler destek dislere sahip üç adet, metal ana model hazirlanmistir. Modeller 6° okluzo servikal yaklasim açisina, 1.2 mm aksiyal redüksiyona ve 2 mm oklüzal redüksiyona sahip olacak sekilde hazirlanmistir. Birinci model chamfer marjinal sonlanmaya, Ikinci model, shoulder marjinal sonlanmaya, üçüncü model ise shoulder marjinal sonlanmaya ek olarak gövdeye bakan dis yüzeyleri üzerinde 1 mm derinlik 3 mm en ve yükseklikte interproksimal kutu preparasyonuna sahiptir.

Her grup için 5 er adet, toplam 15 adet In-Ceram köprü hazirlanmistir. Boyutlarin standardizasyonunu saglayan özel bir injeksiyon teknigi kullanilarak hazirlanan alt yapilar daha sonra Vitadur N porseleni ile kaplanmistir.

Hazirlanan köprüler, metal modeller üzerine simante edilerek üniversal test cihazinda kirilma olusuncaya kadar gövde üzerinden dikey yönde yüklenmistir.

Elde edilen sonuçlar, chamfer ve shoulder marjinal sonlanmalar arasinda belirgin bir fark olusmadigini, buna karsin interproksimal kutu preparasyonunun köprülerin direncinde belirgin artis sagladigini göstermistir.

6. Maksiller Retrognatik Olgularda, Modifiye Yüz Maskesinin Ortodontik ve Ortopedik Etkilerinin Sefalometrik Olarak İncelenmesi

Toros ALCAN
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Nejat ERVERDİ
Kabul Tarihi : 1998
Ortodonti Anabilim Dalı

Maksiller retrognatiye bağlı Sınıf III olguların tedavilerinde yüz maskesi veya *reverse headgear* sıklıkla kullanılmaktadır. Maksillanın protraksiyonu sırasında oluşan istenmeyen yan etki, saat yönünün tersine rotasyondur. Bu durum, hemen hemen bütün yüz maskeleri veya *reverse headgear* tasarımları için söz konusudur. Bu yan etkileri ortadan kaldırmak için, kuvvet-moment ve ankraj bölgeleri değiştirilerek yüz maskesi modifiye edilmiştir. Bu çalışmanın amacı; yeni modifiye edilen yüz maskesinin, tedavi periyodunun üçüncü ayı sonundaki ortodontik ve ortopedik etkilerinin araştırılmasıdır.

Çalışma gerecimizi, maksiller retrognatiye bağlı Sınıf III maloklüzyonu olan oniki kız, beş erkek birey oluşturmuştur. Hastaların ortalama yaşı 12.81 yıldır. Hastalara, yüz arkının yerleşeceği özel tüpleri olan akrilik *capsplint* ile hızlı üst çene genişletmesi uygulanmış ve bir hafta boyunca günde iki kez aktive edilmesi istenmiştir. Suturun açılmasını takiben, modifiye yüz maskesi kullandırılmıştır. Modifiye yüz maskesi, yüz arkı ve alın parçası olmak üzere temel iki parçadan oluşmaktadır. Yüz arkının ve alın parçasının çengelleri arasına 750 gr.'lık ağır kuvvet veren elastikler uygulanmıştır. Çalışma, her ay alınan lateral sefalometrik filmler üzerinde yürütülmüştür. 24 açısal, 42 lineer ölçüm *Wilcoxon* testi ile istatistiksel olarak incelenmiştir.

Ortopedik Etkiler: Maksilla, öne doğru (11.A-VD: D= 2.14 mm., $p<0.001$) ve saat yönünde (6.SN/ANS-PNS: D= 1.67°, $p<0.01$) rotasyon yaparak yer değiştirmiştir. Maksillanın ön bölgesinin uzaması sonucu, mandibula aşağıya (29.B-HD: D= 2.32 mm., $p<0.001$) ve geriye doğru

(31.Pog-VD: D= -1.82 mm., p<0.01), saat yönünde rotasyon yaparak hareket etmiştir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Ortodontik Etkiler: Üst keserlerde uzama (41.Isi-HD: D=2.91 mm., p<0.01) ve linguale devrilme (38.Isi-Isa/S-N: D=-4.5°, p<0.001) saptanırken üst molarlarda gömülme (44.Ms/ANS-PNS: D= -2.08 mm., p<0.001) ve fonksiyonel oklüzal düzlemde saat yönünde rotasyon (39.SN/Fonk.OD: D= 8°, p<0.001; 45.ANS-PNS/Fonk.OD: D= 5.47°, p<0.001; 46.HD/Fonk.OD: D= 8.97°, p<0.001) saptanmıştır.

Yumuşak Doku Etkileri: Nasolabial açıda (53.Nasolabial açı: D= 10.35°, p<0.01) artış saptanırken, üst dudak aşağıya (58.SL-HD: D=1.11 mm., p<0.01), alt dudak ise geriye (61.LI-VD: D= -1.91 mm., p<0.01) ve aşağıya (62.LI-HD: D= 1.88 mm., p<0.05) hareket etmiştir.

Kuvvet uygulama noktasının maksillanın kütle merkezinin 4-5 cm. üzerine taşınması ve uzun kaldıraç kolunun uzamasıyla, maksilla üzerinde oluşan ve saat yönünde rotasyona neden olan moment artmıştır. Sonuç olarak, modifiye edilmiş yüz maskesinin, *anterior open-bite* (ön açık-kapanış) eğilimi olan maksiller retrognatiye bağlı Sınıf III maloklüzyonların tedavilerinde etkili bir şekilde kullanılabileceği düşünülmektedir.

7. Nikel-Titanyum Kanal Eğelerinin Eğri Kanalların Preparasyonundaki Etkilerinin Şeffaf Resin Bloklar Üzerinde İncelenmesi

Yıldız GARİP
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Mahir GÜNDAY
Kabul Tarihi : 1998
Diş Hastalıkları ve Tedavisi Anabilim Dalı

Bu araştırmada, eğri kanalları olan toplam 80 adet resin blok kullanılarak nikel-titanyum eğelerinin kanal preparasyonundaki etkileri, paslanmaz çelik kanal eğeleri ile karşılaştırılarak incelenmiştir. Kanal eğriliği 20° ve 30° olan, iki ana gruba ayrılan bloklarda, nikel-titanyum

ve paslanmaz çelik K-file ve Hedstrom eğeleri kullanılmıştır. Kanalların preparasyonu, step-back tekniği kullanılarak 40 nolu aletlerle tamamlanmıştır. Kanallardan, genişletmeden önce ve sonra kuronal, orta ve apikal seviyelerden spiral bilgisayarlı tomografi ile toplam dört kesit alınmıştır.

Çalışmamızda, incelenen her kesit seviyesinde kanalın genişleme yönü, transportasyon miktarı, toplam genişletme miktarı ve kanalın merkezde kalma oranları değerlendirilmiştir.

Araştırmamızın sonuçlarına göre, kanal eğriliğinin artışı, değerlendirilen tüm kriterlerde kesit I ve III'te gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede fark yaratmamıştır. Kesit II'de kanal eğriliğinin iç kısmına genişletmede, 20° ile 30° eğriliğindeki paslanmaz çelik Hedstrom eğeleri arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Aynı seviyede, kanal eğriliği 30° olan gruplarda paslanmaz çelik K-Flexofile ve Hedstrom eğelerinin, 20° olan gruplarda kullanılanlardan daha fazla toplam genişletme yaptıkları görülmüştür. Kesit IV'te ise sadece toplam genişletme miktarında, kanal eğriliği 20°-30° olan gruplarda kullanılan nikel-titanyum Hedstrom eğeleri arasındaki farkın, istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır.

Kuronal ve orta seviyelerde kanal eğriliğinin iç kısmına doğru paslanmaz çelik eğeleri, nikel-titanyum eğelerine göre daha fazla genişletme yapmışlardır. Apikal seviyede ise (kesit III ve IV) nikel-titanyum eğelerinin daha fazla genişletme yaptıkları bulunmuştur. Kanal eğriliğinin dış kısmına doğru olan genişleme ele alındığında, kuronal ve orta seviyelerde gruplar arasında önemli bir fark görülmemiştir. Apikal seviyede ise, nikel-titanyum aletleri paslanmaz çelik aletlerine göre kanal eğriliğinin dış kısmına doğru daha az genişletme yapmışlardır.

Değerlendirilen tüm kesitlerde nikel-titanyum kanal eğeleri, paslanmaz çelik eğelerine göre daha az genişletme yapmışlar ve daha az transportasyona sebep olmuşlardır.

Kanalın merkezde kalma oranı incelendiğinde, kuronal ve orta seviyelerde gruplar arasında önemli bir fark bulunmamıştır, apikal seviyede (kesit III ve IV) ise nikel-titanyum kanal eğeleri ile yapılan preparasyonlarda kanalın daha merkezde kaldığı gözlenmiştir.

8. Farklı Yapıştırıcıların Flor Salınımlarının ve Sıyırma Kuvvetlerine Olan Dirençlerinin Karşılaştırılması

Berna İzmirli Evrenol
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nazan Küçükkeleş
Kabul Tarihi : 1998
Ortodonti Anabilim Dalı

Bu çalışmadaki amaç, ışıkla sertleşen, ikisi kompozit, ikisi de cam iyonomer esaslı 4 grup ortodontik yapıştırıcının sıyırma kuvvetleri ve flor salınım kapasitelerini in vitro olarak incelemektir. Grup 1 ve 2 (Transbond ve Sequence), kompozit esaslı, Grup 3 ve 4 (Fuji Ortho LC ve 3M), cam iyonomer esaslı malzemelerdir.

Sıyırma testleri, ortodontik tedavi planlaması sonucu çekilmiş 40 adet çürüksüz küçük azı uygulanmıştır. Dişler onarlık 4 gruba ayrılmış ve her gruba farklı yapıştırıcılar ile integral kaideli metal küçük azı braketi yapıştırılmıştır. Instron test cihazı ile gingivo-okluzal yönde kopana kadar kuvvet uygulanmıştır. Sonuçlar istatistiksel olarak değerlendirildiğinde en yüksek değeri gösteren Transbond ve en düşük değeri gösteren Sequence arasındaki fark, anlamlı çıkmıştır.

Flor salınımını incelemek için ise, kullanılan her bir yapıştırıcıdan onar tane disk hazırlanmıştır. Yüzey alanları hesaplanmış diskler içine 1 ml distile su konmuş kapaklı plastik test tüplerine yerleştirilmiştir. Ölçüm zamanına kadar 37°C'lik etüvde bekletilmiş ve ilk bir hafta 24 saatte bir, dördüncü haftanın sonuna kadar haftada bir, onikinci haftanın sonuna kadar da iki haftada bir günlük ölçümler alınmıştır. Sonuçlar, total flor miktarı ve günlük salınım grafiği olarak istatistiksel olarak incelenmiştir. Komposit yapıştırıcılar ile cam iyonomerler arasın-

da çarpıcı bir fark gözlenmektedir. Yapıştırıcılar tek tek karşılaştırıldığında aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.001$). Her yapıştırıcının günlük salgıladığı flor grafikleri incelendiğinde, ilk 2 günlük değerlerde şiddetli bir düşüş görülmektedir. Kompozit esaslı malzemeler ilk üç günden sonra 0'a yakın değerlere düşmesine rağmen cam iyonomer simanlar azalarak ancak devamlılık gösterecek şekilde flor salgılamaya devam etmişlerdir.

9. Cetrexidin, Sodyum Hipoklorit ve Klorheksidinin Antimikrobiyal Etkilerinin İn Vitro Olarak İncelenmesi

Arman ORGUNESER
Tez Danışmanı : Doç.Dr.Nevin KARTAL
Kabul Tarihi : 1998
Diş Hastalıkları ve Tedavisi Anabilim Dalı

Pulpal ve periapikal hastalıkların en büyük sebebi, mikroorganizmalar ve bunların yıkım ürünleri olduğundan, tüm kök kanal sisteminin mikroorganizmalardan arındırılması ve dezenfekte edilmesi, başarılı bir endodontik tedavinin en önemli aşamalarından birisidir. Kök kanallarının şekillendirilmesi ve temizliği sırasında kullanılan yıkama solüsyonlarının antimikrobiyal etkiye sahip olması, kök kanallarında dezenfeksiyonun sağlanmasında önemli bir rol oynar. Bu amaçla endodontide en yaygın olarak kullanılan yıkama solüsyonu, sodyum hipoklorittir. Ancak sodyum hipokloritin bazı hastalarda şiddetli allerjik reaksiyonlar oluşturması, periapikal dokular için sitotoksik oluşu, kötü kokusu, raf ömrünün kısa oluşu, ağartıcı etkileri ve metal aletler için koroziv olması nedeniyle, sodyum hipoklorit kadar etkili, ancak daha güvenli bir kök kanalı yıkama solüsyonu arayışı sürmektedir. Klorheksidin ve Cetrexidin, sodyum hipoklorite alternatif olarak önerilen yıkama solüsyonlarındandır.

Bu nedenle çalışmamızda, sodyum hipokloritin (%5.25, %2, %0.5), klorheksidin diglükonatın (%5.25, %2, %0.2), Cetrexidin'in ve bu solüsyonlar ile muamele edilen dentin ve kağıt disklerinin, çeşitli süreler sonunda, aerob ve anaerob mikroorganizmalara olan etkileri, *in vitro*

yöntemler ile araştırılmıştır.

Bu amaçla çalışmanın ilk bölümünde, *S. aureus, E. faecalis, S. sanguis, S. mutans, F. necrophorum ve P. melaninogenica ve C. albicans* mikroorganizmalarından birisiyle doyurulan kağıt konlar, 15 sn'den 120 sn'ye kadar değişen sürelerde yedi test solüsyonundan birisiyle muamele edildi ve daha sonra besiyerine yerleştirilerek üreme olup olmadığı kontrol edildi. Bu şekilde, test solüsyonlarının antimikrobiyal etkilerini gösterebildikleri en kısa süreler tesbit edildi. Çalışmanın ikinci bölümde, test solüsyonları ile muamele edilen dentin diskleri 1, 3 ve 10 gün süre ile bekletildikten sonra hala antimikrobiyal etkiye sahip olup olmadıklarının kontrolü için agar üzerinde difüzyon testi yapıldı ve sonuçlar kağıt disk difüzyon testi sonuçları ile kıyaslandı.

Sonuç olarak;

1- % 2'lik klorheksidin diglükonat, % 5.25'lik sodyum hipoklorit solüsyonu gibi 15 sn içerisinde antimikrobiyal etki gösterdi.

2- % 0.2'lik klorheksidin diglükonat ve Cetrexidin, 60 ve 120 sn içerisinde *Candida albicans*'a karşı sodyum hipoklorit kadar antimikrobiyal etki gösteremedi.

3- Klorheksidin diglükonat (% 5.25, % 2, % 0.2) ve Cetrexidin ile muamele edilen dentin kesitleri 10 gün sonra bile ilk günkü kadar antimikrobiyal etki gösterdiler. Sodyum hipoklorit ile muamele edilen dentin örneklerinde ise böyle bir etki görülmedi.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

10. Periodontal Kemik Defektlerinin Yönlendirilmiş Doku Rejenerasyonu Tekniği Prensiplerine Göre Tedavisinde Rezorbe Olan Membran ve Greft Materyali KullanImInIn Klinik, Radyografik ve Histolojik Olarak Değerlendirilmesi

Tevhide (Oktay) Orgun
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Elvan Efeoğlu
Kabul Tarihi : 1998
Periodontoloji Anabilim Dalı

Bu çalışmada, kombine kemik içi defektlere sahip interproksimal defektlerin tedavisinde 3 farklı rejeneratif tedavi tekniğinin etkinliği karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu tedavi teknikleri şunlardır:

1- Laktid ve glikolid kopolimeri yapısında rezorbe olan membran uygulanan grup (Membran Grubu) (PLA/PGA Membran Grubu)

2- PLA/PGA membran ve otojen kemik grefti (OKG) uygulanan grup (Kombine Grup) (PLA/PGA Membran+OKG Grubu)

3- OKG uygulanan grup (OKG Grubu)

Araştırma kapsamına, yaş ortalamaları 40.13±7.17 olan, erişkin periodontitisli 14 kadın, 7 erkek hastadaki toplam 30 defekt alınmıştır. Tüm hastalarda başlangıç tedavisi tamamlandıktan sonra, her biri 10 defekt içeren 3 ayrı tedavi grubu oluşturulmuştur.

Hastalarda, cerrahi işlemler öncesi ve cerrahi işlemlerden 6 ay sonra, plak indeksi, dişeti oluğu kanama indeksi, keratinize dişeti dikey boyutu, dişeti kenarı konum değişikliği, sondalanabilir cep derinliği, rölatif ataşman seviyesi, kemik seviyesi değişim ölçümleri yapılmış ve paralel teknikle standart olarak çekilen gridli radyografiler alınmıştır.

Bulguların değerlendirilmesi sonucunda; plak indeksinde ve dişeti oluğu kanama indeksinde meydana gelen değişimler gruplar arasında anlamlı değişim göstermemiştir. Tüm gruplarda dişeti çekilmesi meydana gelmiş ve kombine tedavi grubunda diğer gruplara göre istatistiksel

olarak anlamlı ($p<0.05$, $p<0.01$) daha fazla dişeti çekilmesi saptanmıştır. Keratinize dişeti dikey boyutunda da dişeti çekilmesine paralel olarak tüm gruplarda azalma meydana gelmiştir.

Cep derinliğinde, defektin en derin noktasında, gruplarda sırası ile ortalama 4.20 mm, 5.60 mm ve 4.20 mm azalma bulunmuştur ($p<0.01$). En fazla cep derinliği azalması kombine tedavi grubunda olmuştur. Gruplar arası karşılaştırmada, kombine tedavi grubu ve membran grubu arasında ileri derecede anlamlı ($p<0.01$) ve kombine tedavi grubu ve greft grubu arasında anlamlı ($p<0.05$) fark bulunmuştur. Ataşman kazancı gruplarda sırasıyla ortalama 2.60 mm, 3.50 mm ve 3.00 mm bulunmuştur. Her iki membran grubunda ataşman kazancı istatistiksel olarak çok ileri derecede anlamlı ($p<0.001$) ve greft grubunda ileri derecede anlamlı ($p<0.01$) olmuştur. Gruplar arasında fark saptanamamıştır. Tedaviden sonra gruplarda sırası ile ortalama 2.85 mm, 2.75 mm, 2.75 mm, yeni kemik oluşumu elde edilmiştir. Her iki membran grubunda kemik kazancı istatistiksel olarak çok ileri derecede anlamlı ($p<0.001$) bulunmuştur. Gruplar arasında fark bulunmamıştır. Radyografik olarak yeni kemik oluşumu, gruplarda sırasıyla ortalama 2.80 mm, 3.15 mm ve 2.90 mm olarak bulunmuştur. Gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm bu bulgular, her 3 tedavi tekniği ile benzer klinik iyileşmenin elde edilebildiğini göstermektedir.

Histolojik iyileşme modelinin belirlenmesi amacıyla iki biyopsi örneği incelenmiştir. Bu örnekler PLA/PGA membran ve PLA/PGA+OKG ile tedavi edildikten 7.5 ay ve 3 ay 1 hafta sonra blok biyopsi ile elde edilmiştir. Membran tedavi grubunun örneklendiği incelemede epitel göçünün engellenemediği görülmüştür. İyileşmenin klasik cerrahi işlemler sonrasında olduğu gibi uzun bağlantı epiteli ile gerçekleştiği belirlenmiştir. Kombine tedavi tekniğinin örneklendiği incelemede iyileşmenin rejenerasyonla gerçekleştiği belirlenmiştir. Yeni kemik, yeni sement ve oryante olmuş periodontal ligament fibrilleri oluşumu ile yeni ataşman belirlenmiştir. Otojen kemik greftinin osteoindüktif etki ile iyileşmeye katkıda bulunduğu belirlenmiştir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

11. Rapid Palatal Ekspansiyon Sonrasında Destek Dişlerin Pulpalarında Oluşan Değişiklerin Histolojik Histomorfometrik Olarak Değerlendirilmesi

Fulya KAYHAN
Tez Danışmanı : Doç.Dr.Nazan KÜÇÜKKELEŞ
Kabul Tarihi : 1998
Ortodonti Anabilim Dalı

Bu çalışmada Rapid Palatal Ekspansiyon (RPE) aygıtlarının destek dişlere uyguladığı aşırı kuvvetlerin pulpa dokusu üzerindeki etkisinin histolojik yöntem ile gözlenmesi ve bu gözlem sonuçlarının istatistiksel olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti Anabilim dalında, tedavi gereği olarak çekilen üst birinci küçükazı dişleri üzerinde yürütülmüştür. RPE sonrasında birinci ve üçüncü ayların sonunda çekilen 23 diş deney grubunu oluşturmuştur. Kontrol grubu ise ortodontik çekim endikasyonu olan, herhangi bir ortodontik kuvvet uygulanmamış dişlerden oluşmuştur. Araştırma kapsamındaki tüm dişler rutin histopatolojik doku takibine alınarak ışık mikroskobu altında incelenmiştir.

Histomorfometrik ölçümler görüntü analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler non-parametrik testler ile değerlendirilmiştir. İncelenen parametrelerden damar alanında anlamlı artış bulunmuştur. Mann-Whitney U testi anlamlı farkın kontrol ve üç ay grupları arasında olduğunu ortaya koymuştur ($p<0.02$). Çalışmamızda RPE aygıtlarının, destek dişlerin pulpalarında zamana bağlı olarak artan adaptif damarsal ve fibrotik doku cevabı oluşturduğu görülmüştür.

12. Oral Cerrahide Midazolam ile Bilinçli Sedasyonun Hasta Kontrollü ve Hekim Kontrollü Yöntemlerinin Karşılaştırılması

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Evren ÜNER
Tez Danışmanı : Prof.Dr.Övün GÜVENER
Kabul Tarihi : 1998
Ağız-Diş-Çene Hastalıkları ve Cerrahisi AnabilimDalı

Çalışmamızda üçüncü molar diş çekimi sırasıda midazolam ile hasta kontrollü sedasyon ve hekim kontrollü sedasyon yöntemlerinin etkileri karşılaştırıldı ve her iki yöntemin olumlu ve olumsuz yönlerinin yanısıra psikomotor testlerle amneziye etkileri de kıyaslandı.

Her iki yöntemde de 0.04 mg/kg midazolam başlangıç dozları uygulandı. HEK grubunda 0.02 mg/kg ara dozları operasyon koşullarına ve hastanın sedasyon derecesine göre hekim uygularken, HAS grubunda ise 0.02 mg/kg ara dozlar 3 dakika kilitli kalma süresi ile infüzyon cihazında hastanın isteği ile uygulandı. Hasta sedasyon derecesi cerrahi girişimi yapan hekim tarafından değerlendirildi. Postoperatif dönemde 2 kez hasta değerlendirilmesi yapıldı. Her iki grupta da ara doz ve toplam midazolam dozları, lokal anestezi uygulama zamanı, cerrahi süre ve taburcu olma zamanları birbirine benzer olarak bulundu. Operasyon sırasında ve sonrasında kalp atım sayısı, periferik oksijen satürasyonu ve sistolik-diastolik kan basıncı değerlerinde anlamlı bir değişkenlik saptanmadı. Hasta kooperasyonu, sedasyon derecesi, lokal anestezi uygulama kolaylığı ve ağızda çalışma rahatlığı kriterleri de her iki grupta da birbirine benzer olarak değerlendirildi. Postoperatif hasta değerlendirilmesinde HEK grubunda 1. saatte %66.0, 1. haftada %73.67, HAS grubunda 1. saatte %74.29, 1. haftada %75.94 başarı puanları elde edildi. WAIS, Bender Gestalt ve Benton psikomotor testleriyle 30. dakika ve 1. saatte, her iki gruptaki hastaların tamamında kısa süreli bellek bozukluğu (anterograd amnezi) olduğu görüldü. Sonuçta her iki yöntemin birbirlerine üstünlüğünün bulunmadığı ve midazolamın 0.04 mg/kg başlangıç ve bunun yarısı olan 0.02 mg/kg idame dozu ile dental cerrahide bilinçli sedasyon için kullanılabileceği kanısına varıldı.

13. Cilalı, Cilasız ve Glaze Yapılmış Porselen Yüzeylerinin Yüzey Sertliklerinin Karşılaştırılması"

Mohammed AMİN
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Hasan ALKUMRU
Kabul Tarihi : 1998
Anabilim Dalı : Protetik Diş Tedavisi
Program : İngilizce

Dental porselen sertliği, dayanıklılığı, doğal dişlere uyumlu renk seçenekleri, biokompatibilitesi ve ani termal değişikliklere olan direnci nedeniyle dişhekimliğinde yaklaşık 200 yıldan beri en popüler restoratif materyal olarak kullanılmaktır.

Pişirilmiş porselen, düşük darbe dayanıklılığına ve lokal stresleri dağıtma konusunda oldukça zayıftır ve bu özelliklerinden dolayı son derece kırılgandır. Yine bu nedenle gerilimler karşısında zayıf kompresyon kuvvetlerine karşı dayanıklıdır.

Porselenin yüzeyi porselenin optik özellikleri, dayanıklılığı, kırılmalara karşı olan direnci, karşıt dentisyonda yaratacağı aşınma açısından en önemli belirleyici faktördür.

Geleneksel olarak düzgün ve parlak bir yüzey elde etmek amacıyla cilalama işlemi yapılır. Ancak bu ekstra parlak görünüm genellikle doğal gözükmez ve okluzal düzeltmeler ve klinik kullanım esnasında bu cila kaybedilebilir ve buna bağlı olarakta yukarıda bahsettiğimiz bütün istenen özelliklerde kaybedilmiş olur.

Porselen yüzeyininin glazelenmesi ya da cilalanması halen devam etmekte olan tartışma konusudur. Bu konuyla ilgili olarak cilalı veya glazeli yüzeylerin, bükülme dayanıklılığı (flextural str.), kırık ilerlemesi (crack prop.), renk, optik özellikler, yüzey düzgünlüğü, plak birikimi vs. konuları ile ilgili pek çok araştırma mevcuttur. Ancak yüzey sertliği ile ilgili yapılan bir çalışma yoktur.

Bizim bu in vitro çalışmadaki hedefimiz; cilalı ve cilasız porselen yüzeylerinin yüzey sertliklerini karşılaştırmaktır.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ 1883

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

ECZACILIK FAKÜLTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ 1883

A. DOKTORA TEZLERİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

14. Aromatik Sekonder ve Tersiyer Aminlerin ve Muhtemel Metabolik Ara Ürünlerinin Sentez, Stabilite ve Metabolizmaları

İlkay KÜÇÜKGÜZEL
Tez Danışmanı : Doç.Dr.Mert Ülgen
Kabul Tarihi : 1998
Farmasötik Kimya Anabilim Dalı

Çeşitli tersiyer ve sekonder aminlerin metabolik yolları üzerinde, *in vitro* ilaç metabolizması teknikleri kullanılarak çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı, azotlu bileşiklerde çeşitli metabolik ürünlerin oluşumu ile sonuçlanan C- ve N-oksijenasyonu etkileyen faktörleri belirlemek idi. Çalışmamızın ana ilgi konusu, fizikokimyasal özelliklerine bağlı olarak tersiyer ve sekonder aminlerden amid veya N-oksijenasyona uğramış metabolitlerin muhtemel oluşumu üzerinde yoğunlaşmıştır.

Bu çalışmada yararlanılan substratlar üç grupta toplanabilir. Grup-1 substratları, N-etildibenzilamin, tribenzilamin, N-benzil-N-metilanilin ve N,N-dibenzilanilin gibi aril veya arilalkil sübstitüe tersiyer aminler ile amid yapısındaki N,N-dibenzilbenzamid'den oluşuyordu. Grup-2 substratları ise N-benzilik üç heterosiklik amin bileşiği olan 1-(2,4,6-trimetilbenzil) pirolidin; 1-(2,4,6-trimetilbenzil) piperidin ve 9-(2,4,6-trimetilbenzil)-9H-karbazol'ü içeriyordu. Aril-alkil ve dialkil sekonder aminleri temsil eden N-(4-klorobenzil)-4-kloroanilin ve 4,4'-diklorodibenzilamin de grup-3 substratları olarak belirlendi.

Bu model bileşiklerin seçimiyle değişen lipofillik ve baziklik değerlerine sahip substratların elde edilmesi sağlanmıştır. Böylece, log P, pKa ve sterik etkiler gibi çeşitli fizikokimyasal özelliklerin metabolik olarak çeşitli C- ve N-oksidasyon ürünlerinin oluşumu üzerindeki etkilerinin incelenmesi mümkün olmuştur. Uç noktalardaki baziklik değerlerine sahip üç heterosiklik bileşiğin grup-2 substratı olarak seçilmesinin nedeni ise artırılmış ya da azaltılmış pK_a ya da log P'nin N-benzoil türevleri-

nin oluşumu için belirleyici olup olmayacağının anlaşılması idi. 9-(2,4,6-Trimetilbenzil)-9H-karbazol için ne kimyasal, ne de metabolik bir N-oksidasyon mümkün gözükmemektedir; çünkü yapısındaki aromatik halka sisteminin elektron çekici etkisinden dolayı azotun ortaklanmamış elektron çifti delokalizasyona uğramaktadır.

Çalışmamızın konusunu oluşturan model bileşikler üzerinde metabolik çalışmaların yapılabilmesi için öncelikle N-benzilik tersiyer ve sekonder aminlerle karşılık gelen N-açil ve N-oksijenasyona uğramış türevleriyle birlikte bazı diğer olası metabolitlerinin sentezlenmesi, saflaştırılması ve karakterize edilmesi gerekiyordu. Tersiyer aminler ve N-açil türevleri sekonder aminler ile uygun alkil ve açil halojenürlerin reaksiyonlarından elde edildi. Sekonder amin yapısındaki bileşikler ise karşılık gelen iminlerin sodyum borohidrür ile redüksiyonuyla hazırlandı. Tersiyer aminlerin N-oksit türevleriyle nitron yapusındaki bileşikler, hidrojen peroksit veya 3-kloroperbenzoik asit gibi oksidasyon ajanlarının sırasıyla tersiyer ve sekonder aminlerle etkileştirilmesiyle sentezlendi. İki olası N-hidroksi metaboliti olan N-(4-klorobenzil)-N-(4-klorofenil) hidroksilamin ve N,N-bis (4-klorobenzil) hidroksilamin, karşılık gelen nitronların lityum aluminyum hidrür ile redüksiyonundan kazanıldı.

İn vitro mikrozomal metabolizması çalışılan substratlarla önerilen metabolitlerinin yapıları UV, IR, ^{1}H-NMR ve kütle spektral metodlarıyla kanıtlandı. Daha sonra her substratın, metabolitleriyle beraber kromatografik ayırımı, ince tabaka ve yüksek basınçlı sıvı kromatografik teknikleriyle sağlandı. Bu çalışmada kullanılan tersiyer ve sekonder aminler üzerindeki metabolik çalışmalar, yukarıda verilen substratların NADPH ile kuvvetlendirilmiş sıçan mikrozomal preparatlarıyla 37°C'de 1 saat inkübasyonu kapsamaktadır. İnkübatlar daha sonra sodyum klorür ile doygun hale getirilerek oluşan metabolitlerle beraber değişmeyen substratlar diklorometan ile ekstre edilmiş; çözücünün azot gazı akımı ile evapore edilmesinden sonra kazanılan metabolik ekstrelerin analizi ince tabaka ve yüksek basınçlı sıvı kromatografik teknikleriyle yapılmıştır.

Bu metabolik deneylerden elde edilen sonuçlar ne tersiyer, ne de sekonder aminlerden karşılık gelen amid standartlarıyla benzer kromatografik özelliklere sahip hiçbir metabolitin oluşmadığını göstermiştir. Bununla beraber, 1-(2,4,6-trimetilbenzil)pirolidin ve 1-(2,4,6-trimetilbenzil)piperidin yapısındaki iki alisiklik tersiyer aminin inkübasyonu, 1-(2,4,6-trimetilbenzil)-2-pirolidinon ve 1-(2,4,6-trimetilbenzil)-2-piperidinon yapısındaki iki ?-okso türevinin oluşumuyla sonuçlandı.

N-Dealkilasyon, her substratla gözlenen ortak metabolik yoldu. Ayrıca, N-oksijenasyon reaksiyonlarının, substrat olarak kullanılan aminin pKa'sından oldukça etkilendiği gözlendi. N,N-Dibenzilanilin, 1-(2,4,6-trimetilbenzil)pirolidin ve 1-(2,4,6-trimetilbenzil)piperidin setlerinde standart inkübasyon protokolüne ilave olarak fenobarbital verilmiş sıçanlardan elde edilen mikrozomların kullanıldığı deneylerde de düzenlendi. Enzim indüksiyonu çalışmaları bazı dealkilasyon ve aromatik hidroksilasyon reaksiyonlarının fenobarbitalle indüklenebilen sitokrom P-450 izoformları tarafından yürütüldüğünü ortaya çıkarmıştır. Bununla beraber, 1-(2,4,6-trimetilbenzil)pirolidin ve 1-(2,4,6-trimetilbenzil)piperidin'in N-oksidasyonlarının fenobarbital indüksiyonundan etkilenmedikleri görüldü. Bu bulgu, flavin içeren monooksijenazlar gibi sitokrom P-450'den bağımsız bir başka enzim sisteminin N-oksidasyonlarla ilgisi olabileceğine işaret etmektedir.

N-Benzil-N-metilanilin ve N,N-dibenzilanilin ile standart bileşiklerine karşılık gelen çeşitli p-hidroksilasyon ürünleri tespit edildiler. Sekonder aminler, metabolik olarak hidroksilaminler ve nitronlar gibi çeşitli N-oksidasyon ürünlerini vermelerine rağmen, grup-3 substratlarının ikisiyle de ilgili amidler saptanamadı. N-(4-Klorobenzil)-4-kloroanilin substrat olarak kullanıldığında ; karşılık gelen iminin oluştuğu gözlendi.

Tespit edilen iki hidroksilaminin otooksidasyona karşı oldukça duyarlı olduğu ve karşılık gelen nitronlara dönüşebildiği görüldü.?????bis(4-Klorofenil)nitron ve ??(4-klorofenil),N?(4-klorobenzil)nitron yapısındaki bileşikler ise çözelti halinde ışık altında dayanıksız yapılar oldukları tespit edildi. Bu nitronların doğrudan günışığına maruz bırakılması, muhte-

melen oksaziridin ara ürünleri üzerinden ilgili amidler veya 4-klorobenzaldehit gibi çeşitli bozunma ürünlerinin meydana gelmesiyle sonuçlandı.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Yukarıdaki bulguların ışığında şu sonuçlara varıldı : Amidlerin metabolik oluşumu ilk basamakta sadece sekonder aminler üzerinden gerçekleşebilen nitronların oluşumunu gerektirir. Hidroksilaminler, nitron oluşumunda ortaya çıkan ara ürünler olmakla beraber, ekstraksiyon ve post-inkübatların analizi sırasında gerekli önlemler alındığı takdirde nitronların amidlere dönüşümü beklenemez. Metabolik N-oksijenasyon reaksiyonları, substrat bazikliğinin bir fonksiyonu olarak düşünebilir. Alisiklik tersiyer aminlerden laktam metabolitlerinin oluşumu, mikrozomal ve sitozolik enzimlerce gerçekleştirilen iki fazlı bir işlemdir.

Sekonder ve tersiyer amin bileşikleriyle ortaya çıkabilen ve toksikolojik sonuçlara yolaçabilen çeşitli metabolitlerin ve elektrofilik ara ürünlerin, bu yapıları içeren ilaçların geliştirilmesi aşamasında ortaya çıkarılmasının gerekliliği, her geçen gün yapılan metabolizma çalışmalarıyla anlaşılmaktadır.

15. İnsan Plazmasından Elde Edilen Fibrin Yapıştırıcının Deney Hayvanlarında Yara İyileşmesine Etkisinin İncelenmesi ve Fibrinojenler Üzerinde Çalışma

Halil Zeki AKSOY
Tez Danışmanı : Prof.Dr.Nesrin EMEKLİ
Kabul Tarihi : 1998
Biyokimya Anabilim Dalı

Fibrin yapıştırıcılar günümüzde ticari olarak insan kanından elde edilmektedir. Aynı zamanda immün reaksiyon ve enfeksiyon riskini taşımaktadırlar. Fibrin yapıştırıcıda enfeksiyon hastalıkların bulaşma riskini en aza indirmek için hastaların kendi kanları veya tek dönor kullanılmaktadır. Fibrin yapıştırıcının etkili olabilmesi fibrinojen ve faktör XIII 'ün yüksek konsantrasyonda elde edilmesine bağlanmaktadır. Bu amaçla

etanol metodu ile elde ettiğimiz yüksek konsantrasyonda fibrinojen ve faktör XIII 'ü diğer bileşenler ile birlikte fibrin yapıştırıcının yapımında kullandık. Bu metod ile plazma fibrinojenin % 79 'u elde edilmiştir. Fibrin yapıştırıcıdaki fibrinojen konsatrasyonu yaklaşık olarak 60 mg/ml olarak belirlenmiştir. Yapıştırıcıdaki faktör XIII varlığı 5M üre solusyonunda tespit edilmiştir. Ayrıca, son yapılan araştırmalar da dikkate alınarak viral enfeksiyonların bulaşma riskini ortadan kaldırmak için sığır ve domuz fibrinojeni elde edilmiştir. Elektroforezde insan, sığır ve domuz fibrinojenlerinin moleküller yapıları incelenmiştir. Denatüre edilmemiş örneklerde fibrinojenler tek bant vermiştir. Ayrıca fibrinojenler denatüre edilerek elektroforeze tabi tutulmuştur. Elde edilen polipeptit zincirlerinin molekül ağırlıkları hesaplanmıştır. Sığır fibrinojenine karşı oluşan antikorlar tavşandan elde edilmiş ve immündiffüzyon deneylerinde gösterilmiştir. Çalışmada tek kaynaktan alınan plazmadan elde edilen fibrinojen ve faktör XIII diğer bileşenlerle birlikte 15 sıçanın sırt derisinde açılan çift taraflı insizyonlardaki yara iyileşmesine etkisi histolojik olarak araştırılmıştır. 2. 7. ve 14. günlerdeki histolojik incelemede, fibroblast, kollagen lif ve damar artışı, polimorf nüveli lökositler ve mononüklear hücrelerin varlığı saptanmıştır. 2. günde kontrol grubuyla karşılaştırıldığında fibrinli deney grubunda kollagen liflerde hafif bir artış ile iltihap hücrelerin infiltrasyonu saptanmıştır. 7. günde deney grubunda fibroblast ve endotel proliferasyonunda, kontrol grubuna göre orta derecede bir artış görülmüştür. Aynı zamanda, bağ dokusunda yoğun iltihabi hücre infiltrasyonu saptanmıştır. 14. günde kontrol grubuyla karşılaştırıldığında fibrinli grupta epitelizasyonun tamamlandığı ve fibroblast aktivitesinin artmış olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda, fibrinli bölgedeki kollagen lif artışı fazlaydı. Ayrıca, fibrinli gruplarda iyileşme daha erken tamamlanmıştır. Ameliyat sonrası komplikasyonlara rastlanmamıştır. Bu araştırma, tek plazma kaynağından elde edilen fibrin yapıştırıcının ticari fibrin yapıştırıcıya göre daha güvenilir olduğunu göstermektedir. Yapıştırıcının ameliyatan önce hazırlanması önemli bir avantajdır. Ayrıca, bulgularımız yara iyileşmesinde rol oynayan fibroblast proliferasyonunu ve kollagen sentezini artıran fibrin yapıştırıcı-

nın cerrahi ameliyatlarda kullanılması gerektiğini ve fibrin yapıştırıcının ticari olana göre daha sağlıklı olduğunu göstermiştir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

16. Cisplatin, Transplatin ve Trikloroamminplatinatın Metiltiyourasil ile Verdikleri Ürünler Yardımıyla HPLC ile Yanyana Tayinleri

Filiz ARIÖZ
Tez Danışmanı:Yrd. Doç. Dr. Güler Yalçın
Kabul Tarihi : 1998
Analitik Kimya Anabilim Dalı

Bu çalışmada kanser ilacı olarak kullanılan cisplatin (CDDP) ve toksik etkili safsızlıkları transplatin (TDDP) ve trikloroamminplatinat (TCAP) ın birarada tayini için antitiroit etkili bir ilaç olan metiltiyourasil (MTU) belirteç olarak kullanıldı ve hızlı, basit, seçici ve duyarlı bir HPLC yöntemi geliştirildi.

Oluşan bu ürünlerin birbirinden ayrılması için gerekli koşullar, maksimum dalgaboyu, MeOH oranı, modifiyer konsantrasyonları ve pH açısından, MTU'nün Pt türleri ile verdiği ürünlerinin oluşum koşulları ise belirteç konsantrasyonu, pH, MeOH oranı, reaksiyon süresi ve reaksiyon sıcaklığı açısından incelendi.

Sonuç olarak MTU ürünlerinin birbirinden ayrılmaları için geliştirilen en uygun kromatografik sistemde, hareketli faz olarak 6 mM tetrabutilamonyumhidrojensülfat, 4 mM sodyumoktansülfonat modifiyerlerini ve % 4 MeOH içeren, pH'sı 3,7 olan 0.02 M asetat tamponu kullanıldı, λ_{max} 315 nm olarak bulundu, partikül büyüklüğü 10μm olan C_{18} (300x3.9mm ID), μ-Bondapak bir kolon kullanıldı ve akış hızı 1mL/dak. olarak alındı.

Kantitatif bir tayin için MTU ürünlerinin oluşum koşulları ise, her üç maddenin karışımı için 22 katı belirteç konsantrasyonu, % 40 (v/v) MeOH / % 0,9 KCl çözücü ortamı, pH 3,7, reaksiyon süresi 60 dak. ve reaksiyon sıcaklığı oda sıcaklığı olarak tespit edildi. Tayin edilebilen en dü-

şük konsantrasyon değerleri CDDP için 3,90 μg/mL, TDDP için 0,10 μg/mL ve TCAP için 5,92 μg/mL olarak bulundu. Geliştirilen yöntem ilaç formülasyonuna hiç bir ön işlem yapılmadan uygulandı ve hiç bir matriks girişimi gözlenmedi.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ 1883
MARMARA ÜNİVERSİTESİ

B. YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

17. Polimorf Nüveli Lökosit Fonksiyonlarını İnhibe Eden Antimikrobik İlaçların İmmünomodülatör Etki Gösteren Antibiyotiklerle Kombine Kullanımlarının İnsan Polimorf Nüveli Lökosit Fonksiyonlarına Etkisinin İn Vitro Araştırılması

Nursal DAŞDELEN
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Adile ÇEVİKBAŞ
Kabul Tarihi : 1998
Farmasötik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı

Bu çalışmada amikasin (21 µg/ml), imipenem (50 µg/ml), doksisiklin (2.5 µg/ml), rifampisin (7 µg/ml), sefodizim (10 µg/ml)'in tek başına ve amikasin/imipenem, rifampisin/doksisiklin ve sefodizim/doksisiklin kombinasyonlarının polimorf nüveli lökositler (NL) tarafından Candida albicans blastosporlarının fagositozu ve hücre içi ölümü üzerine (kandidasidal aktivite) etkisi araştırılmıştır. İlaçların fagositoz ve hücre içi ölümüne etkisi terapötik konsantrasyonlarda yaş ortalaması 23 olan 10 sağlıklı gönüllüde in vitro çalışılmıştır.

Sefodizim, 10 µg/ml konsantrasyonda fagositik aktiviteyi ve kandidasidal aktiviteyi, kontrol PNL'lere göre anlamlı derecede arttırmıştır ($p<0.001$). Amikasin (21 µg/ml) ve imipenem (50 µg/ml) fagositik aktiviteyi etkilememiştir ($p>0.05$). İmipenem (50 µg/ml) PNL'lerin kandidasidal aktivitesini arttırırken ($p<0.05$), amikasin (21 µg/ml) kandidasidal aktiviteyi etkilememiştir ($p>0.05$). Doksisiklin (2.5 µg/ml) ve rifampisin (7 µg/ml) fagositik aktiviteyi ($p<0.05$) ve kandidasidal aktiviteyi azaltmıştır ($p<0.01$).

Fagositik aktiviteyi sefodizim/doksisiklin kombinasyonunun $p<0.01$, amikasin/imipenem kombinasyonunun $p<0.05$, hücre içi ölüm aktivitesini sefodizim/doksisiklin ve amikasin/imipenem kombinasyonlarının $p<0.001$ değerinde arttırdığı, buna karşın rifampisin/doksisiklin kombinasyonunun fagositik ve hücre içi öldürme aktivitelerini $p<0.001$

değerinde azalttığı saptanmıştır.

Çalışmamızda sefodizimin (10 µg/ml) terapötik konsantrasyonda hem tek başına hem de inhibitör etkili bir antibiyotik olan doksisiklin ile kombine kullanıldığında sağlıklı insanlarda PNL fonksiyonlarını in vitro stimüle ettiği gözlenmiştir.

18. Farklı Sürfaktan Kombinasyonlarının İrritasyon Potansiyellerinin Klinik ve İn-Vivo Elektrofizyolojik Yöntemlerle Değerlendirilmesi

Erkin PEKMEZCİ
Tez Danışmanı: Doç.Dr.Murat TÜRKOĞLU
Kabul Tarihi: 1998
Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı

Bu çalışmada tüketici ürünlerinde yaygın olarak kullanılan farklı iyonik özelliklerdeki 5 sürfaktanın kütanöz irritasyon potansiyeli hem belirli bir protokol dahilinde kombine edilerek, hem de teker teker değerlendirilmiştir.

Birden fazla sürfaktan içeren 4 adet ana formülün ilki sodyum lauril eter sülfat (% 12) ve coco dietanolamid (%3) içeriyordu. Diğer 3'ü ise sırasıyla birinci formüldeki sürfaktanlara coco amidopropil betain (%3), polisorbat 20 (%3) ve lauril poliglikoz (%3) eklenmesiyle elde edilmiştir. Yukarıda sayılan sürfaktanların konsantrasyonları sabit kalmak koşuluyla, teker teker sulu çözeltisinin hazırlanmasıyla da bileşen formülleri elde edilmiştir.

Çalışmaya 13 denek alınmış ve önkollara uygulanan 24 saatlik kapalı yama testi sonrasında formüllerin kütanöz irritasyon potansiyeli 1, 2, 3, 4 ve 7. günlerde hem görsel olarak klinik, hem de cildin hidrasyon durumunu ölçen korneometre ile elektrofizyolojik açıdan değerlendirilmiştir.

Tüm formüller için geçerli olmak üzere; eritem, skuama göre daha

erken başlamış ve 7. günde daha düşük bir değerde sonlanmıştır. Hem klinik hem de elektrofizyolojik değerlendirme sonuçlarına göre formüller arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca her iki değerlendirme yönteminde de ana formüllerin kütanöz irritasyon potansiyeli, bileşen formüllerine göre daha yüksek bulunmuş ve yöntemler arasında anlamlı oranda korelasyon saptanmıştır.

Çalışmamızda ana formüllerin bileşen formüllerine göre daha yüksek irritasyon potansiyeline sahip olmasını literatür verileriyle birlikte yorumladığımızda sürfaktanlara bağlı irritasyonun; solüsyonun termodinamik aktivitesi, toplam yüzey etken madde konsatrasyonu, kritik misel konsantrasyonu, bileşenlerin moleküler yapısı gibi fizikokimyasal özellikler yanında, deriye uygulanma biçimi ile sıklığı ve konstitüsyonel faktörler gibi birçok değişkenin çok yönlü etkileşimine bağlı olması gerektiği sonucuna vardık.

19. Gönen (Balıkesir) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkleri

Pınar ERYAŞAR
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Ertan TUZLACI
Kabul Tarihi : 1998
Farmasötik Botanik Anabilim Dalı

Bu çalışma, Gönen (Balıkesir) yöresinde geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkilerin saptanması amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle, Haziran 1996 - Mayıs 1997 tarihleri arasında, özellikle bitkilerin yetişme dönemleri olan Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında, yörede toplam 39 gün süren arazi çalışmaları yapılmıştır. Bu araştırma esnasında yöredeki 3 bucak ve 90 köyün hepsine gidilerek, ilaç olarak kullanılan bitkilerden örnekler toplanmıştır. Bu örneklerin yöresel adları, tedavide kullanılışları, yararlanılan kısımları; ilaçların hazırlanışı, uygulanış şekilleri, dozları, uygulama süreleri hakkında bilgiler derlenmiştir. Toplanan bitki örnekleri, Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Herbaryumu'nda (MARE) bulunmaktadır.

Yöreden topladığımız 159 bitkinin teşhisi sonucunda 80 türden geleneksel halk ilacı olarak yararlanıldığı saptanmıştır. Bunlardan 73 tür yabani, 7 tür ise yörede yetiştirilen bitkilerdir. Bu bitkiler ve tedavideki yöresel kullanılışları, metin içinde sunulmuştur. Ayrıca bu bitkilerin teşhislerinin sağlanabilmesi için, bir teşhis anahtarı hazırlanmıştır.

Gönen yöresinde kaydedilen bitkiler en çok hemoroid, mide ağrısı, romatizma ve böbrek hastalıklarının tedavisinde kullanılmaktadır.

20. İstanbul'da Piyasadan Temin Edilen Kurutulmuş Kırmızı Biber Örneklerine Aflatoksin Aranması

Gülin ATAK
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Gülden Z.OMURTAG
Kabul Tarihi : 1998
Farmasötik Toksikoloji Anabilim Dalı

Aflatoksinler, kurutulmuş kırmızı biberler gibi gıda maddelerinde gelişen başta *Aspergillus flavus* Link ve *Aspergillus parasiticus* Speare olmak üzere bazı küf mantarları tarafından sentezlenen toksik kimyasal maddelerdir. Aflatoksinlerin insan ve hayvan sağlığına akut ve kronik toksik etkili başlıca metabolitleri B_1, B_2, G_1 ve G_2'dir. Kırmızı biberler sıcak, nemli ve yağışlı bölgelerde yetişmektedir. Bunların açık havada güneşli ortamda kurutulmaları esnasında aflatoksin ile bulaşıklığın ortaya çıkma olasılığı artmaktadır. Aflatoksin toksikolojik açıdan önemli karsinojen, teratojen ve mutajen bir toksindir.

Bu çalışmada, marketlerden, pazar yerlerinden ve baharatçılardan temin edilmiş kırmızı biber örneklerinde ince tabaka kromatografisi ve floresans detektörlü yüksek basınçlı sıvı kromatografisi ile aflatoksin B_2, B_2, G_1 ve G_2 araştırılmıştır. Aflatoksin aranmasında kullanılan her iki yöntem de büyük kolaylıklar sağlamaktadır. İnce tabaka kromatografisi basit, pratik, hızlı ve pahalı olmayışı nedeniyle tercih edilirken, yüksek basınçlı sıvı kromatografisi de hassasiyeti ve teşhis kolaylığı sebebiyle kullanılmaktadır.

Çalışmamızda İstanbul'un değişik semtlerindeki market (14 markalı), pazar (18 markasız), baharatçı (26 markasız) olmak üzere toplam 58 adet kurutulmuş kırmızı biber örneğinde aflatoksin analizi yapıldı. En yüksek aflatoksin B1 düzeyi baharatçıdan temin edilen bir örnekte 109.7 ppb olarak saptandı. İnce tabaka kromatografisi ve yüksek basınçlı sıvı kromatografisi çalışmalarının sonuçları birbirleriyle uyumlu bulundu. Kurutulmuş kırmızı biber örneklerinin % 46.6'sında aflatoksin B1 Türkiye'de kabul edilen limit değer olan 5 ppb'nin üzerinde bulunmuştur. % 41.4'ünde ise toplam aflatoksin (B_1 +B_2 +G_1 +G_2) Türkiye'de kabul edilen limit değer olan 10 ppb'den daha yüksek bulundu.

Aflatoksin kontaminasyonu sadece halk sağlığı açısından değil, ekonomik bir problem olarak da karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızın sonucunda biz, ülkemizdeki muhtemel aflatoksin kontaminasyonunun gözönünde bulundurulması ve aflatoksin analizinin kurutulmuş kırmızı biber gibi tüm gıda ürünlerinde yapılarak tüketicinin sağlığının korunması için açıklanmasının yararlı olacağına inanıyoruz.

21. Non-Antimikrobiklerin İnsan Polimorf Nüveli Lökosit Fonksiyonları Üzerine İn Vitro Etkisinin Araştırılması

Çiğdem İMAMOĞLU
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Adile ÇEVİKBAŞ
Kabul Tarihi : 1998
Farmasötik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı

Bu çalışmada yaş ortalaması 23 olan sağlıklı 9 gönüllüde ve yaş ortalaması 30 olan insüline bağımlı 18 diyabetli (Tip I) hastada polimorf nüveli lökosit (PNL) fonksiyonları (fagositoz ve hücre içi öldürme) üzerine verapamilin in vitro, Benexol'ün ex vivo ve Benexol/verapamil kombinasyonunun (B/V) ex vivo ve in vivo etkisi araştırılmıştır.

PNL'ler ($1x10^7$ hücre/ml) sağlıklı ve diyabetlilerden alınan EDTA'lı venöz kandan Ficoll-hypaque gradient santrifüj yöntemi ile ayrılmış, canlılık %98 olarak tespit edilmiştir. Antimikrobik olmayan maddelerin

PNL'lerin fagositoz ve hücre içi öldürme aktivitesine etkisi; 100 PNL içinde canlı ve ölü C.albicans hücrelerini fagosite eden PNL'ler sayılarak % cinsinden ifade edilmiştir.

Sağlıklılarda, Benexol ve B/V kombinasyonunun terapötik dozları kontrole göre fagositik aktiviteyi anlamlı olarak arttırmıştır ($p<0.001$). Verapamilin terapötik dozu ise fagositik aktiviteyi etkilememiştir ($p>0.05$). Benexol ve B/V kombinasyonu hücre içi öldürme aktivitesini kontrol PNL'lere göre anlamlı olarak arttırmıştır ($p<0.05$). Tek başına verapamil hücre içi öldürme aktivitesini etkilememiştir ($p>0.05$).

Tip I diyabetli hastalarda ise verapamil, Benexol ve B/V kombinasyonu fagositik aktiviteyi kontrol PNL'lere göre etkilememiştir ($p(0.05$). Benexol hücre içi öldürme aktivitesini kontrol PNL'lere göre anlamlı olarak arttırdığı halde ($p>0.001$) verapamil ve B/V kombinasyonu hücre içi öldürme aktivitesini etkilememiştir ($p>0.05$).

Sonuç olarak Benexol sağlıklılarda PNL fonksiyonlarını arttırdığı halde, diyabetlilerde yalnızca hücre içi öldürme aktivitesini arttırmış, fagositik aktivite üzerine olumsuz etki göstermemiştir. Verapamil sağlıklılarda ve diyabetlilerde PNL fonksiyonlarını etkilememiştir. B/V kombinasyonu sağlıklılarda PNL fonksiyonlarını arttırdığı halde diyabetlilerde olumsuz etki göstermemiştir.

22. Karragen ile Multipartiküler İlaç Taşıyıcı Sistemlerin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi

Oya SİPAHİGİL
Tez Danışmanı : Prof.Dr.Betül DORTUNÇ
Kabul Tarihi : 1998
Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı

Kronik olarak kullanılması gerekli ilaçları içeren peroral katı preparat şekillerinden etken maddenin bir defada değil, kontrollü bir hızla serbestleşmesi ile düzgün bir kan konsantrasyonu elde edilebilmektedir. Kontrollü ilaç serbestleştiren sistemlerin monolitik değil, multipartikü-

ler olması sindirim sisteminden geçiş süresinin ortamdan daha az etkilenmesine yol açar. Gastrointestinal sistemde yan etkisi olan, iritasyon yapan, yarılanma ömrü kısa olan ilaçlarla multipartiküler ilaç taşıyıcı sistemler, sentetik, yarı sentetik ve doğal polimerler kullanılarak hazırlanmaktadır.

Bu çalışmada doğal bir polimer olan karragen kullanılarak iyonotropik jelleşme yöntemi ile boncuklar hazırlanmıştır. Boncuklarda suda çözünen (verapamil hidroklorür) ve suda pratik olarak çözünmeyen (ibuprofen) iki etken madde kullanılmıştır. Çalışmada önce etken maddelerin teşhis, miktar tayini, çözünürlük, çözünme hızı gibi özellikleri incelenmiştir. Karragen boncuklarının hazırlanması için gerekli koşullar saptandıktan sonra verapamil hidroklorür ve ibuprofen taşıyan boncuk oluşumunu etkileyecek faktörler göz önüne alınarak geliştirilen çeşitli formülasyonlar ile karragen boncukları hazırlanmıştır.

Hazırlanan boncuklarda mikroskobik kontroller, boncuk büyüklüğü tayini, etken maddenin % tutulması, boncuklardan etken maddenin serbestleşme hızı tayinine ait çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular istatistiksel sonuçlarla beraber belirtilmiştir.

Etken madde, karragen, dış faz (KCl) konsantrasyonlarının, tuz tiplerinin ve dış faz (KCl) hacminin verapamil hidroklorür ve ibuprofen içeren karragen boncuklarının büyüklüğü üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Karragen boncuklarında verapamil hidroklorürün ibuprofene göre daha yüksek oranlarda tutulduğu görülmüştür. Verapamil hidroklorür içeren karragen boncuklarındaki verapamil hidroklorürün % tutulmasında etken madde konsantrasyonunun ve tuz tiplerinin etkili olduğu, diğer faktörlerin (karragen ve dış faz konsantrasyonları, dış faz hacmi) etkili olmadığı görülmüştür.

İbuprofen içeren karragen boncuklarındaki ibuprofenin % tutulmasında ise etken madde ve dış faz (KCl) konsantrasyonlarının etkili oldu-

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

ğu, dış faz hacminin ise etkili olmadığı görülmüştür.

Karragen boncuklarından etken maddelerin serbestleşmesi incelendiğinde, etken madde, karragen, dış faz (KCl) konsantrasyonlarının ve tuz tiplerinin etken maddelerin serbestleşme hızı üzerinde etkili olduğu, dış faz hacminin ise etkili olmadığı görülmüştür.

23. Siyah Çayın Karbon Tetraklorür Uygulanan Sıçanlarda Lipid Peroksidasyonu Üzerine Etkisi

Banu YENİCE
Tez Danışmanı : Doç Dr. Dehen ALTINER
Kabul Tarihi : 1998
Biyokimya Anabilim Dalı

Çalışmamızda siyah çayın 1 ml/kg (i.p.) CCl_4 ile uyarılmış lipid peroksidasyonunu inhibe edici etkisinin araştırılması ve bunun, cinsiyet farkı gözönüne alınarak yapılması amaçlandı. Ayrıca, karaciğer hasarı yapan CCl_4'ün, bu etkisini lipid peroksidasyonunu uyararak gerçekleştirişi cinsiyet farkı gözönüne alınarak incelenmek istendi. Bu amaçla hem erkek hem de dişi sıçanlardan "Kontrol", "CCl_4", ve "Siyah Çay+CCl_4" grupları oluşturuldu. "Siyah Çay+CCl_4" grubundakiler, 2 ay boyunca yemlerine %6 siyah çay katılmış diyetle beslendiler. "Kontrol" grubuna zeytinyağı, diğer gruplara ise CCl_4 uygulanmasından 2 saat sonra, sıçanlar öldürüldü. Bunların plazma ALT ve AST aktiviteleri otoanalizör ile, plazma ve karaciğer lipid peroksit düzeyleri tiyobarbiturik asid testi ile, karaciğer glutatyon düzeyleri Ellman metodu ile ölçüldü.

İncelemelerimize göre, CCl_4 uygulaması, erkek ve dişilerle plazma ALT, AST aktivitelerinde ve karaciğer lipid peroksit düzeylerinde anlamlı artışlara neden olurken, bu çalışma koşullarında plazma lipid peroksit düzeylerinde anlamlı artışa neden olmadı. Erkek sıçanların glutatyon düzeyinde anlamlı artış görülürken, dişilerde deney koşullarında anlamlı fark saptanamadı. Bu sonuçlar CCl_4'ün erkek ve dişilerde karaciğer hasarına neden olduğu ve lipid peroksidasyonunu karaciğerde uyarırken

çalışma koşullarında bunun plazmaya yansımadığını gösterdi. Ayrıca, CCl_4'ün karaciğerde lipid peroksidasyonunu uyarmasına cevaben oluşan glutatyon düzeyindeki artışın erkeklerde dişilere göre daha erken olduğu düşünüldü.

Siyah çay, CCl_4 uygulanan erkek ve dişilerde plazma lipid peroksit düzeylerinde anlamlı bir fark oluşturmazken, karaciğer lipid peroksit düzeylerini anlamlı olarak düşürdü. Ayrıca siyah çay, ALT, AST aktivitelerini düşürücü etki gösterdi ve bu bulgu, siyah çayın karaciğer hasarını azalttığı şeklinde yorumladı.

Siyah çay, CCl_4 uygulanan erkeklerde glutatyon düzeyini düşürdü. Bu bulgu, siyah çayın karaciğerde lipid peroksit düzeyini düşürmesine cevaben glutatyon düzeyinin de düşük kaldığı şeklinde yorumladı. Dişilerin gulatatyon düzeylerinde ise anlamlı fark görülmedi. Ayrıca "Kontrol" grubunun erkek ve dişileri karşılaştığında, lipid peroksit düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmazken, dişilerin glutatyon düzeylerinin erkeklere göre anlamlı şekilde düşük olduğu görüldü. Buna dayanarak, dişilerde erkeklere göre zaten düşük olan glutatyon düzeyinin bu çalışma koşullarında daha da düşmediği sonucuna varıldı.

24. Bazı Sübstitüe-2,4-Dihidro-3H-1,2,4-Triazol-3-Tiyon Türevi Bileşiklerinin İn Vivo Metabolizması

Emine Elçin ORUÇ
Tez Danışmanı :Prof.Dr.Sevim ROLLAS
Kabul Tarihi : 1998
Farmasötik Kimya Anabilim Dalı
(İlaç Metabolizması)

4,5-Disübstitüe-1,2,4-triazol-3-tiyonlar, antidepresan, antimikrobiyel, antitüberküler, analjezik, antiinflamatuar, diüretik ve hipoglisemik aktivite göstermektedir. Bu nedenle bu yapıların biyotransformasyonunu incelemeyi amaçladık.

Bu araştırmada, 5-(4-nitrofenil)-4-fenetil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-

triazol-3-tiyon ve 5-(4-nitrofenil)-4-fenil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyonun *in vivo* metabolik yollarını araştırdık. Bu bileşiklerin, antibakteriyel ve antifungal etkileri daha önce incelenmiş ve aktif oldukları saptanmıştır.

İlk aşamada, substratların sodyum tuzları, substratlar ve olası metabolitler sentezlenmiştir. Bu bileşiklerden, sodyum 5-(4-nitrofenil)-4-fenetil-1,2,4-triazol-3-tiyolat ve sodyum 5-(4-nitrofenil)-4-fenil-1,2,4-triazol-3-tiyolat, karşılık gelen tiyosemikarbazidlerin 2N sodyum hidroksid ile 4 saat ısıtılmasıyla oluşturulmuştur. Bu maddeler, 5-(4-nitrofenil)-4-fenetil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyon (substrat) ve 5-(4-nitrofenil)-4-fenil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyonu (substrat) elde etmek için hidroklorik asid ile asidlendirilmiştir.

Substratların sodyum tuzları, sıçanlara enjeksiyon için ; substratlar ise in vivo çalışmada standart olarak kullanılmıştır.

Asetilasyon metabolitleri; 5-(4-asetilaminofenil)-4-fenetil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyon ve 5-(4-asetilaminofenil)-4-fenil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyon, karşılık gelen tiyosemikarbazidlerin 2N sodyum hidroksid ile 1 saat ısıtılma-sıyla sentezlenmiştir.

Diğer metabolitler, laboratuarımızdan sağlanmıştır. Orijinal bileşikler elemental analiz ve UV , 1H-NMR spektroskopik metodlar kullanılarak aydınlatılmıştır.

In vivo metabolizma çalışmasında, erkek Wistar sıçanlar (250±20 g) kullanılmıştır. Sodyum 5-(4-nitrofenil)-4-fenetil-1,2,4-triazol-3-tiyolat, 20 mg/ml isotonik serum fizyolojik içinde çözülmüştür ; Sodyum 5-(4-nitrofenil)-4-fenil-1,2,4-triazol-3-tiyolat 2 mg/ml isotonik serum fizyolojik içinde çözülmüş ve 2 ml hacimde intraperitonal olarak enjekte edilmiştir. Kan (0.3±0.2 ml), eter anestezisi altında, sıçanların oftalmik venlerinden steril kapiler tüp ile toplanmıştır. Santrifüjlendikten sonra, plazma ayırılmıştır. Bu bileşikler, İTK ve ters faz YBSK metodları kullanılarak ayırılmıştır.

Çalışmamızda, 5-(4-nitrofenil)-4-fenetil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyondan, asetil metabolit [5-(4-asetilaminofenil)-4-fenetil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyon], amin N-dealkil metabolit [5-(4-aminofenil)-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyon] ve bilinmeyen bir metabolit bulunmuştur. 5-(4-Nitrofenil)-4-fenil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyondan, amin metabolit [5-(4-aminofenil)-4-fenil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyon], asetil metabolit [5-(4-asetilaminofenil)-4-fenil-2,4-dihidro-3H-1,2,4-triazol-3-tiyon] ve bilinmeyen bir metabolit bulunmuştur.

25. Türkiye'deki Teofilin PreparatlarInIn Değerlendirilmesi ve Teofilinin Astımlı Hastalarda İzlenmesi.

Mustafa ÜNSAL
Tez Danışmanı : Prof.Dr.Fikret Vehbi İZZETTİN
Kabul Tarihi : 1998
Farmakoloji (Klinik Farmasi)Anabilim Dalı

Bu çalışmada Türkiye'deki teofilin preperatları in vitro ve in vivo olarak değerlendirilmiştir. İn vitro olarak United States Pharmacopiae National Formulary (USP) 23 ve ek.no: 7 deki disolüsyon profilleri izlenmiştir. Bu preperatların çözünme hızları sırasıyla E>A>B>C>D şeklinde bulunmuştur.

İn vivo olarak yapılan çalışmada değişik yaş gruplarındaki farklı teofilin preperatını çeşitli dozlarda kullanan hastalardan kan örnekleri alınarak HPLC cihazı ile kandaki teofilin düzeyleri belirlenmiştir. Hastaların kandaki teofilin seviyeleri birbirinden farklı bulunmuştur. Hastaların ortalama teofilin kan seviyeleri ilaç almadan 30 dakika önce 9.8 ± 5.4 µg / ml ve ilaç aldıktan 5 saat sonra 12.1 ± 6.7 µg / ml olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak teofilin preparatlarına uygulanan disolüsyon işleminde disolüsyon profilleri ve çözünme hızlarında farklılıklar görülmüştür. Ancak bu farklılıkların daha iyi yorumlanabilmesi için sonuçların in vivo

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

çalışma ile beraber değerlendirilmesi gerekmektedir. Kandaki terapötik düzeyinin dar olması nedeniyle hastaların bir kısmında teofilin düzeyi terapötik düzeyin altında kalmıştır. Hastaların kandaki teofilin düzeyleri arasında farklılıklar görülmesi nedeniyle hastaların teofilin düzeylerinin izlenmesini ve teofilinin dozunun kişiye göre ayarlanmasını öneriyoruz.

26. Dipiridamol Aljinat Mikroküreleri ve Tablet Formülasyonlarının Değerlendirilmesi

Derya Karakuş
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ayla Gürsoy
Kabul Tarihi : 1998
Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı

Bu çalışmada öncelikle emülsiyon tekniği kullanılarak doğal bir polimer olan sodyum aljinat veya yardımcı polimer ilavesiyle dipiridamol mikroküreleri hazırlanmıştır. Dipiridamolün aljinat ile hazırlanmış mikroküreleri veya aljinat mikroküre formülasyonlarına ilave edilen kitre zamkı, pektin veya Eudragit L100-55 dipiridamol'ün pH 1.2'de uzun süreli serbestleşme göstermesini sağlayamamışlardır. Fakat mikroküre tablet hazırlanmasında farklı oranlarda sodyum aljinat, kitre zamkı, pektin, karagen, sodyum karboksi metil selüloz, Eudragit L-100 55 veya sodyum nişasta glikolat gibi dolgu maddelerinin kullanılması ile uygun fiziksel özelliklere sahip tabletler hazırlanmış ve dipiridamolün serbestleşme süresini uzatmışlardır.

Dolgu maddelerinin tipi, viskozitesi ve oranı, mikroküre boyutu ve tablet basım kuvveti uygun özellikte tablet hazırlanması için önemli faktörlerdir. Sadece aljinat mikroküreleri ve dolgu maddelerini granül halinde içeren tablet formülasyonları; toz dolgu maddelerinden hazırlanmış tabletler gibi avantajlı değildir.Ayrıca granül dolgu maddelerinden hazırlanmış tablet formülasyonları SEM'de incelendiğinde mikrokürelerin morfolojisinde bir değişim oluşmuş fakat diğerlerinde bu durum gözlenmemiştir.

27. Pektin ile Multipartiküler İlaç Taşıyıcı Sistemlerin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Havva Nur ÖNDER
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Betül Dortunç
Kabul Tarihi : 1998
Farmasötik Teknoloji Anabilim Dalı

Bu çalışmada, iyonotropik jelleşme yöntemi kullanılarak pektin boncukları hazırlanmış,boncuk hazırlanmasına ve özelliklerine etki eden faktörler incelenmiştir.Boncukların hazırlanmasında biri suda çözünen diğeri suda çözünmeyen iki etken madde kullanılmıştır.

Ketoprofen içeren pektin boncuklarının büyüklüğünün etken madde konsantrasyonu ve iç fazın dış faza oranından etkilenmediği ancak çinko asetat konsantrasyonuna bağlı olarak değiştiği saptanmıştır.

Propranolol hidroklorür içeren pektin boncuklarının büyüklüğünün etken madde konsantrasyonu ve çinko asetat konsantrasyonundan etkilenmediği,ancak iç fazın dış faza oranına bağlı olarak değiştiği saptanmıştır.

Ketoprofen içeren pektin boncuklarındaki etken madde % tutulmasının, etken madde konsantrasyonuna bağlı olarak değiştiği buna karşılık çinko asetat konsantrasyonu ve iç fazın dış faza oranından etkilenmediği saptanmıştır.

Propranolol hidroklorür içeren boncuklarda ise çinko asetat konsantrasyonu etken madde % tutulmasını etkilerken, etken madde konsantrasyonu ve iç fazın dış faza oranına bağlı olarak etken madde % tutulmasının değişmediği saptanmıştır.

Pektin boncuklarından etken madde serbestleşme hızı incelendiğinde, ketoprofen içeren pektin boncuklarında, etken madde ve çinko asetat konsantrasyonu ile iç fazın dış faza oranının serbestleşme hızına etkili olmadığı görülmüştür. pH 7.4 fosfat tampon çözeltisinde ketoprofen

boncuklarından serbestleşme 0.1 N hidroklorik asitteki etken madde serbestleşmesinden hızlı bulunmuştur.

Propranolol hidroklorür içeren pektin boncuklarında da etken madde konsantrasyonu, çinko asetat konsantrasyonu, iç fazın dış faza oranı ve pH'nın serbestleşme hızını etkilemediği görülmüştür.

Sonuç olarak iyonotropik jelleşme yöntemiyle hem suda çözünen hem de suda çözünmeyen ilaçlarla uygun özelliklerde pektin boncukları hazırlanabileceği anlaşılmıştır.

28. Crambe Maritima L. Bitkisi Üzerinde Farmakognazik Araştırmalar

İlhan SARIOĞLU
Tez Danışmanı: Doç.Dr.Elçin GÜRKAN
Kabul Tarihi : 1998
Farmakognozi Anabilim Dalı

Bu çalışmada Crambe maritima L. (Cruciferae) bitkisinin meyvaları ve yaprakları botanik ve kimyasal açıdan incelendi.

C. maritima bitkisinin meyvaları 1 Temmuz 1996 tarihinde, yaprakları ise 24 Haziran 1997 tarihinde İstanbul, Karaburun kumsalından toplandı.

C.maritima bitkisinin botanik açıdan incelenmesi sonucunda *Crambe* türlerinin üçünün birlikte yer aldığı bir teşhis anahtarı çalışması bulunmadığı gözlendi. Bu nedenle çeşitli kaynaklardan (1,2,3,4,5,6,7) yararlanarak ve kendi topladığımız örneklere dayanarak bir teşhis anahtarı düzenlendi.

1 Temmuz 1996'da toplanan materyal kurutulup, kabaca toz edildikten sonra üzerinde fitokimyasal ön denemeler ve miktar tayinleri yapıldı. Yapılan ön denemeler sonucunda alkaloidal bileşikler için meyvaların, flavonoidal bileşikler için ise yaprakların kullanılmasına karar

verildi.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Kurutulup, çok küçük parçalara ayrılan bitkinin yaprakları Soxhlet aletinde petrol eteri ve etanol ile tüketildi. Ekstreler yoğunlaştırıldı. Bir ayırma hunisine alınan etanol ekstresi su ile seyreltildikten sonra kloroform ve etil asetat ile tüketildi. Ekstreler yoğunlaştırıldı ve ince tabaka ve kağıt kromatografileriyle tetkik edildi. Çalışmanın etil asetat ekstresi üzerinde yürütülmesine karar verildi.

Silikajel ile hazırlanmış sütuna ekstre yerleştirildikten sonra sütunun yıkanmasına toluen:etanol (6:1) ile başlandı. Ve daha sonra artan oranlarda etanol ve metanole geçildi.

Oda ısısında kurutularak toz edilen meyvalar ise Soxhlet aletinde etanol ile tüketildi. Yoğunlaştırılan etanol ekstresi bir ayırma hunisinde sırasıyla petrol eteri ve eterle çalkalanarak temizlendi.

Temizlenen etanol ekstresi nötral alüminyum oksit sütununa yerleştirildikten sonra elüsyona etanol ile başlandı. Gittikçe artan oranlarda metanol ve suya geçildi.

Her iki sütundan da alınan fraksiyonlar yoğunlaştırıldıktan sonra ince tabaka ve kağıt kromatografileriyle kontrol edilerek benzer olanlar birleştirildi. Flavonoidal bileşiklerin elde edilmesinde preparatif kağıt kromatografisinden yararlanıldı. Kromatografik olarak bir fenolik asit bileşiğinin varlığı görüldü. Sonuçta bu materyalde alkaloidal bir maddenin bulunmadığına karar verildi, ancak alkaloidal maddelerin eldesi için uygulanan yöntem sonucunda azot taşıyan bir maddenin varlığı tespit edildi. Bu madde preparatif ince tabaka kromatografisi ile elde edildi.

Elde edilen flavonoidal bileşiklerin yapısı metanol ve kayma belirteçleriyle alınan ultraviyole (UV) ve infrared (IR) spektrumları ve şahit maddelerle yapılan kromatografik karşılaştırmalar kullanılarak aydınlatıldı.

Azot taşıyan bileşiğin yapısı ise ultraviyole (UV), infrared (IR)

spektrumları ve şahit maddelerle yapılan kromatografik karşılaştırmalardan yararlanılarak saptandı.

Sonuç olarak flavonoidal ve alkaloidal bileşikleri yönünden incelenen *C. maritima* bitkisinden flavonoit olarak kemferol ve tamariksetin, azot taşıyan bir bileşik olarak ise kolin elde edildi ve bir fenolik asit bileşiği olan klorojenik asidin varlığı kromatografik olarak tespit edildi.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ 1883

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ 1883
MARMARA ÜNİVERSİTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

TIP

FAKÜLTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

29. 15 Yaş Altı Çalışan Çocuklar ile Aynı Yaş Grubundaki Okuyan Çocukların Sağlık ve Sosyal Yönder Karşılaştırılması

Murat FIRAT
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Osman Hayran
Kabul Tarihi: 1998
Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin temel sorunları arasında yer alan çocuk çalışması ülkemiz için de önemli bir sorundur. Çocuk çalışması, teknolojinin daha az girdiği, emek yoğun işlerin yaygın olduğu küçük ve orta ölçekli işletmelere daha yaygındır. Çalışan çocuk, daha ekonomik ve sosyal nedenle göç etmek zorunda kalan ailelerin çocuklarıdır. Ailenin bakabileceğinden daha fazla çocuğa sahip olması çocuk çalışmasının nedenleri arasındadır. Çalışan çocuk, çalışma yaşamındaki risklerden etkilenir. Bu etkilenim, çocuğun fiziksel gelişimini engelleyebildiği gibi, psikolojik yapısında ve sosyal yaşantısında da olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Bu araştırma, 15 yaşın altındaki çalışan çocukların bazı bedensel, ruhsal ve sosyal durumlarını saptayarak, aynı yaş grubundaki okuyan çocukların durumu ile karşılaştırmayı amaçlayan kesitsel ve analitik bir araştırmadır. Araştırma evreni, Doğu Sanayi Sitesi Çıraklık Eğitim Merkezi'ne devam eden 15 yaş altı 182 çalışan çocuk ile yine aynı bölgedeki Türkiye Gazetesi Ticaret Lisesi öğrencileri arasından tabakalı rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 170 okuyan çocuktan oluşmaktadır.

Okuyan çocukların ailelerinin gelir düzeyi daha yüksektir. Çalışan çocuklar, daha sıklıkla kaza geçirmişlerdir ve yapılan muayenelerde sağlık bulguları da iç açıcı değildir. Çocukların önemli bir kısmı okul sırasında, boş zamanlarda ve tatillerde çalışmaktadır. Çalışan çocukların günlük çalışma süreleri iş kollarına göre 10 ile 11.5 saat arasında haftalık çalışma süreleri ise, 50 ile 60 saat arasında değişmektedir. Bu kadar uzun çalışma süresine karşın aldıkları ücret düşüktür. Çalışan çocuklar, işyerindeki büyüklerin kendilerine karşı kötü davranışlarından yakın-

maktadır.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çalışan çocuklar daha az boş zaman bulabilmektedir. Buna karşın boş zamanlarında en çok eksikliğini hissettikleri özgürlüğe önem vererek kendilerini sokağa atmaktadırlar. Okuyan çocukların aile içi ilişkileri daha sağlıklıdır ve kültürel etkinliklere daha fazla olanak bulabilmektedir. Çalışan çocuklar gelecekte usta olup kendi işyerini açmayı hedeflerken devlet kapısına başvurmayı hayal bile etmemektedirler. Çalışan çocuklar sevgiye ne denli gereksinimleri olduğunu, kendilerine iyi davranan ve seven kişileri tipoloji olarak belirlemeleri ile ortaya koymaktadırlar.

Çocuk çalışması sosyo-ekonomik bir durum olmakla birlikte, izlenen politikalarla azaltılması veya artırılması olasıdır. Kısa erimde çocuk çalışmasının ortadan kaldırılması olasılığı yoktur. Bu nedenle çocukların daha az zarar görmesini sağlayabilmek için çalışma ortamlarının iyileştirilmesi ve çocukların düzenli olarak sağlık durumlarının denetlenmesi yararlı olacaktır.

30. Mesane Augmentasyonun'un Histolojik Değerlendirilmesi

ŞULE ÇETİNEL
Tez Danışmanı : Doç.Dr.Tangül ŞAN
Kabul Tarihi : 1998
Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı

Son yıllarda ürolojide mesanenin yeniden oluşturulmasında barsak segmentlerinin kullanımı (enterosistoplasti) hızla artmaktadır. Mesanenin çeşitli nedenlerle total ya da parsiyel (kısmen) olarak çıkartılıp, barsak segmentleriyle yeniden oluşturulma nedenleri arasında genellikle tümör, nörojenik ve interstisyel sistit gibi patolojiler yer almaktadır.

Bilindiği gibi barsak mukozası normalde idrarla temas halinde değildir. Cerrahi sonrası barsak segmentlerinin sürekli idrarla temas hali sonucunu doğuran cerrahi teknikler, idrarın emici epitel niteliğindeki barsak epitelinden emilmesi sonucu oluşan metabolik yan etkiler dışında kanser oluşturma riskini de beraberinde getirmektedir.

Çalışmamızda, augmentasyon sistoplasti (mesanenin kısmen barsaktan oluşturulması) sonrası 2 sene içinde gözlenen barsaktaki morfolojik değişiklikler ışık mikroskobu, geçirimli elektron mikroskobu (TEM) ve taramalı elektron mikroskobu (SEM) ile incelendi. Bu amaçla augmentasyon sistoplasti ameliyatı geçirmiş 7 hastadan, 1-2 sene sonrasında, sürekli idrarla temas halinde bulunan barsaktan alınan biopsi parçalarında gelişen oluşumlar değerlendirildi.

Sonuç olarak 2 sene gibi kısa bir dönemde, mesane işlevini üstlenen barsak mukozasında ince yapısal düzeyde ve doku düzeyinde önemli morfolojik değişiklikler gözlendi. Barsakta bulunan emilim mukoza özelliklerinin azaldığı ve mukus salgısının, mukoza epitelini korumak amacıyla artış gösterdiği saptandı. Bu bulgular barsak dokusunun idrarın toksik etkilerinden kendini koruyabilme ve mesane olarak işlevini sürdürebilme çabası olarak yorumlanabilir.

31. Behçet Hastalarında HLA-B51 Genotiplerinin İncelenmesi

Ayfer ATALAY
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Tevfik AKOĞLU
Kabul Tarihi : 1998
İç Hastalıkları Anabilim Dalı (İmmunoloji)

Behçet hastalığının olası multifaktöryel kalıtsal bağlantılarını destekleyen birçok kanıt bulunmaktadır. Özellikle HLA-B51 ile Behçet hastalığı ilişkileri Japonya, Yunanistan, İran ve Türkiye gibi birçok ülkede gösterilmiştir. Bu ilişkiler Behçet hastalığı araştırmalarını genetik karakteristikleri ve ilişkilerine doğru genişletmiştir.

Moleküler yöntemlerdeki gelişmelerle daha önce serolojik olarak tanımlanamayan HLA-B51 allel sayısında büyük artış bulunmaktadır. Bu çalışmada HLA-B51 allellerinin genotipi ve bu allellerin, Behçet hastalığındaki ekspresyonunun rolünü araştırmayı amaçladık. Daha önce Behçet hastalığında rapor edilmiş, yüksek oranda HLA-B*51011 allelinin bulunması nedeniyle, olası ilişkiyi incelemek amacıyla bu alleli model sistem olarak kullandık. HLA-B*51011 gen ekspresyonunun incelen-

mesi için çalışmadaki yaklaşımımız RT-PCR sisteminin kullanımına dayanmaktadır. Bu strateji içerinde gerekli olan tüm primer ve probların tasarımı laboratuvarımızda yapılmıştır.

Asemptomatik sağlıklı bireylerde HLA-B51 bölgesini içeren PCR ürünlerini gözlemedik. Bu nedenle Behçetli hastalardaki HLA-B51 ekspresyonunu etkileyen etkenler dikkatimizi çekti.100 Behçet'li hastadan 44 tanesinde HLA-B51 bölgesine ait RT-PCR sonuçları elde edilebilmiştir. Bu sonuçlarda B*51011 allelinin ekspresyonunu tanımlamak ve doğrulamak amacıyla, hibridizasyon deneylerinde, 6 farklı oligonükleotid prob kullanılmıştır. Sonuç olarak, Behçet hastalarında HLA-B51 ekspresyonunu %17 ve HLA-B*51011, B*51012 ve B*5108/5109 allel sıklığı ise, aynı sıra ile, %14, %2 ve %1 olarak saptanmıştır. Diğer taraftan eksprese olan alleller ile klinik bulgular arasında bir ilişki gözlenmemiştir.

Bu çalışmada, HLA-B51 ekspresyonunun RT-PCR yöntemi ile bu ekspresyonun genomdaki sıklığının saptanması ve de HLA-B51, Behçet hastalığı ilişkilerindeki moleküler etkileşimlerin ortaya konulması için daha çok sayıda hastada incelenmesi gerekliliği kanısına vardık.

Anahtar Kelimeler : Behçet Hastalığı, HLA 51, RT-PCR

32. Mycobacterium Bovis ve Mycobacterium Vaccae'nin , Ovalbümin ile Sensitize Edilen BALB/c Farelerde Serum Total IgE Düzeyine Etkisi

Faruk Tükenmez
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Müjdat BAŞARAN
Kabul Tarihi : 1998
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
(Allerji-İmmunoloji)

Bu çalışmada, mikobakteri antijenlerinden M.bovis ve M.vaccae'nın Th1 benzeri cevabı arttırdığını ve/veya Th2 tipi cevabı baskıladığını böylece atopi gelişiminin engellenebileceğini kanıtlamak amacıyla OA ile duyarlaşmış BALB/c cinsi farelerde serum total IgE düzeyi araştırılmıştır.

Oluşturulan atopi modelinde, kontrollere göre yüksek IgE düzeyi tespit edilmiştir. Bu fark istatiksel olarak anlamlı bulunmuş (p=0.0099) ve çalışmamızın kontrolünü teşkil etmektedir. Henüz oturmamış Th1 veya Th2 cevabını yönlendirmek amacıyla yani CD4+ T hücreler daha farklılaşmadan, fareler yenidoğan döneminde mikobakteri suşlarından olan M.bovis ve M.vaccae+ M.bovis karışımı ile aşılanmışlardır. Her iki mikobakteri suşu da atopik farelere göre düşük IgE cevabı oluşturmuş ancak M.vaccae ile birlikte yapılan M.bovis'e karşı oluşan IgE cevabı istatiksel olarak anlamlı düşük bulunmuştur (p=0.0084). Hatta bu düşük IgE seviyesi, kontrollerin IgE seviyesinden de istatiksel olarak anlamlı düşükdür (p=0.015).

Erkek farelerde M.bovise karşı verilen IgE cevabı, atopik erkek farelerin IgE cevabından düşük bulunmuş, ancak; M.vaccae ile birlikte verilen M.bovis'e karşı oluşan IgE cevabı istatiksel olarak anlamlı şekilde düşük bulunmuştur (p=0.0001).

Erkek farelerde, M.vaccae ile birlikte verilen M.bovis, kontrol grubundaki erkek farelerin IgE seviyesinden, istatiksel olarak anlamlı şekilde daha düşük IgE seviyesi oluşmuştur (p=0.0257).

Dişi farelerde, M.bovis ve M.bovis + M.vaccae'ya karşı verilen düşük IgE cevabı, atopik dişi farelerin verdiği IgE cevabından istatiksel olarak anlamlı şekilde düşük bulunmuştur (p=0.009; p<0.0001).

Dişi farelerde M.bovis IgE seviyesini kontroller kadar düşürürken (p=0.6437), M.vaccae ile birlikte verilen M.bovis, kontrol grubundaki dişi farelerin IgE seviyesinden de istatiksel olarak anlamlı şekilde daha düşük IgE seviyesi vermişlerdir (p=0.0092).

Sonuç olarak M.bovisin, M.vaccae'nın ve/veya diğer mikobakteri proteinlerinin, organizmada Th1 tipi cevabı uyararak, allerjenlere karşı verilen IgE cevabını azaltması, allerjik hastalıkların tedavisinde spesifik tüberküloproteinler ile yapılacak basit bir aşı ile varolan tedavi yöntemlerine alternatif, basit, ucuz bir yöntem olacaktır.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

33. Behçet Hastalarında IL-8 mRNA Düzeylerinin İncelenmesi

Dr. Cemile MANTAŞ
Tez Danışmanı : Prof.Dr.Tevfik AKOĞLU
Kabul Tarihi : 1998
İç Hastalıkları Anabilim Dalı (İmmunoloji)

Behçet hastalarının periferik kanlarından elde edilen çekirdekli hücrelerden mRNA elde edilerek cDNA sentezi yapıldı. Uygun primerler kullanılarak IL-8 ile ilgili bölgeler çoğaltıldı. Agaroz gel elektroforezinde ürünler gösterildi. Görüntü analizleyicide β Aktin kontrol olarak kullanılarak semikantitatif tayin yapıldı.

Çalışmada 17 tane aktif Behçet hastası ile 11 sağlıklı kontrol, hasta kontrol grubu olarak 11 sepsis ve 10 tane romatoid artiritli hastanın periferik kanları kullanıldı. Ayrıca dokuz Behçet hastası ve 8 sağlıklı kontrolün periferik kanından lenfosit, monosit ve granülosit alt grupları izole edilerek bunlarda IL-8 mRNA düzeyleri saptandı.

Tam kan örneklerinde, Behçet hastalarında, gerek sağlıklı kontrollerden ve gerekse hasta kontrol gruplarından istatistiksel açıdan anlamlı olmayan hafif bir IL-8 mRNA artışı olduğu gözlendi.

İzole edilen alt gruplardan lenfositlerde, monosit ve granülositlere göre yine anlamlı olmayan hafif bir IL-8 mRNA artışı gözlendi.

Anahtar kelimeler: Behçet hastalığı, IL-8, mRNA

34. Santral Kardiyovasküler Düzenlemede Eksitatör Amino Asitlerin Rolü

Mehmet Zafer GÖREN
Tez Danışmanı : Prof.Dr.Kemal BERKMAN
Kabul Tarihi : 1998
Farmakoloji Anabilim Dal

Eksitatör amino asit L-glutamik asit, iyonotropik (iGluR) ve metabotropik (mGluR) diye nitelendirilen iki tür reseptöre, non-selektif olarak

etki eder. L-glutamat, epiloptojenez, eksitotoksisite ve Alzheimer hastalığı gibi bir çok fizyopatolojik durumda görev almaktadır. iGluR'lerin santral kardiyovasküler düzenlemedeki rolleri bilinmemektedir. Bu çalışmada, hipotalamusun paraventriküler nükleusu (PVN) başta olmak üzere amigdalanın santral nükleusu (ASN) ve dorsomedial hipotalamusun (DMH), iGluR'ler aracılı santral kardiyovasküler etkileri incelenmiştir. L-glutamik asidin intraserebroventriküler (İSV) enjeksiyonları ortalama kan basıncında (OKB) belirgin artışlara, kalp hızında azalmalara yol açmıştır. İSV NMDA ve kainik asit, OKB'de anlamlı artışlar, kalp hızında ise NMDA artma, kainik asit anlamlı azalma yapmıştır. iGluR antagonistleri olan APV ve DNQX'in İSV olarak uygulanmasıyla OKB'de meydana gelen azalmaların istatistiksel olarak anlamlı bulunmaması sonucu, iGluR'lerden NMDA ve Kainat alttiplerinin OKB'nin santral mekanizmalarla düzenlenmesinde tonik kontrole katılmadığı düşünülmektedir. Kompetitif bir NMDA antagonisti olan APV'nin İSV NMDA'dan önce PVN'ye uygulanması, İSV NMDA'nın OKB yanıtlarını baskılamıştır. Diğer yandan DNQX adlı non-NMDA antagonistinin İSV kainik asitten önce PVN'ye uygulanması, İSV kainik asidin OKB ve kalp hızı üzerine olan etkilerini değiştirmemiştir. PVN'ye NMDA mikroenjeksiyonları, OKB'yi anlamlı bir şekilde artırırken, kainik asit mikroenjeksiyonu hafif bir artmaya neden olmuştur. ASN'nin NMDA yanıtları PVN ve DMH'den az, DMH'nin yanıtları ise PVN ve ASN'tan kuvvetli yanıtlar olarak görülmüştür.

Bu sonuçlar, PVN'de NMDA reseptör alttipinin daha önemli görevler üstlendiğini ve DMH kadar olmasa da santral kardiyovasküler düzenlemede önemli bir bölge olduğunu göstermektedir. Kainat reseptörleri PVN'den başka bölgelerde santral kardiyovasküler etkiler oluşturmaktadırlar.

B. YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

35. Behçet Hastalıklarında Serum HGV RNA'nın RT-PZR ve Hibrid YakalamaYöntemi ile Saptanması

Şaziye Senem BAŞGÜL
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Cem KALAYCI
Kabul Tarihi : 1998
Gastroenteroloji Anabilim Dalı (Viral Hepatitler)

Son yıllarda tanımlanan, parenteral yolla bulaşan hepatit G virusu (HGV), hepatit C virusu (HCV) ile %25 genomik benzerlik gösterir. Şimdiye kadar yapılan bazı çalışmalarda, bu virusun karaciğer dışı bazı hastalıklarda rolü araştırılmıştır. Bu çalışmanın amacı, Türk toplumunda sık rastlanan ve etyolojisi henüz bilinmeyen Behçet hastalığında, HGV infeksiyonunun prevalansını belirlemektir. Çalışmaya 42 Behçet hastası (22'si erkek, 20'si kadın) dahil edildi. Kontrol grubu olarak da, 22 sağlıklı kişi (11'i erkek, 11'i kadın), 20 romatoid artirit (RA) hastası (5'i erkek, 15'i kadın) ve 18 ankilozan spondilit (AS)hastası'ndan (16'sı erkek, 2'si kadın) oluşan üç grup oluşturuldu. Serum HGV RNA'yı saptamak amacıyla, virusun NS5a bölgesi RT-PZR yöntemi ile çoğaltıldı ve PZR ürünleri, hibrid yakalama (ELISA) yöntemi ile görüntülendi. Behçet hastalarında HGV prevalansı (%4.76), sağlıklı kontrollerden (%9.09) düşük bulundu ve aradaki fark anlamsızdı. AS hastalarında HGV RNA prevalansı (%38.8), süpriz olarak diğer üç gruptan anlamlı oranda ($p<0.005$) yüksek bulundu. Sonuç olarak; BH etyolojisinde HGV rol oynamamaktadır. AS'te, HGV prevalansının artmış olmasının önemi ve etyopatogenezdeki rolü daha ileri araştırmalar gerektirir.

Sporun Yaygınlaştırılmasında Kitle İletişim Araçlarının Rolü.

36. Candida Albicans ile Ağız Florasında Bulunan Bazı Fakültatif Anaerop Bakterilerin İlişkilerinin İn Vitro Deneylerle Araştırılması

Emine HOŞAF
Tez Danışmanı:Yrd.Doç.Dr.Nilgün ÇERİKÇİOĞLU
Kabul Tarihi : 1998
Mikrobiyoloji Anabilim Dalı

Bu çalışmada Candida albicans CBS 2730 ile normalde ağız florasında yeralan ve standart kültür koleksiyonundan seçilmiş olan fakültatif anaerop bakterilerden Lactobacillus acidophilus N(1-4) 593, Streptococcus salivarius G(2-2) 606, Streptococcus mutans CNCTC 8/77 ve Streptococcus sanguis CNCTC 65/59 arası ilişkileri in vitro koşullarda inceledik.

Karışık kültür tekniğini kullanarak C.albicans'ın bakterilerle birlikte üretildiğinde, bu birliktelikten zaman içinde nasıl etkilendiğini saptadık. L.acidophilus'un C.albicans'ın üremesini 24. ve 48. saatte belirgin oranda inhibe ettiğini, agar kuyucuk yöntemi ile bu bakterinin kültür süpernatanının da mayanın üremesini inhibe ettiğini gözledik. L.acidophilus'un C.albicans ile birlikte ürediğindeki yoğunluğunun tek başına ürediğindeki yoğunluğundan belirgin oranda fazla olduğunu belirledik. L.acidophilus C.albicans ile birlikte üretildiği kültürde 0. saatte ortalama $4.2x10^7$ kob/ml yoğunlukta, 8. saatte $1.4x\ 10^9$ kob/ml iken 24.saatte bu oran $3.0x10^{11}$ kob/ml, 48. saatte ise $1.1x\ 10^{10}$ kob/ml değerine ulaşmıştır. Oysa ki tek başına üretildiği kültürde 0. saatte ortalama $2.9x10^8$ kob/ml, 8. saatte $3.7x10^9$ kob/ml, 24. saatte $2.1\ x\ 10^{10}$ kob/ml iken 48. saatte $1.8\ x\ 10^9$ kob/ml değerinde kalmıştır. L.acidophilus'un karışık kültürde 8., 24., ve 48. saatlerde C.albicans'ın çimlenme borusu oluşumunu da, baskıladığını saptadık. İnsan serumunda hazırlanan farklı yoğunluktaki L.acidophilus süspansiyonlarının C.albicans'ın çimlenme borusu oluşturma özelliğini değişik oranlarda baskıladığını gözledik. L.acidophilus'un 10^8 kob/ml yoğunluğunda C.albicans'ın %3 oranında çimlenme borusu oluşturduğunu, 10^7 kob/ml yoğunluğunda %5, 10^6 kob/

ml yoğunluğunda %10, 10^5 kob/ml olduğu durumda %12, 10^4 ve 10^3 kob/ml yoğunluğunda ise %17 ve mayanın tekbaşına olduğunda %56 oranında çimlenme borusu oluşturduğunu belirledik. Bu durumda artan bakteri yoğunluğunun C.albicans'ın çimlenme borusu oluşturma özelliğini baskıladığını gözlemledik.

Ancak C.albicans'ın üç streptokok kökeni ile birlikte üremesinde bu maya açısından belirgin bir olumsuz etkileşim saptamadık. Buna karşın bu bakterilerin glukoz açısından rekabete bağlayabileceğimiz nedenden ötürü C.albicans'dan etkilendiklerini gözledik. Streptokok kökenlerinin kültür süpernatanlarının, C.albicans'ın üremesini inhibe etmediğini, insan serumunda hazırlanan farklı yoğunluktaki streptokok süspansiyonlarının bu mayanın çimlenme borusu oluşturma özelliğini baskıladığını ancak bu baskının artan bakteri yoğunluğu ile paralellik göstermediğini gözledik.

37. Distoni - Hemifasial SpazmlO Olgularda EMG İnterferans Paternde Turns-AMP Analiz SonuçlarI

Fuldan AKTAŞ ERGENEKON
Tez Danışmanı : Prof.Dr. Önder US
Kabul Tarihi : 1998
Nörolojik Bilimler Anabilim Dalı

Son yıllarda fokal distonide etkilenen kaslara botulinum toksin A (btks) inöeksiyonunun lokal olarak uygulanması ile büyük başarı elde edilmiştir. Tedavi edilecek kasların seçimi ve btks dozunun saptanması için elektromiyografik (EMG) gereklidir. 1940 yılından beri servikal distonideki EMG değişikliklerinin görsel ve kalitatif analiz olarak tanımlandığı çalışmalar yapılmıştır. Kantitatif EMG kullanarak hangi kasların tutulduguna karar vermek ve tutulum derecesini saptamak mümkündür. İğne elektrodu ile kaydedilen EMG interferans patern (İP)'inin kantitatif hale getirilmesi yollarından biri "turn" sayısı ve "turn"ler arasındakı ortalama amplitüdün ölçülmesidir. İstemli kasılmada bu ölçümlerin kantitatif değeri sinyalin olduğu andaki kuvvetle ilişkilidir. Maksimum

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

kasının %50'sine kadar "turn" sayısı artar, ortalama amplitüd ise bütün kuvvet boyunca artış gösterir.

Stalberg, 1983 yılında bu tekniği "Turns" - amplitüd analizi (TAA) olarak tanımlamıştır. Amplitüd ile kuvvetin 1984'te doğrusal olduğunun saptanması ile kuvvetten bağımsız TAA metodları geliştirilmiştir. TAA parametreleri; "turn" ortalama segment süresi, etkinlik, ortalama amplitüd, üst amplitüd dağılımı, S göstergesi ve "turn" amplitüd bulutu olarak sıralanabilir. Bu metodlar nöromusküler hastalıklarda halen sık olarak kullanılmaktadır. 1992'den beri TAA istemsiz hareketlerde de çalışılmaktadır.

Çalışmamızda bir istemsiz hareket bozukluğu olan hekifasiyal spazm hastalarında, TAA parametrelerinden olan kompüterize İP programı içindeki "turn" amplitüd bulut analizi kullanıldı. Btks kullanılmasından önce, hemen sonra ve en az 1 ay sonra elde edilen görsel ve kantitatif değerler incelenir. Literatürde istemsiz hareketlerde TAA'nin bulut analiz dışında parametrelerle yapılmış çalışmaları görülmüşse de bulut analizinin dahil olduğu bir araştırma bulunamadı. Hemifasiyal spazmda ise TAA ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanılmamış olup, bizim çalışmamız bu konuda ilktir. Görsel değerlendirme kolaylığı nedeni ile bulut analizin btks tedavisi izleminde kullanılmasının uygun olacağı düşüncesindeyiz.

38. Kolorektal Karsinomlarda K-Ras Mutasyonlarının Aso ve Restriksiyon Enzim Analizi ile Tanısı

Mahmut AKYOL
Tez Danışmanı: Doç.Dr.S.Ayşe ÖZER
Kabul Tarihi : 1998
Tıbbi Biyoloji ve Genetik Anabilim Dalı

K-ras onkogeninde meydana gelen nokta mutasyonları, kolorektal kanserlerin çok basamaklı gelişim mekanizmasında orta dereceli adenoma oluşmasına yol açmaktadır. Kolorektal kanserlerin yaklaşık olarak %

50' sinde K-ras onkogeni 1. ekzonda bulunan kodon 12 bölgesindeki tek baz değişimi içeren transisyon ve transversiyon mutasyonları belirlenmiştir.

Bu tez çalışmasında M.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesi'nden elde edilen 9 normal kolon doku örneğini içeren kontrol grubu ve 9 kolorektal kanser doku örneğini içeren hasta grubu kullanılmıştır. Kolorektal kanserlerin erken tanısını sağlamaya yönelik olarak K-ras onkogeni kodon 12 bölgesine ait en sık görülen nokta mutasyonlarının özgün ASO hibridizasyonu ve Fnu4H1 restriksiyon enzimi ile kesim reaksiyonu ile saptanması amaçlanmıştır. ASO hibridizasyonu ile G:T transversiyon, Fnu4H1 restriksiyon enzim analizi ise G:C transversiyon mutasyonunu saptamak için kullanıldı. Çalışmalar sonucunda; hasta grubunda ASO hibridizasyonu ile G:T transversiyonu 9:1 (% 11), Fnu4H1 restriksiyon enzim analizi ile G:C transversiyonu 9:0 (% 0) olarak bulundu. Bu verilere dayanarak K-ras onkogenine ait nokta mutasyonlarının belirlenmesinde, ASO hibridizasyonunun ve Fnu4H1 restriksiyon enzim analizinin kullanımının uygun olduğu görülmüştür.

39. Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Sağlık Personelinin İş Tatmin Düzeyleri ve Bunun Örgütsel Stres Kaynakları Düzeyleri İle Karşılaştırılması

Yücel GÜRBÜZ
Tez Danışmanı: Doç.Dr.Melda KARAVUŞ
Kabul Tarihi : 1998
Sağlık Kurumları Yöneticiliği Anabilim Dalı

Kesitsel tipte olan bu araştırma, birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan sağlık personelinin iş tatmini ve örgütsel stres kaynaklarının karşılaştırılması amacıyla planlanmış ve Şubat 1997-Ekim 1998 tarihlerinde, Ümraniye EASGBşk. ve Güngören SGBşk.'nda çalışan 263 sağlık personeli üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Veriler araştırmacı tarafından, hazırlanan anket formu aracılığıyla

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Veri toplamada Neuberger'in "İş Tatmini" ve İnci Artan'ın "Örgütsel Stres Kaynakları" ölçekleri kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan sağlık personelinin %74.5'i kadın, %25.5'i erkektir ve %84'ü evli, %14.4'ü bekar, %1.5'i dul/boşanmıştır. Sağlık personelinin %75.9'u 25-29 yaşlar arasında, %13.4'ü 40 yaş üzerindedir ve %30.4'ü doktor, %32.3'ü hemşire, %25.9'u ebe, %9.5'i sağlık memurudur.

Sağlık personelinin iş arkadaşları ve amir boyutlarından en çok, maaştan ise en az tatmin oldukları bulunmuştur ($F=71.59$, $p=0.000$). Yaşlara göre; çalışma koşulları ve gelişme boyutlarında ($p<0.05$) 40 yaş ve üzerinde olanların çok, 30-34 yaş ve altında olanların az tatmin oldukları saptanmıştır ($p<0.003$). Kadınların iş güvencesi boyutunda çok tatmin oldukları bulunmuştur ($p<0.05$) ancak, cinsiyete göre diğer iş boyutlarında anlamlı fark saptanmamıştır. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde 20 yıldan fazla çalışanların gelişme, işin içeriği ve maaş boyutlarından daha çok tatmin oldukları saptanmıştır ($p<0.05$). Mesleklere göre; çalışma koşulları, gelişme, işin içeriği, iş güvencesi ve iş süresi boyutlarında ($p<0.05$) sağlık memurlarının en yüksek, doktorların en düşük tatmin olduğu saptanmıştır ($p<0.008$). Hizmet içi eğitim alanların amir boyutundan çok tatmin oldukları bulunmuştur ($p<0.005$).

Toplam iş tatmininde; gelişme (%34) ve çalışma koşuları (%22), toplam yaşam tatmininde maaş (%12) ve işin içeriği (%10) belirleyicilikte ilk sıradadır.

Sağlık personelinin yeni bir iş için öncelikleri arasında, ilk sıralarda maaş ve işin içeriği sonlarda ise gelişme ve örgüt-yönetim vardır (Friedman ($2=338.02$, $p=0.000$).

İşin doğası; stres kaynağı, rahatsızlık ve stres yapıcı olarak ilk sırada, örgütsel ilişkiler sondadır ($p<0.005$). ÖSK ve ÖR puanları açısından ebelerin puanları en yüksek, sağlık memurlarının en düşüktür ($p<0.008$). İşin doğası dışındaki tüm stres yapıcılarda; kadınların ve eşi çalışanların

ÖR, eşi çalışanların işin doğası ve mesleki gelişme dışındakilerin tümünden ÖS, ulaşım güçlüğü çekenlerin rol ve ilişkiler boyutlarında ÖR ve ÖS puanları yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Birinci basamak sağlık hizmetlerinde 20 yıldan fazla çalışanların ÖSK ve ÖR puanlarının en düşük olduğu saptanmıştır ($p<0.003$)

Toplam iş tatmini puanları, ÖSK, ÖR ve ÖS puanları ile karşılaştırıldığında; işin doğası ile örgüt iklim-yapısının en çok etkili olan boyutlar olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Sağlık personelinin işin doğasından kaynaklandığı saptanan streslerinin mesleklerinden değil, yönetsel uygulamalardaki eksiklik ve/veya yetersizliklerin sonucu ortaya çıktığı düşünülebilir.

Bu durumda yöneticilerce; sağlık personelinin iş/iş dışı sorunlarına duyarlı olunması, iş tanımlarının belirlenmesi, iş zenginleştirme, kararlara katılımlarının ve somut geri bildirimin sağlanması vb. uygulamaların yapılmasının gerektiği vurgulanmıştır.

Birinci basamak sağlık hizmeti veren kuruluşlarda, Sağlık Bakanlığı öncülüğünde; örgütsel etkinlik, hizmet kalitesi ve iş tatmini sağlamak amacıyla Toplam Kalite Yönetimi uygulamalarına başlanması önerilmiştir.

40. Kolon Kanseri Gelişiminde Rol Oynayan P53 Geni Mutasyonlarının Saptanması

M. Bahadır AKTAN
Tez Danışmanı : Doç.Dr.Ayşe ÖZER
Kabul Tarihi : 1998,
Tıbbi Biyoloji ve Genetik Anabilim Dalı

P53 geni tümör baskılayıcı bir gendir. İnsan kanserlerinin ortaya çıkmasında rol oynayan en önemli gen kabul edilir. Bunun nedeni ise bu gen mutasyonlarının insan kanserlerinde en sık gözlenen mutasyonlar olmasıdır. P53 geninin ürünü protein p53, kanserin önlenmesinde ve

hücre gelişiminin düzenlenmesinde çok önemli bir rol üstlenmiştir.

Biz bu çalışmamızı, kolon kanserli hastaların dokularında p53 gen mutasyonlarının nükleik asit eldesi, elektroforez, polimeraz zincir reaksiyonu (PZR) ve allele özgü oligonükleotid hibridizasyonu (ASO) gibi moleküler biyoloji teknikleri kullanılarak saptanması üzerine oluşturduk. Farklı kanserlerde p53 mutasyonlarının dağılımı da farklılık göstermektedir. İnsan kolon kanserlerinde p53 geninde gözlenen en sık değişiklikler tranzisyonlardır. Özellikle G:C-A:T, A:T-G:C transisyonları p53 geninin CpG dinükleotidlerinde yüksek oranlarda gözlenmektedir. Bu çalışmada amacımıza uygun şekilde kolon kanseri gelişiminde rol oynayan p53 geni mutasyonları tespit edilmeye çalışılmış ve bu amaca uygun moleküler biyoloji teknikleri tartışılmıştır.

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastahanesi'nden elde edilen 18 kolon doku örneği (9 normal, 9 tümörlü) üzerinde deneyler uygulandı. 9 tümör örneğinde de kodon 248 ve 249 için p53 geninde mutasyon tespit edilememiştir. 18 örneğin tümü p53 gen mutasyonları açısından normal (% 100) bulundu. Uyguladığımız teknikler literatürle uyumlu sunuçlar ortaya koymuştur. Bununla birlikte; elde ettiğimiz bulgulara göre 9 kanser hastamıza ait tümör örneklerinin tamamının, p53 geni kodon 249 mutasyonları açısından normal olabileceği sonucuna varılmıştır.

41. Biotin-Streptavidin Modelinde İmmünojenik Olmayan Yapılara Karşı Antikor Üretimi ve Molekülsel Temellerinin İrdelenmesi

Muzaffer TAYLAN
Tez Danışmanı : Dr.Ömer Erol ATALAY
Kabul Tarihi : 1998
Tıbbi Biyoloji ve Genetim Anabilim Dalı

Günümüzde tıp, veterinerlik, ziraat gibi bir çok alanda moleküller arası algılama temeline dayanan endüstriyel ve temel bilimsel uygulamalar yaygın olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda moleküler biyolojide

oluşan gelişmeler, çeşitli çalışma disiplinlerine de yansımış ve bunun doğal sonucu olarak bu alanlardaki gereksinimlerin artmasına neden olmuştur. Gereksinimlerdeki bu artışlar, kullanılan yaklaşımların ve bu yaklaşımlardaki teknolojinin uygulanmasında çeşitli sorunların doğmasına neden olmuştur. Kullanılan teknolojinin yetersiz kaldığı durumlarda, gelişen rekombinant DNA teknolojisinin getirdiği olanaklar sorunların aşılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu paralelde gelişen "Phage-display" teknolojisi, hibridoma teknolojisinin bu alanlardaki uygulamalarının gelişim sürecinde ulaştığı güncel noktada yeralmaktadır.

Epitop-paratop ilişkileri kapsamında düşünüldüğünde, algılama işlevi olan bir molekülün çok büyük olmasının gerekmediği görülmektedir. Phage-display teknolojisi kullanıldığında bu algılama odakları ile daha ayrıntılı çalışma olanakları gündeme getirilebilmektedir. Bu algılama odaklarını taklit etmek üzere yapay olarak hazırlanmış peptit kütüphanelerinin belli bir hedefi konformasyonel olarak algılayan yapıların seçiminde kullanılmaya başlaması; daha özgün yapıların üretilebilmesi, canlı hayvan kullanımının ortadan kaldırılması ve dolayısı ile kullanılan organizmaya özgü bağışıklık sistemi işlergesinden kaynaklanan çeşitli temel sorunların çözümünü kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda, klasik yöntemler tarafından öngörülen immünojenisite özelliği, seçilen hedef molekülde aranmayabilecektir.

Bu tez çalışmasında, biotin-streptavidin modelinde immünojenik olmayan yapıları konformasyonel olarak algılayabilen moleküllerin üretilmesi amacı ile, immünojen etkisi olmadığı bilinen streptavidin, immünojenik olmayan hedef molekül olarak belirlenmiş ve onu algılayabilen polipeptit dizisi, yapay olarak hazırlanan 16-mer uzunluğundaki bir yapay peptit kütüphanesinden phage-display teknolojisi kullanılarak seçilmiştir. Seçilen polipeptitin filamentöz bakteryofajdan bağımsız olduğunda da aktif olduğu gösterilmiş, DNA dizi analizi yapılarak, karakterize edilmiş, aynı amaçla daha önce yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlarla karşılaştırılmış ve aralarındaki paralellik irdelenmiştir.

42. Natural Killer Hücresi ile CD(5)+ B Hücrelerinin Ontogenik Gelişim Süreci İçindeki İlişkileri

Devrim ÖZ

Tez Danışman : Doç. Dr. Şükran ŞAHİN

Teslim Tarihi : 1998

İç Hastalıkları Anabilim Dalı (İmmunoloji)

Kordon kanında yüksek olarak bulunan CD5+ B hücreleri ve NK hücreleri aynı zamanda kemik iliği transplantasyonundan sonra da ilk görülen hücreler olduklarından bu iki hücrenin ontogenezin erken döneminde etkileşim içinde olabileceği düşünüldüğünden bu çalışma planlandı. Bu çalışmada 8 kordon kanı ve 4 sağlıklı kişinin venöz kanları LPS, PHA, PC, MLC ve GM-CSF ile in vitro kültür ortamında uyarıldı. Uyarı sonrası, CD5, CD19, CD5/CD19, CD56, CD16, CD16/CD56 hücre fenotiplerindeki değişiklikler incelendi. Uyarı öncesi kordon kanında, CD5/CD19 B hücresi sağlıklı kişilere göre istatistiksel olarak da anlamlı yükseklik bulundu (sırasıyla %11,8±8.02, %1.98±2.18 $p<0.05$). Kordon kanında ise, tüm fenotiplerde uyaransız ortamda azalma görülürken, sağlıklı kişilerde aynı bulguya rastlanmadı. Sağlıklılarda granülite ve hücre büyüklüğüne göre üç farklı hücre popülasyonu görülürken, kordon kanında homojen bir hücre popülasyonun varlığı saptandı. Sağlıklıların CD5/CD19 CD16, CD56, CD16/CD56 moleküllerinde anlamlı artış görülürken kordon kanında hafif artış saptandı. Sağlıklı kişilerin NK hücre fenotipinde de uyarı sonrası anlamlı artış saptandı (LPS ile uyarıdan sonra CD16/56 hücre fenotipi, sağlıklıların R3 bölgesinde; %3.89±0.7, kordon kanında; %1.17±1.2 $p<0.001$).

Kordon kanında CD5/CD19 fenotipinin kültürde uyaranlarla aktive olmayışı bu hücrelerin immatür hücreler olduklarını düşündürmektedir. Aynı uyaranlarla sağlıklı kişilerin CD5/CD19 fenotipinin aktive olması bunların kord kanındaki fenotipten farklı olarak matür B hücrelerinin alt grubu olduklarını düşündürmektedir

43. Sıçanda Deneysel Kolit Modelinde α - Melannosit Stimülan Hormanın Etkisi

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Berna KARAKOYUN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İnci Alican

Kabul Tarihi : 1998

Fizyoloji Anabilim Dalı

İnflamatuvar barsak hastalıkları, gastrointestinal sistemin akut ve kronik inflamasyonu ile karakterize, etiyolojileri tam olarak bilinmeyen hastalıklardır. Son zamanlardaki çalışmalarda, α-melanosit stimülan hormonun α(-MSH) çeşitli proinflamatuvar ajanları (TNF-α, NO v.s) inhibe ederek inflamasyonu modüle ettiği gösterilmiştir. Bu çalışmada, trinitrobenzensülfonik asit (TNBS) ile kolit oluşturulan sıçanlarda α-MSH'nun etkisini incelemek amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, her iki cinsiyetten Sprague-Dawley sıçanlara (200-250 g) kolit oluşturmak amacı ile intrarektal (i.r) olarak anüsün 8 cm proksimaline, %50 etanol içinde TNBS (30mg) uygulandı. Taşıyıcı grubu (T) sıçanlara i.r %50 etanol, kontrol grubuna (K) ise i.r fizyolojik tuzlu su verildi. Kolit grubundaki sıçanlara (-MSH (25 (g/sıçan; intraperitoneal) 3 gün süreyle günde iki kez uygulandı. Farklı grup sıçanlara da, (-MSH öncesi indometazin (İndo), L-NAME (5mg/kg; subkutan) veya nitroprusit (NP; 4 mg/ml; intravenöz) uygulandı. Ayrıca, başka bir grup sıçana kolit oluşturulmadan önce tek başına L-NAME veya D-NAME (5 mg/kg; subkutan) tedavileri yapıldı. Kolitin 3. gününde sıçanlar dekapite edildi, anüsten itibaren 8 cm'lik kolon parçası çıkarılarak makroskopik skor, mikroskopik skor, doku yaş ağırlığı, protein oksidasyonu (PO) ve myeloperoksidaz (MPO) aktivitesi açısından incelendi.

TNBS kolit grubunda makroskopik skor (5.15 ± 0.85), T (2.73 ± 0.45) ve K (0) gruplarına göre anlamlı şekilde yüksek bulundu (sırası ile; $p<0.01$ ve $p<0.001$) ve bu artış α-MSH tedavisi ile azaldı (1.62 ± 0.65; $p<0.01$). İndo (4.69 ± 1.11) ve NP (5.31 ± 1.18) ön tedavileri, α-MSH'nun makroskopik skor üzerine etkisini geri döndürürken (sırası ile; $p<0.05$,

p<0.01)), L-NAME ön tedavisi (2.06 (0.88) bunu değiştirmedi.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Mikroskopik skor, TNBS kolit (9.90 ± 1.21) ve T (10.40 ± 1.40) gruplarında K grubuna (0.75 ± 0.65) göre anlamlı şekilde artış gösterirken (p<0.001); α-MSH tedavisi (8.67 ± 1.47) ile bu etkinin değişmediği görüldü. İndo (6.62 ± 0.82), L-NAME (7.12 ± 1.20) ve NP (10.00 ± 0.87) ön tedavileri ile, mikroskopik skor (-MSH tedavili gruba göre farklılık göstermedi.

Doku yaş ağırlığı, TNBS kolit grubunda (1.62 ±0.16 gr) K grubuna (0.89 ± 0.03 gr) göre anlamlı şekilde artarken (p<0.001); α-MSH tedavisi (1.42 ± 0.17 gr) bu etkiyi değiştirmedi. İndo (1.48 ± 0.12 gr), L-NAME (1.37 ± 0.13 gr) ve NP (1.63 ± 0.16 gr) ön tedavileri, doku yaş ağırlığında α-MSH tedavili kolit grubuna göre anlamlı bir değişmeye neden olmadı.

Myeloperoksidaz aktivitesi, TNBS kolit grubunda (85.98 ± 11.93 Ü/gr) K grubuna (43.18 ± 11.69 Ü/gr) göre artma gösterdi (p<0.05) ancak α-MSH (91.35 ± 19.33 Ü/gr) bu etkiyi değiştirmedi. İndo (51.29 ± 6.33 Ü/gr) ve L-NAME (67.43 ± 19.87 Ü/gr) ön tedavileri ile MPO aktivitesi, α-MSH tedavili kolit grubuna göre anlamlı fark göstermedi. NP ön tedavisi ise (159.92 ± 18.05 Ü/gr) MPO değerini α-MSH tedavili kolit grubuna göre belirgin derecede arttırdı (p<0.05).

Protein oksidasyon düzeyi, T (6.66 ± 0.54 nmol/mg protein) ve TNBS kolit (6.92 ± 0.59 nmol/mg protein) gruplarında, K grubuna göre (6.01 ± 0.43 nmol/mg protein) anlamlı fark göstermedi. α-MSH tedavisi (12.54 (0.98 nmol/mg protein) ise PO düzeyini TNBS kolit grubuna göre anlamlı derecede arttırdı (p<0.01). İndo (6.98 ± 1.23 nmol/mg protein) ve NP (5.76 ± 0.97 nmol/mg protein) öntedavileri, α-MSH'nun PO düzeyi üzerine etkisini geri döndürürken (sırası ile; p<0.01 ve p<0.001); L-NAME ön tedavisi (10.40 ± 0.88 nmol/mg protein) etkili bulunmadı.

Bu verilere göre α-MSH, bu inflamasyon modelinde prostaglandinlerin aracı olduğu ve fazla miktarda nitrik oksit oluşumunun önlendiği bazı mekanizmalarla özellikle makroskopik düzeyde koruyucu etkiye neden olmaktadır.

44. Pseudomonas Aeruginosa'ya Bağlı Üriner Sistem İnfeksiyonlarında, İnfeksiyon ile Virülans Faktörleri Arası İlişkinin Gösterilmesi

Burak KIRAN
Tez Danışmanı: Prof.Dr. Güner SÖYLETİR
Kabul Tarihi : 1998
Mikrobiyoloji Anabilim Dalı

Pseudomonas aeruginosa normal sağlıklı kişilerde nadiren infeksiyona neden olup ancak bağışık ödünlü (kanser, kistik fibroz, yanık gibi) hastalarda ciddi infeksiyonlara neden olan, morbiditesi ve mortalitesi oldukça yüksek bir mikroorganizmadır. Pseudomonas aeruginosa infeksiyonlarının patogenezinde çeşitli virülans faktörleri rol oynar. Bu faktörler içinde aljinat, ekzotoksin A, elastaz ve fosfolipaz C patogenezde sıklıkla suçlanan hücre dışı ürünlerdir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda, bazı infeksiyonlarda belirli virülans faktörlerin ön plana çıktığı dikkati çekmektedir.

Çalışmamızda, üriner sistemden izole edilen 62 Pseudomonas aeruginosa suşunda, bakterinin virülansında önemli olarak kabul edilen elastaz, alkali proteaz ve aljinat üretimi ile çeşitli antibiyotiklere duyarlılıkları arasında bir ilişkinin olup olmadığının gösterilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla suşların virülans faktör üretimleri kantitatif ya da yarı kantitatif olarak saptanmış ve aminoglikozid grubundan amikasin, gentamisin ve tobramisin; sefalosporin grubundan seftazidim, seftriakson ve sefepim; kinolonlardan ofloksasin ve siprofloksasin; karbapenemlerden imipenem ve meropenem; aztreonam ve piperasilin olmak üzere toplam 12 antibiyotiğe karşı duyarlılık sonuçları belirlenmiştir.

Çalışılan 62 Pseudomonas aeruginosa suşunun 47'si (%76) elastaz, 57'si (%92) aljinat ve 33'ünün (%53) alkali proteaz ürettiği saptanmıştır. Suşların elastaz ve aljinat üretimleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanamamış ancak her iki faktörün alkali proteaz üretiminden anlamlı bir şekilde fazla üretildiği gözlenmiştir ($p<0.001$). Elde

edilen bu veriler idrar yolu infeksiyonlarına neden olan Pseudomonas aeruginosa'larda bakterinin hücre dışı ürünlerinden elastaz ve aljinatın önemli bir yeri olduğunu düşündürmektedir.

Mikrodilüsyon yöntemiyle elde edilen antibiyotik duyarlılık yüzdeleri şu şekilde saptanmıştır: amikasin % 71, gentamisin % 39, tobramisin %44, ofloksasin %35, siprofloksasin % 43, imipenem %77, meropenem %66, seftriakson % 8, seftazidim % 63, sefepim % 63, aztreonam %29 ve piperasilin %44.

Çalışmanın bir diğer amacı Pseudomonas aeruginosa suşlarındaki antibiyotik direnç paternleri ile virülans faktörleri arasında ilişki olup olmadığının gösterilmesi idi. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda Pseudomonas aeruginosa'nın elastaz üretimi ile bakterinin seftazidime gösterdiği direnç arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0.05$). Diğer bir deyişle bakterinin virülansında önemli bir yeri olan elastaz üretimi arttıkça seftazidime direnç oranı da artmaktadır. Bunun dışında virülans faktörlerinin üretimi ile antibiyotiklere direnç gösterme arasında istatistiksel olarak anlamlı başka bir ilişki saptanamamıştır.

45. Homosistein'in Düz Kas Hücresine olan Etkisinin İncelenmesi ve Bunun Aterosklerozdaki Rolü

Suzan TAHA
Tez Danışmanı: Prof.Dr.Nesrin ÖZER
Kabul Tarihi : 1998
Biyokimya Anabilim Dalı

Ateroskleroz aorta, koroner, karotid ve benzeri arterlerin intima tabakalarında aterom oluşumu ile karakterize olan bir hastalıktır. Ateromlar fibrotik bir örtü ile sarılı lipitlerden oluşmaktadır. Hastalığın ilerlemesi ile bu ateromlar damarın lümenine ve media tabakasına doğru genişleyerek kan akışını engelleyip damar duvarını zayıflatırlar ve bunun sonucu olarak arterin ait olduğu organa göre infarktüslar (kalp ve serebral), damar genişlemeleri (aneuryzimler) ve ekstremite gangreni

gibi klinik tabloların görünmesine neden olur.

Homosistein metyonin metabolizmasının bir ara ürünü ve kükürt içeren bir amino asittir. Homosistein ateroskleroz patogenezinde önemli bir risk faktörü olarak bildirilmiştir. Koroner, serebral ve periferik damar hastalığı olanların bazılarında total homosistein miktarında veya kandaki konsantrasyonunda %15-40 kadar bir artma olduğu gözlenmiştir.

Aterosklerozun patogenezinde homosisteinin etki mekanizması bilinmemektedir. Biz bunu araştırma amacı ile, homosisteinin düz kas hücre proliferasyonundaki rolünü, hücre kültür çalışmaları ile inceledik. Homosistein'in katalaz varlığında hücre proliferasyonu ve timidin inkorporasyonunu artığını ve bu etkinin doza bağımlı olduğunu kanıtladık. Homosistein'in proliferatif etkisinin hidrojen peroksit oluşturmasından kaynaklanmadığı anlaşıldı. Hücrede sinyal ileti yolunda bulunan proteinlere özgü inhibitörler ile kullanarak hücre proliferasyonu ve [^{3}H] timidin inkorporasyonu ölçüldü. Homosistein'in kısmen tirozin kinazı ve önemli miktarda MAPKK'ı aktive ederek hücre proliferasyonunu ve DNA sentez hızını artırdığı sonucuna varıldı.

46. 17β-Estradiolün Entotel Hücre Kültüründe Endotelin - 1 - Gen Ekspresyonu Üzerindeki Etkisi

Erkan TETİK
Tez Danışmanı : Doç.Dr.Ayşe ÖZER
Kabul Tarihi : 1998
Tibbi Biyoloji ve Genetik Anabilim Dalı

Lokal ve kan dolaşımındaki faktörlere karşı vazoaktif maddeler üreten vasküler endotel tabakası, vasküler tonun düzenlenmesinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalarda 17β-estradiolün (17β-E2) vasküler tonüs ve vasküler reaktivitenin modülasyonunda önemli rol oynadığı ve endotelden salgılanan vazodilator veya vazokonstriktör maddelerin üretimini direkt olarak etkilediğini gösteril-

miştir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Sunulan bu tez çalışmasında, insan göbek kordon ven endotel hücre (HUVEC) kültürlerinde 17β-E2'nin, endotelin-1 (ET-1) gen ekspresyonu ve salgılanması üzerindeki etkisinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla, %10'luk fetal dana serumu ve antibiyotik destekli medyum 199 kullanılarak insan göbek kordon ven endotel hücre (HUVEC) kültürleri hazırlanmıştır. Hücreler estrojensiz kontrol ortamında ve 10^{-7} M 17 β-E2 ile veya 10^{-9} M 17β-E2 içeren ortamlarda 48 saat inkübe edilmiştir. Bu hücrelerdeki 17β-E2 uyarımına bağlı ET-1 mRNA ekspresyonundaki değişiklik Northern blot analizi ile saptanmıştır. Endotel hücrelerinin 10^{-7} M ve 10^{-9} M 17β-E2 ile 48 saatlik inkübasyonları ardından, proendotelin-1 mRNA ekspresyonlarının E2 konsantrasyonuna bağlı olarak ve estrojensiz kontrol grubu ile karşılaştırıldığında, sırasıyla %40 ve %30'luk bir azalma görülmüştür.

Elde edilen bu sonuçlar 17β-E2'nin endotel hücrelerinden endotelin (ET) üretimini modüle ettiğini göstermektedir. Bu çalışma estrojen hormonunun kardiovasküler sistemde koruyucu etkilerinin olduğu kısmen de olsa açıklamaktadır.

47. Meningiomaların Biyolojik Davranışını Belirlemede Ortalama AgNOR Sayısının Histopatolojik Tiplerle Karşılaştırılması

Ayşe UZMAY
Tez Danışmanı : Prof.Dr.Aydın SAV
Kabul Tarihi: 1998
Nörolojik Bilimler Anabilim Dalı
(Nörohistokimya)

Otuz intrakranial meningioma olgusuna ait formalinle tesbit edilmiş parafin blok kesitlerine AgNOR boya yöntemi uygulanarak ortalama AgNOR sayılarının alt gruplarla ve histopatolojik parametrelerle ilişkisi araştırıldı.Bunların yirmiüçü (% 76,6)grade l, dördü (% 13,3)

grade 2 ve üçü (% 10) grade 3 meningioma grubuna giriyordu. AgNOR sayımları mikroskopta çıplak gözle ve bilgisayarlı görüntü analizi sistemi ile yapıldı. En yüksek ortalama AgNOR sayısı 6,840 ile grade 2 meningiomalarda bulundu.İkinci sırada 6,173 ile grade 3 olgular ve daha sonra 4,921 ile grade 1 olgular geliyordu.Her üç gruptan olguların ortalama AgNOR sayıları arasında çakışmalar vardı ve bu sayılarla grade arasında istatistiksel hesaplamalarla anlamlı ilişki olmadığı saptandı. Ayrıca bilgisayarlı görüntü analizi sistemi ile hesaplanan ortalama AgNOR sayılarıyla da grade arasında anlamlı ilişki bulunmadı. Histopatolojik parametrelerden nekroz ve intranükleer inklüzyon varlığı ortalama AgNOR sayıları ile anlamlı ilişki gösterdi.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ 1883

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

48. Modern Yaz Olimpiyatlarının Tarihsel Gelişimi (1896-1996)

Çetin Özdilek
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Müslim Bakır
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor

Bütün ülkeleri ve sporcu gençleri dünyanın en büyük spor organizasyonunda bir araya getirerek dünya barışının devamlılığını sağlamak amacıyla yeniden modernize edilerek canlandırılan Olimpiyat Oyunları'nın, bu erdemli olimpizm ruhunu canlı tutabilmesi için, bu hareketin en üst birimi olarak kurulan Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) 1894 yılında oluşturulmuştur.

Bu araştırmada, veri toplama tekniklerinden görüşme ve kaynak toplama teknikleri kullanılmış ve 1896-1996 yılları arasında düzenlenen Olimpiyat Oyunları incelenerek, dünya politikaları karşısında IOC'nin, kurulduğu yıl olan 1894 yılında belirlediği prensiplere sadık kalıp kalmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Modern Yaz Olimpiyatları'nın incelenmesi, IOC'nin Olimpik Kenti belirlediği yıldan itibaren yapılmış ve oyunların başlama tarihine kadar olan dönemde dünyanın politik durumu ve ülkeler arasındaki ilişkiler hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Ülkeler arasındaki olumsuz ilişkilerin IOC'yi ve oyunları nasıl etkilediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Yine araştırmamızda, bazı ülkelerin olimpiyatları kendi politikalarını gerçekleştirme aracı olarak kullanmaya çalıştıkları görülmüştür. Bunların sebepleri araştırılarak, Olimpik Hareket'in en üst birimi olan IOC'nin tavrı belirlenmeye çalışılmış ve IOC'nin olimpizm ruhuna ters düşen politikalara karşı bazen sert tavırlar alarak prensiplerinden ödün vermediği bazen de geçici süreyle boyun eğmek zorunda kaldığı görülmüştür.

Modern Yaz Olimpiyatları incelenirken, oyunların yapıldığı kent, spor tesisleri, olimpiyat köyü ile olimpik programa alınan spor branşları ve bu branşlarda sporcuların ve ülkelerin başarıları hakkında bilgi verilerek, olimpiyatların daha önceki yıllara göre gelişme derecesi tespit edilmiştir.

Araştırmamız sırasında, Olimpik Kent olmak için birbirleriyle yarışan kentlerin, bu yarışa girme amaçlarının günümüzde, olimpik hareketin başladığı yıllara göre değiştiği görülmüştür. Daha önce kendi ülkelerinin reklamını ve propagandasını yapmak için aday olan kentler, 1984 yılından itibaren televizyon yayın haklarından ve IOC tarafından oluşturulan zirve (top) programları sayesinde sponsor firmalardan elde edilen büyük kaynaklar sayesinde ekonomilerini düzeltmek amacıyla Olimpik Kent olma yolunda kıyasıya yarışmaktadırlar. Araştırmamızda, bazı olimpiyatların finans model kaynakları ve elde ettikleri gelirler verilerek kıyaslama yapılmıştır. Bu sayede olimpiyatlardan elde edilen gelirin günümüzde ne boyutlara ulaştığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

49. Elit Sporcuların Sosyal Çevreyle İlişkisi ve Sosyal Çevrenin Spora Yönelmeye Etkisi

Ertan KILCIGİL
Tez Danışmanı:Prof.Dr.M.Fikret Gezgin
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Elit sporcu, hayatını sürekli spor faaliyetine göre düzenlemek zorunda olan, performans kazanmak ve korumak için belirli kurallara mutlak bir biçimde bağımlı bulunan, tasarım, hayalgücü ve inisiyatifi kısıtlanmış bir beden aktivistidir.

Elit sporu daha ziyade maddi kazanca yönelir. Elit sporun en önemli ilkelerinden biri 'seçiciliktir'. Seçicilik, hedef kitlenin geniş bir kesimini pasifleştirir. Elit sporun performans hedefi belli kurallara dayalı hareketlerin sürekli bir biçimde tekrarlanmasını zorunlu kılar.

Kitle sporu ve sporcusu, elit sporu ve sporcusundan farklıdır.

Sosyal çevre, sosyal yapının sınırını tayin eden gerçek bir alandır. Sosyal çevre, bir sosyal yapıyı diğer sosyal yapılardan ayırır. Her sosyal yapının kendisine ait bir sosyal çevresi vardır. Sosyal yapılar kendi sosyal çevrelerinin sınırlarıyla birbirlerinden ayrılmış olurlar.

Sosyal çevre; aile, yakın çevre, okul-iş çevresi ve toplum-kitle iletişiminden oluşur ve etkilenir. Bu çevreden yola çıkarak elit sporcuların spora yönelmeye etkisine sosyal çevrenin katkısı var mıdır, araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışma konumuz sosyoloji ile spor'un sosyal boyutunu 'Elit Sporcu-Sosyal Çevre' ikileminde bağdaştırmayı kolaylaştıran ve güçleştiren faktörleri ortaya koymayı amaçlamıştır.

Çalışma Ankara Bölgesi ile sınırlı olup, 1997-1998 yılı I.Ligi'nde spor yapılan sekiz branşta toplam 38 spor kulübü üzerinde yapılmıştır. Hentbol, Güreş, Basketbol, Voleybol, Futbol, Atletizm, Kayak ve Halter branşlarında toplam 436 elit sporcu denek üzerinde çalışılmıştır. Yaş ortalaması 21.878'dir. Çalışmaya 161 bayan, 275 erkek denek katılmıştır.

Teorik kısımda tarihçi metod, yani kaynak taraması tekniği kullanılmıştır. Saha çalışması, geliştirilen 21 soruluk anket ve deneklerle yüzyüze görüşülerek yapılmıştır. Anketin güvenirliği, anket yapılacak grup özelliği gösteren 35 kişi üzerinde iki farklı zamanda uygulanarak test edilmiştir. Güvenirlik katsayısı r=0.86 olarak bulunmuştur. Geçerlilik çalışmasında sosyal çevreyi oluşturan unsurlardan yararlanılarak ve uzman görüşüne başvurularak anket soruları hazırlanmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde mini-tab paket istatistik programı kullanılmıştır. Soruların analizinde düz ilişki ve ki-kare istatistik yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma sonunda ana hipotez ve yan hipotezler doğrulanmıştır.

Sosyal çevre unsurlarından, aile, yakın çevre, okul-iş çevres ve, toplum-kitle iletişimi; elit sporcularda spora yönelmeye olumlu etkiler yapmışlardır ve aralarında ilişki vardır.

50. Farklı Fibril Türlerinin Belirlenmesinde NH_3 ve Alan Testlerinin Kullanabilirliği

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Mustafa ASLAN

Tez Danışmanı: Prof.Dr.Sedat MURATLI

Kabul Tarihi : 1998

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Sporda yetenek seçimi ve yönlendirme konusunda, sporcunun morfolojik özelliklerinden bazıları, noninvasif yöntemlerle ölçülebilirken, özellikle kas fibril türlerinin belirlenmesinde, biyopsi gibi invasif yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Bu durum etik ve psikolojik yönden her zaman mümkün olamamaktadır. Çalışmanın temel amacı ; alan testleri ve daha kolay uygulanabilen labaratuvar testleri (Kan da NH_3 ölçümü) yardımıyla, değişik spor türlerinin temel karakteristiklerine uygun kas fibril tiplerin belirlenmesinin mümkün olup olmayacağı araştırmak olmuştur.

Araştırmamıza, 15-16 yaşlarında 39 erkek yatılı okul öğrencisi katıldı (yaş ; 15,37 (±0,76 yıl). Yatılı olmaları nedeniyle, uyku, dinlenme, beslenme alışkanlıklarının standart olduğu varsayılmıştır. Kinantropetrik bilgi formuyla, yaş, boy, kilo, uzunluk, çevre, çap ve % yağ ölçümleri alınarak, LBW ve BMI değerleri hesaplandı. Alan Testlerinden, anaerobik güç ölçümleri için, Wingate Testi ve Margaria Kalamen Testi kullanıldı. Aerobik güç ölçümlerimiz için ise ; Endurance Shuttle Run Testi kullanıldı.

Araştırmaya katılan grupların, NH_3 ölçümü için kan örnekleri , Wigate testi sonunda (814 F tipi Monark bisiklet ergometresi kullanılarak) , kol veninden alındı. İlk kan alımı, test başlamadan önce dinlenir haldeyken, ikinci kan alımı testten 5 dakika sonra yapıldı. Kan NH_3 ölçümünde, test sonrası çıkan değerler, esas alınarak iki grup oluşturuldu. NH_3 değerleri en yüksek çıkanlar Anaerop grup (n=12), NH_3 değerleri düşük çıkanlar Aerop grup (n=12) olarak isimlendirildi.

Yapılan ilk ölçümler sonunda gerek Wingate, gerekse Margaria Kalamen testlerinin sonuçlarından iki grup arasında performans yönünden $p < 0.05$ düzeyinde bir fark çıkmayınca (beklenenin aksine), iki gruba birden anaerobik karekterde, 10 hafta süreyle, haftada iki gün sprint antrenmanı yaptırıldı. Çalışmaların sonunda ikinci ölçümler yapıldı. Bu sürecin sonunda hem performans, hemde NH_3 değerlerinde meydana gelen değişimler araştırıldı.

Kan NH_3 düzeyinin fibril türünün belirlenmesinde bir gösterge olabileceği biopsi ile yapılan çalışmalarla kanıtlanmıştır. Buna göre deneklerin kan NH_3 değerlerini değişmez (referans) olarak ele alırken, alan testlerinden Margaria Kalamen Sprint, Wingate ve Endurance Shuttle Run testlerini de değişken parametre olarak ele aldık.

Birinci ve ikinci ölçüm sonuçları, istatistiksel olarak, önce iki grup (aerop ve anaerop varsayılan gruplar), sonra da her grup kendi içinde ayrı ayrı karşılaştırıldı. İki grubu da içeren, her parametreyle ilgili tablolar oluşturularak, % değişimleri sütun grafikleri halinde istatistiksel olarak analiz edildi.

İstatistiksel analizlerde, "Bağımsız Grup t Testi", " Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı " ve "İlişkili Grup t Testi " kullanıldı. Genel dağılım özellikleri ise, ortalama, standart sapma, en küçük değer ve en büyük değer ile birlikte verildi.

Sonuç Olarak ; NH_3 zirvesiyle LBW değerleri arasında aerob ve anaerob grublarda 1. ve 2. ölçümlerde $P < 0.05$ düzeyde anlamlı ilişki bulunmamıştır. Oysa literatürde anaerob gurupta çalışma kapasitesiyle NH3 arasında pozitif ilişkiden söz edilmektedir (36,86).

Margaria Kalamen testi değerleriyle 1. NH_3 değeri arasında aerob gurupta $p.<0.05$ düzeyinde ilişki bulunmazken ($r = 0.13$) anaerob gurupta yine 1. ölçümde anlamlı ilişki ($r = -0.58$) bulunmuştur. İki aylık anaerob sprint antrenmanı sonunda her iki grupta aynı değerler arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır ($r = 0.002$ ve $r = -0.032$).

Wingate testinde ; her iki grupta da 1. ve 2. ölçümlerde önemli gelişmeler ortaya çıkarken, aerob grupta 1. NH_3 ile Wingate peak ve mean değerleri arasında $\rho < 0.05$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunamazken, anaerob grupta 1. ölçümde 1. NH3 ile Wingate mean de ($r = 0.644$) ve peak değerleri ($r = 0.623$) arasında anlamlı ilişkiler çıkmıştır. İki aylık antrenman sonrası yapılan 2. ölçümlerde yalnız 2. NH_3 ile Wingate peak değeri arasında ($r = 51$) lik bir anlamlı ilişki bulunmuştur.

İki aylık anaerob karakterdeki antrenmanlar sonucu aerob grupta; 1. NH_3 ES değeri 0.883 ± 0.133 'den 2. NH_3 ES 1.978 ± 0.505 'e artarken, anaerob grupta 1. NH_3 ES 331 ± 1.079 'dan 2. NH_3 'de 1.888 ± 0.363 'e inmiştir.

Bunlara göre; Fibril türünü belirlemede Wingate peak, Margaria Kalamen sprint testine göre daha güvenilir bir alan testidir. Buna karşılık anaerob antrenman yapmış kişilerde NH_3 'de bir indikatör olmaktan çıkmaktadır. Ayrıca anaerob karakterde 10 hafta süreyle, haftada iki kez yapılan sprint antrenmanları kaslarda fonksiyonel değişime neden olabilmektedir.

51. Profesyonel Türk Futbolunda Türk Futbolunda Yönetim (Menejerlik) Uygulaması Yaklaşımı

Ekrem ALBAYRAK
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Kamil USLU
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Derleme yöntemiyle gerçekleştirilen bu araştırmada, Türkiye Futbol Federasyonu ve Profesyonel Türk futbol kulüplerinin tarihi geçmişi ve bugünkü durumları, Avrupa futbolunda önde gelen bazı ülke kulüplerinin mevcut yapıları ve yönetim şekilleri incelenmiş ve kulüp ve sporcu menejerlik uygulamaları mevcut kanun ve yönetmelikler içersinde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Profesyonel Futbol'da uygulanan yönetim ve menejerlik uygulamaları, konuyla ilgili mevcut kanun ve yönetmelikler faydalı ve zararlı yönleriyle ortaya konulmuş ve uygulamada yaşanan gerçekler ile karşılaştırılarak somut öneriler elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda Profesyonel Türk futbolunda yönetim alanında yeniliklerin olması gerektiği ve mevcut kanun ve yönetmeliklerin bugünkü durumu yansıtmadığı ortaya çıkarılarak, yapılması gereken değişiklikler öneriler halinde sunulmuştur.

52. Ülkemiz Spor Medyasının Toplum Üzerindeki Etkileri ve Sonuçları

Enver DÖŞYILMAZ
Tez Danışmanı : Doç.Dr.Can İKİZLER
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Spor artık dünyada ülkelerin tanıtımında ve etkileşiminde önemli rol oynayan en büyük faktörlerden biri haline gelmiştir. Milyonları birbirine yaklaştıran, kaynaştıran unsurlardan biridir spor. Aynı zamanda milyonların geçim kaynağı olan büyük bir ekonomik potansiyeldir.

Spor gençliğin en önemli uğraşı alanıdır. Eğer gençlik spor organizasyonları ile meşgul edilmez ise kötü alışkanlıklar edeceği bir gerçektir. Gençliğin ve toplumun sadece futbol branşına yönlendirilmesi spor medyasının en büyük yanlışlıklarındandır. Bu nedenle doktora tez konusunu bu alanda seçmek ve bu konuya dikkat çekerek spor medyasının yanlışlıklarını ortaya koymak istedim. Yapılan bu yanlışlıkların bir an evvel düzeltilmemesi halinde gençliğin daha kötü bir hale geleceği bir gerçektir.

Spor medyası içerisinde görev yapan yazar ve yorumcuların aynı zamanda spor servisi müdürlerinin özeleştiride bulunması, bu yanlışlığın bir an evvel düzeltilmesi gerektiği açıkça vurgulanmıştır.

Futbolun dünyada geldiği nokta inanılmaz bir seviyeye ulaşmıştır. "Futbol insanlığa öncülük etmeye, dünyayı yönetmeye taliptir." İspanya kralı (Franco) Ülkesini tam 35 yıl futbolla idare etmiştir.

Fikrimce sporun sadece futbol olmadığını vurgulamak ana hedef olmuştur. Ülkemizde 34 çeşit spor branşının bulunduğunu bu branşların halka yaygınlaştırılması gerektiğini, olimpizm ruhunun yaygınlaştırılmasının önemini vurgulamak istedim. Sporun dostluk, sevgi ve barışı yaygınlaştırdığını belirterek bunun sadece futbol branşı ile elde edilemeyeceğini anlatmak istedim. Futbolun taraftarlar arasında kavgayı ve şiddeti doğurduğunu ortaya koyarak dikkati bu konuya çekmek istedim.

Doktora çalışmamda yerli ve yabancı kaynakları tarayarak tezimi destekleyen eserlere yer verdim. Süreli yayınlar gazete ve dergileri inceleyerek araştırmaya ışık tutacak bilgiler elde ettim. Spor medyasında görev yapanlardan 100 kişi, halk arasında 400 kişiye anket uygulaması yaparak tezimi destekleyen somut bilgiler elde ettim.

Araştırmada spor medyasının yanlış yönlendirme yaptığı, yanlış politika uyguladığı ortaya çıkmıştır. TV.ler şiddeti ve saldırganlığı isteristemez yaygınlaştırmaktadır. Ülkemiz spor medyasının spor medyası değil "Futbol Medyası" olduğu tezimizce ortaya konmuştur. Bu görüş bir çok yazarımız ve uzmanlarımız tarafından desteklenmiştir. Spor medyasında %90 futbol, %5 basketbol, %5 diğer branşlar yer almaktadır. Medya patronları tarafından "Halk böyle istiyor mantığı" kamuoyu tarafından yalanlanmış, halkın değil patronların böyle olmasını istediği ortaya çıkmıştır.

Spor medyasının gerçekleri ve doğruları bildiği halde, bile bile yanlışa gitmesi ve yönlendirme yapması olayın daha da kötü sonuçlara vardırmaktadır.

Sonuç olarak, spor medyasının dünyaca çok önemli olan bu konuların tanıtımı için yanlış bir yol seçtiği açıkça görülmektedir.

53. Ayak Bileği ve Ayak Tabanı Ligamentlerinden "Tibionavicular", "Tibiocalcanear", Calcaneofibular" ve "Plantaer Longum'un Mekanik Özelliklerinin Mukayeseli İncelenmesi

Nusret RAMAZANOĞLU
Tez Danışmanı: Prof. Dr. A. Hikmet ÜÇIŞIK
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Ayak bileği ligamentlerinin ve bir adet ayak tabanı ligamentinin mekanik özelliklerini belirlemek amacı ile insan kadavralarından alınan dört farklı ligament (Tibiocalcanear,-Tibionavicular, Calcaneofibular ve Plantar Ligamentler) Instron Universal Mekanik Test Cihazı ile mekanik deneylere tabi tutuldu. Ligamentler kadavralardan alındıktan sonra, deney aşamasına kadar formaldehitte saklandı. Ligamentler tek yönlü çekme deneyine tabi tutuldu. Bu esnada ligamentin; "Gerilme-Şekil Değişimi" münasebeti, elastisite modülü, yükün uzama değişimine oranı ve deneyler esnasında ligamentte absorbe edilen enerji miktarları, Instron Mekanik Test Cihazının çene hızında ani değişmeler (strain-rate) yapılarak incelenmiştir.

Deneyler esnasında ligamentlerin farklı bölümlerinin hareket özelliklerini incelemek için her ligamentin üzerine, çini mürekkebi ile matris şeklinde noktalar konulmuştur. Bu noktaların; yükleme ve çene hızlarındaki ani değişmeler (strain-rate) esnasındaki hareketleri incelenmiştir.

Ligamentlerin mekanik özelliklerini belirlemek için her ligamente en az bir, en çok yedi periyotta ("Yükleme-Boşaltma" devresi) yük uygulanmıştır. Bu periyotları takiben, ligamentlerin kopma noktasını belirlemek amacı ile kopma meydana gelinceye kadar yük uygulamaya devam edilmiştir.

Deneyleri bilahare analiz edebilmek için deneyler video kamera ile kayda alınmıştır. Kayda alınan deneyler daha sonra özel bilgisayar programları ile analiz edilmiştir. Bu veriler neticesinde ligamentlerin;

"Gerilme-Şekil Değişimi" hali, elastisite modülü, yükün uzama değişimine oranı ve deneyler esnasında ligamentte absorbe edilen enerji miktarları Instron Mekanik Test Cihazının çene hızındaki ani hız değişimlerinde incelenmiştir.

Ligamentlerin mekanik özellikleri, gerilme, şekil değişimi, elastisite modülü, Yükün uzama değişimine oranı ve deneyler esnasında ligamentte absorbe edilen enerji miktarları, her bir ligament için farklı olarak tesbit edilmiştir. Yükleme-yük boşaltma esnasında çene hızındaki ani değişmeler, ligamentlerin "Gerilme-Şekil Değişimi" eğrilerinin eğiminde belirgin artışlara ve azalmalara yol açmıştır.

Matris elemanlarının hareketleri incelendiğinde; Instron Universal Mekanik Test Cihazının çene hızındaki ani hız değişimleri ve dönüşümü olmayan hasar (kopma) anındaki hareketleri anizotropik bir malzeme özelliği gösterdiği tesbit edilmiştir.

54. Kuvvet ve Sürat Çalışmalarının Kısa Gerimli Döngü (Stretch-Shortening Cycle) TipiKas Aktivitesine Etkisinin İncelenmesi

Gazanfer Kemal GÜL
Tez Danışmanı: Doç.Dr.Sami MENGÜTAY
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bu araştırma, daha önce spor yapmamış 14-15 yaşlarındaki 75 sağlıklı erkeğin sıçramadaki kısa gerilimli döngü (KGD) çalışmalarının farklı antrenmanlarla oluşan performans gelişimini incelemek için yapılmıştır.

Antrenmanlar, sporcu olmaya aday insanların geleceklerini etkilememek ve motorik olarak daha iyi bir gelişim sağlamak için makro plan (4-5 yıllık) olarak düşünülmüş, bunun birinci yılında çalışılarak tek uçlu periyotlama yapılmıştır. Bütün sporların alt yapısını oluşturmaya müsait olan atletizm seçilerek branşlaşma yapılmadan çalışılmıştır.

Dolayısıyla antrenmanda hedeflere varılmaya çalışılmış ve gelecek senenin atletleri tespit edilerek okul da bu şekilde çalışmaya izin vermiştir.

Çalışmada okulun istediği kuvvet, sürat, dayanıklılık ve antropometrik ölçümleri geçerek okumaya hak kazanan, okulun spor takımlarına girmeye istekli 15'er kişilik 5 grup oluşturulmuştur. Çalışma öncesi deneklerin sıçramaları ölçülmüş ve haftada üç gün çalışılarak 8 ay sonunda ölçümler tekrar yapılarak aradaki fark tespit edilmiştir.

Gruplardan birincisi Kuvvet + Sürat, İkincisi Sürat + KGD, üçüncüsü Kuvvet + KGD, dördüncüsü Kuvvet + Sürat + KGD, beşincisi Kontrol grubu olarak oluşturulmuştur.

Vertikal sıçrama testlerinde Bosco aleti kullanılarak el belde ve el serbest olarak yükseklik ve havada kalma süresi ile horizontal sıçramada da durarak uzun atlamaları ölçülmüştür. Bütün sıçramalar ikişer defa ölçülüp en iyi değerleri tespit edilerek SPSS istatistik programında aritmetik ortalamaları ve t testi ile varyans analizi yapılmıştır.

Sonuç olarak antrenman öncesi ve sonrasındaki farklarda en iyi değeri sırasıyla;

El belde sıçrama değerinde K+S (% 17.88), S+KGS (% 15.93), K+KGD (% 15.58), Kontrol (% 8.39) ve S+K+KGD (% 1.73),

El belde havada kalma süresinde K+S (% 8.87), K+KGD (% 8.07), S+KGD (% 6.50), Kontrol (% 4.03), S+K+KGD (2.64),

El serbest sıçrama değerinde K+S (% 18.71), S+KGD (% 15.2), K+KGD (% 14.89), Kontrol (% 8.56), S+K+KGD (% 7.12),

El serbest havada kalma süresinde K+S (% 9.01), K+KGD (% 7.08), S+KGD (% 6.92), S+K+KGD (% 3.72), Kontrol (% 3.59),

Durarak sıçrama değerinde K+KGD (% 10.11), K+S (% 7.76), S+K+KGD (% 7.27), S+KGD (% 5.83), Kontrol (% 1.54) grupları elde etmiştir.

B. YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

55. 6-15 Yaş Grubu Eğitilebilir Özel Alt Sınıf Öğrencilerinde Hareket Etkilerinin Değerlendirilmesi

Aysel KİPECİ
Tez Danışmanı : Doç.Dr. Hasan KASAP
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Araştırmanın amacı Türkiye'de ilköğretim okullarının özel alt sınıflarındaki eğitilebilir geri zekalı çocukların, beden eğitimi uygulamalarının program, ortam, eğitimci, araç, gereç ve süre gibi tüm "öğretim durumları" açısından incelenmesidir.

Durumun saptanması ile ilgili çalışma Tokat il merkezi ve ilçeleri ağırlıklı olmak üzere Konya ve Çorum'da alt özel sınıfı bulunan ilköğretim okullarında 1996-1997 öğretim yılı süresinde yapılmıştır. Çalışma, bu illerde eğitim gören geri zekalı çocukların, öğretmenleri ve rehber öğretmenlerini kapsamaktadır. Yapılan anketlerde "Evet", "Kısmen", "Hayır" seçenekleri tercih ettirilerek sonuçlar değerlendirilmiştir. Geri zekalı çocukların Ülkemizdeki oran %3'tür. Bu çocuklar daha çok aile düzeni bozulmuş problemli aile çocuklarıdır. Özellikleri itibari ile geç ve güç öğrenirler. Dikkatlerinin dağınıklığından ileri gelen çabuk bıkma özelliğine sahiptirler. Beden Eğitimini severler fakat uzun süre hareketlilikten çabuk yorulurlar. Bedensel ve devinimsel özellikleri normallere oldukça benzemektedir.

Araştırma sonunda, Beden Eğitimi dersinin, branş öğretmenleri tarafından verilmediği; öğretmenlerin büyük çoğunluğunun hizmet için eğitime tabi tutuldukları görüldü. Rehber öğretmenlerin yarıdan fazlasının mezun oldukları okullarda eğitilebilir geri zekalı çocuklarla psikomotor gelişmeleri ve Beden Eğitimleri ile ilgili eğitim almadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmayı yaptığımız illerde ve ilçelerde eğitilebilir geri zekalı çocukların eğitimini yapan eğiticilerin yüzeysel bilgilerle bilgilen-

dirildikleri, bu eğitimi alan personelin yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları görülmüştür.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

56. Türkiye'de Spor Yöneticisi Yetiştirme Çalışmaları, Çeşitli Ülkelerle Karşılaştırılması ve Yeni Öneriler

AYŞE TÜRKSOY

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Zahit SERARSLAN

Kabul Tarihi : :1998

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Sporun yönetimini üstlenen spor yöneticilerinin yetiştirilmesi sporun gelişimi açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle araştırmada, spor yöneticiliği bölümlerinin müfredat programları için yeni öneriler geliştirilerek sunulmaya çalışılmıştır.

Spor yöneticilerin yetiştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar incelenmiş günümüzdeki mevcut durum ortaya konulmaya çalışılmıştır. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün hizmetçisi eğitim çalışmaları incelenmek istenildiğinde kurslara ait dokümanlara rastlanamadığından yapılan çalışmaların ne düzeyde olduğu anlaşılmamıştır. Üniversitelerin akademik anlamdaki çalışmalarına bakıldığında yakın tarihe kadar müfredat programlarında beden eğitimi öğretmenliğine yönelik öğrenim yapıldığı görülmüştür.

Günümüzde bu alanda eğitim veren dört ayrı bölümün programları incelemiştir. Programda yer alan dersler alanlara göre sınıflandırılarak grafik üzerinde dağılımları belirlenmiştir. Programlar incelendiğinde ortaya farklı eğitim içeren programlar çıkmıştır. Anlaşılacağı gibi ne öğretilmesi gerekliliğinin karmaşıklığı günümüzde halen devam etmektedir.

Yurt dışı programları incelendiğinde spor yönetimi alan derslerin ağırlıkta olduğu, yönetimde güçlü bir temel bilginin verildiği görülmüştür. Programların geliştirilmesi amacıyla ortak çalışma grupları oluşturmuşlardır.

Araştırma spor yönetimi akademisyenlerin, müfredat içeriklerinin profesyonelce belirlenmesinde daha fazla gayret göstererek programlarda yeniden düzenlenmelere gidilmesinin gerekli olabileceğini ortaya koymuştur.

Bu çalışma sonucunda spor yönetimi programlarının kalitesi ve etkinliği değerlendirilmiş günümüz şartları ve amaçlarına uygun yeni öneriler sunularak ideal yapının ortaya konulmasına gayret gösterilmiştir.

57. Yüzme Eğitimi ve Etkili Olan Faktörler

Abbas DAKUKLU
Tez Danışmanı: Doç.Dr. Müslim BAKIR
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Yüzme öğrenimi son 35 yılda birçok değişikliklerle karşı karşıya kalmıştır. Bu mühim ve hayret verici gelişmeler tabiiki uzun çalışmalara dayanmaktadır. Bulgular bize programların fizik imkanlarının yanında pek çok başka faktörün de etkili olduğunu göstermiştir.

Aynı şekilde çalışmaların çoğu kuvvetli ve yüksek tempoda yaptırılır, demek ki çalışmalar daha iyi organize edilmekte ve daha iyi yapılmaktadır. Onuncu ve onikinci bölümde antrenör en önemli kişi olmuştur ve şimde dünyanın her tarafındaki en iyi yüzücüler, profesyoneller tarafından idare edilen iyi organize edilmiş kulüplerden çıkmaktadır. Öte yanda yüzme arzusu ile hayatın eğitim, kültür, sosyal yanları arasında bir denge sağlamaya ihtiyaç vardır. Bütün bu çalışmalar altında yatan temel prensip bütün eğitim şekillerinde olduğu gibi insan vücudunun, baskı altında yapılan işlerden daha fazla, yaptığı işe adapte olmasıdır.

Aynı zamanda ATP: kas için acil enerji sağlayıcı faktördür. Yüzücü bu sistemi kullanarak tam gücü ile sadece 25 m.lik sprintler yapabilir.

Eğer, 25 veya 50, 75 m. gibi yeni sprint çalışmalarını buna eklerse, kaslar ATP kaynaklarını diğer sistemlerden karşılamak zorunda kalır.

Bu çalışma kalitesi bakımından uzun çalışma programına sporcunun daha kolay adaptasyon sağlanır. Aynı zamanda tedrici çalışma artışı, yüzücünün randıman kabiliyetinin yükselmesine paralel olarak yürümez. Antrenman artışı inişli çıkışlı olmaktadır ki, o münasebetle meydana gelen ölçülebilen değişmeler, sıçramalı olarak keyfi değişmelere sebep olmaktadır.

Dünyanın en iyi yüzücülerinin randıman dinamiklerinin analizi bu tezi doğrulamaktadır.

Öte yandan ağırlık arttırılışı yalnız tedrici olarak olmaz. Aynı zamanda maksimal olarak olur.

58. Sporun Yaygınlaştırılmasında Kitle İletişim Araçlarının Rolü.

Özcan TÜRKMEN
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Ayşe ATALAY
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bu çalışma genel olarak üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde iletişim ile kitle iletişimi, tanım ve kavramların çeşitli yönleri ile ele alınarak konunun boyutları ortaya konulmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde, spor ve kitle iletişim araçları ilişkisine, üçüncü bölümde kitle iletişim araçları spora yer verirken neleri göz önünde bulundurmaları gerektiğine değinilmiştir.

Çalışmaya giriş niteliği taşıyan birinci bölümde; konuyla ilişkili olan kitle iletişimi ve kitle iletişim araçlarının izahı yapılmıştır. Daha sonra kitle iletişim araçlarının özelliklerine kitle iletişim araçlarından olan televizyon, radyo ve gazete hakkında tanıtıcı bilgi verilmiştir.

Kitle iletişim araçları televizyon, radyo ve gazete gibi önemli olanları ile sınırlandırılmıştır.

İkinci bölümde önce spor ve daha sonra da kitle iletişim araçları ile ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Ekonomik yönden ve kitlelere yaygınlaştırılması yönünden spor, çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Daha sonra Televizyon ile spor ilişkisine değinilmiş, radyo ve gazete ile spor ilişkilerine değinilmiştir.

Üçüncü bölümde kitle iletişim araçları spora, branşlara, takımlara, futbolculara neye göre yer verdiği araştırılmıştır. Bunlar çeşitli şekillerde ele alınıp bulgular yardımıyla incelenmiştir.

Çalışma araştırma bulguları ve çalışmada varılan sonuçlarla ilgili bir genel değerlendirme ile bitirilmiştir.

59. Spor Hizmetlerinin Sunulmasında Televizyonun Fonksiyonu

HÜLYA SERİN
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Ali KIZILET
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bu araştırma spor hizmetinin sunulmasında televizyonun rolünü belirlemek için yapılmıştır. Araştırmada öncelikle kişilerin spor yapmaya yönelme sebepleri ve buna bağlı olarak televizyonun etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Öncelikle konu literatür taraması yapılarak teoride ele alınmıştır. Saha araştırması kısmında ise İstanbul ilinde oturan 300 kişilik bir grup üzerinde anket uygulanmıştır. Araştırma örneği tesadüfi örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmacının kendisi tarafından ve hazırlanan 14 soru içeren anket formu tutum belirleyici modeldedir.

Araştırmamızdaki bulguları şöyle sıralayabiliriz:

- Araştırmamızda bireylerin sporla olan ilgileri iki grupta toplanmıştır. Bunlar, aktif sporcular ve spor izleyicileridir.

- Aktif sporcular spor izleyicisine oranla daha fazla spor programı

izlemektedirler. Bunun nedeni, aktif sporcuların sporla daha çok içiçe oluşundan kaynaklanmaktadır.

- Televizyonun sporun geniş kitlelere yayılmasında etkili olduğu anket soruları ile de doğrulanmıştır. Ayrıca spor kültürünün oluşmasında ve spor izleyicisini yönlendirmede etkili bir araçtır.

- Ankete katılan kişilerin televizyondaki spor programları hakkında bir fikir beslemektedirler. Buna göre, spor yayınlarının sporu yaygınlaştırmasına etkisi olduğunu düşündükleri görülmüştür.

- Araştırmamızda anketi cevaplayanların spor programlarını yetersiz bulurken, futbola daha çok yer verildiğini düşündükleri tespit edilmiştir.

- Spor izleyicilerinin spor programlarından beklentileri eğitim yönünde olurken, buna karşın izledikleri programlar canlı spor karşılaşmaları olmuştur.

- Sporu takip ettikleri kaynakların başında televizyon gelmektedir. Televizyondan sonra sırasıyla yazılı basın, dergiler, tribünden izleme ve radyo gelmektedir.

- Spor izleyicisinin spor programını izlemede ilk sırayı spor sevgisi almaktadır.

- Spor programlarını en çok izleme özel kanal yoluyla olmaktadır. Bunun arkasından devlet kanalları, bütün televizyon kanalları (özel, devlet, şifreli, yerel) ve en son sırada ise şifreli yayınlar gelmektedir.

- Televizyon izleyicileri spor programlarını da rating amaçlı kullanılmasını uygun bulmadıkları tespit edilmiştir.

- Yayıncılığın futbol branşı üzerine kurulması tek yönlü spor anlayışının gelişmesine sebep olurken, diğer branşların tanıtımını engellemektedir.

- Spor programlarının spor yapmaya yönlendirici bir yönü olduğunu görüyoruz, doğru programların seçilmesiyle sporun yaygınlaştırılması ve spor mentalitesinin geliştirilmesi mümkündür.

60. Denge Becerisi ile Okuma-Anlama ve Matematik Yetenekleri Arasındaki ilişki

Gülten BAŞÖZ
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. İlhan ODABAŞ
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Norömusküler gelişme beyin anatomik ve fonksiyonel gelişimin bir fonksiyonudur. Motor becerinin temelini nöromusküler sistem oluşturmaktadır. Motor becerilerinin öğrenilmesi süreci içinde bilişsel öğrenmenin de payı olduğu düşünülmektedir (16). Motor beceriler 5-7 yaş arasında çeşitlilik ve hız kazanırken bunların eğitilebilirliği 7-12 yaş arasında optimal düzeye erişir (21). Çocuklardaki denge ve koordinasyon gelişimi bu yaşlardaki merkezi sinir sistemi gelişimi ile doğrudan ilgilidir (16-20). Bu çalışmada, motor öğrenme ve bilişsel öğrenmede beynin ortak kullanılan merkezlerin olduğu ya da kullanılan bölgelerin birbirini etkilediği düşünülerek, bilişsel öğrenme için akademik başarı ile denge ve koordinasyon becerisialtında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Çalışmaya 8-10 yaş arasındaki ilkokul 2. 3. Ve 4. Sınıflarında eğitim gören 92 çocuk denek olarak seçilmiş ve karşılaştırmalı bir inceleme yapılmıştır. Deneklere bir statik bir de dinamik denge testi uygulanmıştır. Statik Test olarak "Stork Stand"; Dinamik Test olarak Johnson Modification of the Bass of Dynamic Balance" uygulanmıştır (24). Akademik başarının ölçütü olarak, Özel Doğuş İlkokulu ölçme değerlendirme bürosunun hazırladığı ve deneklere uygulanan ünite tarama ve başarı testleri uygulanmıştır. Bu uygulama sonuçları değerlendirmeye alınmıştır. Matematik yetenek testi olarak, Erken Matematik Yeteneği Test-2 uygulanmıştır (12). Bu testin korelasyon katsayısı .98 olarak bulunmuş olup $P<0.01$ düzeyinde anlamlıdır. İç tutarlılık katsayısı ise tüm

yaş grupları için .958 olarak bulunmuştur. Norm çalışmaları 1178 çocuğa uygulanarak tamamlanmıştır (12). Deneklerin boy ve kilo ölçümleri metrik skala ile yapılmıştır.

Elde edilen verilerin, Pearson momentler çarpımı korelasyon kat sayısı, aritmetik ortalama, standart sapma, en küçk ve en büyük değerleri alınmış olup, gruplar arası farka bakmak için bağımsız grup "t" testi ve varyans analizi yapılmıştır.

61. Şişman Bayanlarda Egzersiz ve Diyetin, Vücut Ağırlığı ve Kan Parametreleri Üzerinde Etkisi

Şirin BURUK
Tez Danışmanı: Doç.Dr.İsmail PEKER
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Programlanmış olan araştırmamızın amacı, şişman bayanların tedavisinde egzersiz ve egzersiz + diyet programlarının vücut ağırlığı ile kan parametrelerin üzerindeki etkisini araştırmak, diğer fonksiyonlara zarar vermeden vücut ağırlığında ve kan parametrelerinde arzu edilen sonuçlar elde etmek ve çözüm önerileri geliştirmektir.

Şişman bayanlarda, egzersiz ve diyetin vücut ağırlığı ve kan parametrelerinin üzerindeki etkisini tespit etmek amacı ile örnek bireylerin tespiti yapılmıştır. Örnek bireylerin tespitinde en yaygın olarak kullanılan antropometrik ve vücut kitle indeks ölçüm metotları kullanılmıştır. Araştırmaya seçilen 24 örnek bireyinden, tesadüfü örnekleme yöntemi ile egzersiz (EG, n = 8), egzersiz + diyet (EG + D, n = 8) ve kontrol (C, n = 8) grupları oluşturulmuştur. Grupların yaş ortalaması 39.92 +- 3.75, boy ortalaması 159.42 +- 5.53 cm. ağırlık ortalaması 82.85 +- 9.16 kg., vücut kitlesi indeks ortalaması 32.79 +- 3.02 ve % yağ ortalaması 39.80 +- 1.99 kg.dır.

Egzersiz ve egzersiz + diyet gruplarına günde 45 - 60 dak., haftada

3 - 5 gün sıklıkla 8 hafta boyunca aerobik egzersiz programları uygulanmıştır. Çalışmaların tümü aerobik ortamda ve % 60 - 70 egzersiz yoğunluğu ile yapılmıştır. Egzersiz + diyet grubuna aerobik egzersiz ile birlikte hazırlanmış 1200 kal. az yağlı diyet programı verilmiştir.

Programların sonuçlarını analiz edebilmek için, deney ve kontrol gruplarının bireylerine egzersiz öncesi ve egzersiz sonrası antropometrik, deri altı yağ kalınlığı ve kan parametre ölçümleri yapılmıştır. Uygulanan çalışma programından 6 ay sonra, egzersiz ve egzersiz + diyet gruplarındaki deneklerin elde ettikleri yeni vücut ağırlıklarını muhafaza edip, edemediklerini tespit etmek amacı ile tekrar ağırlık ve bel / kalça ölçümleri yapılmıştır.

Deney gruplarında elde edilen sonuçlar, kendi aralarında ve kontrol grubu ile karşılaştırılmış, değerlendirmeler yapılmış ve çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Araştırmamızda, şişman bayanların tedavisinde uyguladığımız egzersiz ve egzersiz + diyet programların vücut ağırlığı ile kan parametreleri üzerinde etkili olduğu gözlenmiştir. Egzersiz ve egzersiz + diyet yapan gruplarda, anlamlı bir kilo kaybı meydana gelmiş (EG: 3.125 +- 9.35 kg., EG +D: 5.562 +-7.93 kg.) ($p < 0.05$) ve bu kaybın yağ kitlesine ait olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda her iki grubun HDL kolesterol oranlarında artma, LDL - kolesterol, VLDL - kolesterol, total kolesterol, trigliserid, kan glikozu, istirahat nabzı ve kan basıncı değerlerinde de azalma olduğu gözlemiştir.

Beslenme yönünden sağlıklı ve dengeli bir diyet aerobik egzersiz ile kombine edildiğinde, şişman bayanların tedavisinde uyguladığımız egzersiz + diyet programının, egzersiz programına oranla kilo kaybetmede daha etkin sonuç verdiği gözlenmiştir.

Uygulanan çalışma programından 6 ay sonra, egzersiz ve egzersiz + diyet yapan gruplar elde ettikleri yeni vücut ağırlıklarını muhafaza ettikleri tespit edilmiştir.

62. Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anlayış ve Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (Atatürk Üniversitesi Örneği)

Mehmet YAZICI

Tez Danışmanı:Yrd.Doç.Dr.Ahmet TERZİOĞLU

Kabul Tarihi : 1998

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde rekreasyon kavramına ilişkin tanım ve kavramların çeşitli yönleri ele alınarak konunu boyutları oratava koyulmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan öğerencilerin boş zaman anlayış ve alışkanlıkları üzerine alan araştırması yapılmıştır.

Çalışmaya giriş niteliği taşıyan birinci bölümde, zaman ve rekreasyon kavramları tanımlanmış, oyun kavramının izahı yapılmıştır. Daha sonra rekreasyon çeşitlerine değişik bakış açılarından yaklaşılmış beden eğitimi ve spor ile ilişkisi ortaya konmuştur. Birinci bölümün son kısmında rekreatif faaliyete etki eden cinsiyet, gelir düzeyi, fiziki ve sosyal çevre konuları üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın ikinci bölümünde, birinci bölümdeki teorik bilgiler esas alınarak Erzurum Atatürk Üniversitesi öğrencilirinin boş zaman anlayış ve alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Araştırmada belirlenmiş olan değişkenler arasındaki ilişkiye bağlı olarak geliştirilen hipotezler kikare test istatistiğinden yararlanılarak değerlendirilmiş, bilgi ve veriler basit ve çapraz tablolarla sunulmuştur. İkinci bölümün sonunda araştırmada çıkan sonuçlar değerlendirilerek çalışma bitirilmiştir.

63. Rekreasyon; Beden Eğitimi ve Diğer Dersler Açısından Okullarda Ders Dışı Faaliyetlerin Durumu Eğitsel Kollar ve Fonksiyonları

Harun ÇAKIROĞLU
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Ayşe ATALAY
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bu çalışma tanımlayıcı bir araştırma modelinde yapılmıştır. Amaç mevcut durumu belirlemektir.

Eğitici kol çalışmaları, okulllarda eğitimin eksik yönünü tamamlayan oldukça önemli faaliyetlerdir. Gönüllü katılımın esas olması ve zorunluluk olmaması eğitici çalışmalara rekreatif özellik kazandırır. Bu araştırmada eğitici kol faaliyetlerinin rekreatif fonksiyonları ortaya konularak bu fonksiyonlarını ne ölçüde yerine getirdikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Birinci ve ikinci bölümde anlatılan, olması gereken ideal durumdur. Ancak anket uygulaması sonuçları, olumlu hipotezlerimizi çürütmüş ve uygulamada eğitici çalışmaların yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yönetmeliklerle mevcut uygulamalar çelişki içindedir.

Bu sonuçların derinlemesine sebepleri araştırılmıştır. Bulgular bize okulların fizik imkanlarının yanında pek çok başka faktörün de etkili olduğunu göstermiştir. Malzeme yetersizliği, eğitici kollar arasında koordinasyonun eksik olması, rehber öğretmenlerin bilgi yetersizliği, eğitici çalışmaların bir formalite kabul edilerek geçiştirilmesi, ders programında eğitici çalışmalara gerekli zamanın ayrılmaması gibi pek çok sebep söz konusudur.

Çalışma kalitesi bakımından okul türleri arasında anlamlı bir fark görülememiştir. Aynı şekilde eğitici kol türleri arasında da belirli bir fark yoktur.

Serbest zamanlarını değerlendirme konusunda yaş grupları arasında anlamlı farklar görülmektedir. Öğrencilerin yaşı büyüdükçe aktif rekreatif faaliyetlere yöneldikleri görülmüştür. Ancak bu faaliyetlerin dikkate değer bir oranda negatif eğilimli rekreatif faaliyetler olduğu da sonuçlarda açıkça görülmektedir. Okulların temel fonksiyonu pozitif rekreasyona yöneltmek olmalıdır. Bu da etkili ve sistemli eğitici çalışmalar yoluyla olabilir.

64. Spor Tesislerinin Tasarımında Ergonomik Kurallar

Salih AYDIN
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Ali KIZILET
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Sporun gelişiminde eleman, tesis, finans ve sistem gibi gerekli önkoşullar öncelikle akla gelmektedir.

Bu faktörlerin her biri birlikte veya bağımsız olarak büyük önem taşımaktadır. Bunların içerisinde konumuz itibariyle spor tesisleri ve ilişkili olanlar ağırlıklı olarak ele alınmıştır. Bu açıdan birinci bölümde ülkemizdeki spor tesislerinin mevcut durumu spor tesislerinin yapım kıriterleri ,seçilmiş yabancı ülkelerin spor tesisleri açısından değerlendirilmesi yapılmış ve ergonomi bilimi hakkında bilgi verilmiştir. Bu itibarla sportif verim açısından ergonomik yaklaşımlar ve spor tesislerinin yapımında dikkat edilmesi gereken ergonomik kurallar ortaya konmuştur. Çalışmamızı alan testleriyle desteklemek amacıyla da antrenör -sporcu-spor yöneticisi üçgeni içerisinde konumuzla ilgili anket uyguladık. Sonuçları ergonomik yaklaşımla değerlendirerek sporun gelişiminde önemli yer tutan bu alanla ilgili yorumlar getirilmeye çalışılmıştır.

65. Sponsorluğun Profesyonel Spor Sektöründeki Yeri

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Yusuf ÖZCAN

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Ayşe ATALAY

Kabul Tarihi : 1998

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Profesyonel spor sektöründe sporsorluk konusunda yapılan bu araştırmada önce sporsorluk ve spor, profesyonel spor sponsorluğu konuları konuları kaynak taraması yapılarak teorik olarak ele alınmıştır. Araştırmanın uygulama kısmı İstanbul İlinde iki yüz kişilik gruptan elde edilen verilerle ilgilidir. Uygulanan anket on beş sorudan oluşmaktadır. Bulguları şöyle özetleyebiliriz.

- Türk Milli futbol takımı sponsorlarının sektörler açısından bilinmesinde ortaöğretim mezunlarının yarısı sporsorları sanayii sektörü ile ilgili tanırken yüksekokul mezunlarının tamamına yakını sanayii sektöründeki sporsorları seçmiştir.

- Sporsorluk kavramını bilme açısından yüksekokul mezunları ilköğretim ve ortaöğretim mezunlarına göre daha yüksek puan almışlardır. Sporsorluk kavramını en iyi bilenler yüksekokul mezunlarıdır.

- Eğitim seviyesi düştükçe bir şirketin sporsor olduğunu anlamada bilgi kaynağı olarak televizyona olan bağımlılığın arttığı gözlenmektedir. Eğitim seviyesi düştükçe normal reklam ile sporsorluk reklamları birbirine karıştırılmaktadır.

- Sporun sporsor firmalara katkıları konusunda yüksekokul mezunları reklama ağırlık verirken; ilköğretim mezunları satışa önem vermektedir.

- Aktif olarak spor yapanların, izleyicilere oranla sporsorluk kavramını daha iyi bildikleri ortaya çıkmıştır.

- Meslek değişkenine göre sporsorluk anlamını en iyi bilenlerin öğ-

renci ve memur grubu olduğu görülmektedir. Yine sponsor firmaların tanıtımlarını yaptıkları alanlarla ilgili olarak öğrenci, memur ve serbest meslek grubunun televizyonu ilk planda gösterdikleri bulgusu ortaya çıkmış; bunun yanında öğrenci grubu promosyona da işaret etmiştir.

- Araştırmada ayrıca ülkemizde spor sporsorluğunun teşviki ve geliştirilmesi ile ilgili görüşler de ileri sürülmüştür. Çok uluslu şirketlerin ülkemizde spor sponsoru olarak bilinmesi ile beraber gelecekte ülkemiz şirketlerinin de dünyada büyük organizasyonlar düzenleyebilecek; büyük kulüpleri destekleyerek daha çok tanınacak hale gelmesi sevindirici bir gelişme olarak kabul edilecektir.

66. Türk Futbol Seyircisinde Saldırganlık ve Nedenleri

Çimen ÜNLÜCAN
Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr. Ayşe Atalay
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Türkiye'de son dönemlerde yaşanan saldırganlık olayları her yerde olduğu gibi futbol stadyumlarında da görülmektedır. yaşanması, bireyleri ve bu bireylerin oluşturmuş olduğu Türk futbol seyircisini de psikolojik olarak olumsuz etkilemektedir. Bireyler kendilerini sosyal bir çok ihtiyaçlarını karşılayamadıklarından engellenmiş, ülkeye karşı güvensiz ve rahatsız hissetmektedirler. Bu gibi olumsuz psikolojik baskılar altında futbol maçı seyretmeye giden futbol seyircisi de, maç esnasında küçük bir uyarılma karşısında saldırgan davranışlar içine girebilmektedir.

Futbol seyircileri arasında meydana gelen bu saldırgan davranışların hangi nedenlerden kaynaklandığını öğrenmek için, seyircinin hangi sosyal ortamlar içinde bulunduğunu anket yöntemiyle incelenmiştir. Bu incelemede de olayı hangi açıdan ele aldıysak, Türk futbol seyircisinin içinde bulunduğu sosyo ekonomik ve kültürel durumun, sözlü ve fiili saldırgan duyguları ve olayları ne denli artırdığını gördük.

Netice itibariyle, Türk futbol stadyumlarında futbol seyircilerinin meydana getirdiği saldırganlık olaylarının artmasına neden olan, sosyo-ekonomik ve kültürel faktörleri oluşturan; yaş, cinsiyet, aile, eğitim, iş durumu ve gelir seviyesi hususları, önemli bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türk futbol stadyumlarında futbol seyircileri arasında çıkan saldırgan davranışların en aza indirgenmesi için, Türkiye'de bireyler arası sosyo-ekonomik ve kültürel ortamların dengelenmesi ve bireylerin daha refah içinde bir yaşam sürmeleri gerekmektedir.

67. 18-20 Yaş Grubu Tenise Yeni Başlayan Ergenlerde Vuruş Öğretiminin, Elle Atılan Toplarla mı? Yoksa, Raketle Atılan Toplarla mı? Daha Verimli Olduğu Hewit Test ile Mukayesesi.

Hüseyin KOÇAL
Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr.Fikri ERALP
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Tenis hem performans hem de rekreaktif olarak uygulanan bir spor dalıdır. Diğer spor alanlarında olduğu gibi, teniste öğretim metodlarında bazı çelişkiler ve eksikliklerin olduğu göze çarpmaktadır. Bu nedenle araştırmamızın amacı tenise yeni başlayan ergenlerde elle atılan ve raketle atılan iki çalışma grubu oluşturarak iki antrenman modeli uygulaması sonucu motor beceri öğrenmişliğin, elde edilen sonuçları karşılaştırarak ortaya koymaktır. İki değişik antrenman yöntemlerinin etkilerini kaçara vuruşla uyarlayarak, ortaya çıkan farkları kıyasladık.

Araştımaya katılan Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu 1. Sınıfta okuyan, yaş ortalaması, 19.27±1.79, kilo ortalaması, 71.72±10.64 boy ortalaması 178.59±8.31 olan daha önce hiç tenis oynamamış 22 erkek öğrenciden oluşmaktadır. 11'er kişilik iki grup oluşturuldu. Grupların biri elle atılan, diğeri raketle atılan toplarla besleyerek, vuruş antrenman yöntemleri ile çalıştırıldı.

Motor beceri öğrenimde Gentile ve arkadaşlarının motor beceri sınıflamasını tenise uyarlanarak vuruş çalışmaları yaptırıldı Bu model her iki gruba, çalışmalar kortta hazırlanmış antrenman modeli ile yaptırıldı. Her iki çalışma grubu bir antenmanda 90 dakika, haftada 3 gün çalıştılar. Bu çalışma 12 hafta sürmüştür. Çalışmaya katılan her bir öğrenci birim antrenmanda 360 vuruş denemesi yapmış olup 3 ay sonunda 9750 vuruş yapmıştır. Motor beceri öğrenmişliği, Hewit testi ile ölçüldü. Çalışmaya katılan gruplar 4 kez teste tabi tutuldular. İlk Hewit testi çalışmanın hemen başlangıcında uygulandı. Diğer 2.,3. ve 4. Testler ise her bir kişi 3250 vuruşu tamamladıktan sonra Hewit testi yapıldı.

Sonuç olarak elle atılan çalışma grubu ve raketle atılan çalışma grubu arasında motor beceri gelişmişliği Hewit testlerinde almış oldukları puanların mukeyesesi sonucu istatistik olarak anlamsız çıkmıştır. ($P>0.05$) Motor beceri gelişmişliği her iki grubun Hewit test puanları birbirine çok yakın çıkmıştır. Grupların kendi içindeki test sonuçlarının mukayesesinde gelişimler her iki grubun da puan değerleri artış göstermiştir. Bu da istatistik olarak anlamlı çıkmıştır ($P<0.05$).

68. 14-35 Yaş Arasındaki Bireylerin Fiziksel Aktivite Düzeyleri

Yeşim ALBAYRAK
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Aysel PEHLİVAN
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bu çalışmanın amacı İstanbul'da yaşayan 14-35 yaş arasındaki bireylerin mevcut fiziksel aktivite düzeyini yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, gelir düzeyi, meslek ve iş statüsü gibi etmenlerin fiziksel aktivitelere katılımı ne şekilde etkilediğini belirlemektir. 18 sorudan oluşturulan anket, istanbul'un çeşitli semtlerine anketörler aracılığı ile uygulanmış ve geri gelen anketlerden 912 tanesi SPSS programı kullanılarak değerlendirmeye alınmıştır. Buna göre, çalışmaya katılan bireylerin % 64.1' i fiziksel olarak aktif sınıfına girmektedir. Bu grubun % 55.9'u bayan, %

74.6'sı erkek olarak belirlenmiştir. Egzersiz şiddeti arttıkça bayanlar ve erkekler arasında farklar olduğu, ancak sıklık ve süre bazında cinsiyet farkı olmadığı gözlenmiştir. Yaş faktörü ise, 26-30 yaşlarında önemli olmaktadır. Bu yaş grubunun aktivite düzeyinin diğer gruplara göre düşük olduğu belirlenmiştir. 31-35 yaş grubunun % 51.5'i sağlık için fiziksel aktivitelere katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Futbol, koşu/jogging, basketbol ve yürüyüş en çok tercih edilen aktiviteler arasındadır. Cinsiyet faktörü tercih edilen akivite üzerinde rol oynamıştır. Aerobik ve step bayanlar, futbol ve ağırlık anrenmanı ise erkekler tarafından tercih edilmektedir. Çalışmaya katılan örnek grubun % 41.1'i spor klüplerinde,% 20.1'i de doğal alanlarda aktivitelere katılmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Zorunlu temel eğitimden sonra fiziksel aktivite düzeyinin düştüğü gözlenmiştir. Gelir düzeyi, aktivitelere katılım üzerinde önemli rol oynamaktadır. Meslek ve iş statüsü açısından değerlendirildiğinde ise, tam gün çalışanların, profesyonel yöneticilerin ve herhangi bir işte çalışmayanların aktivite düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir. Medeni durumu bekar olan bireylerin, özellikle evli ve çocuklu bireylerden daha aktif bir yaşam tarzına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Son olarak, inaktif bireyler "yeterli zamanları olmadığı için" fiziksel aktivitelere katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

69. Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açıdan Tahlili

Murat BOZDEMİR
Tez Danışmanı:Yrd.Doç.Dr.Dilaver CEBECİ
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

"Futbol fanatizminin sosyolojik açıdan tahlili" konulu çalışmamız teorik ve uygulamalı olarak iki bölümden oluşmaktadır. Teorik olarak birinci bölümde sosyal boyutlarıyla futbolun Dünya'da ve Türkiye'deki gelişimi, sosyal bir grup olarak futbol seyircisinin genel özellikleri, futbolda

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

kavram olarak fanatizm, şiddet ve saldırganlık konuları ele alınmıştır.

Futbol seyircisini fanatizm, şiddet ve saldırganlığa iten sosyolojik ve psikolojik sebeplerle birlikte, futbol fanatizminin, sosyal bir problem olarak ortaya çıkışı fanatik davranışların çelişkileri ve fanatizmin bazı parametreleri ve sosyolojik bakımdan değerlendirilmesi yapılmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünü teşkil eden, uygulamalı kısımda ise araştırma problemine, 29 sorudan oluşan 200 anketin Türkiye 1.Futbol Ligi takımlarından Kayserispor'un ligdeki Altay ile oynadığı futbol maçında özellikle fanatik grupların bulunduğu taraftara uygulanmasıyla açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Uygulanan anketlerden 187'si değerlendirmeye alınmıştır.

Anketlere verilen cevaplar çarşaf liste haline getirilerek bilgisayara yüklenmiş, daha sonra her soru için verilen cevapların ayrı ayrı yüzdelikleri ve karşılaştırmalı yüzdelikleri alınarak yorumlanmıştır.

Buna göre, futbol fanatiklerinin büyük çoğunluğunun eğitim düzeylerinin düşük olduğu, genellikle 15-25 yaşlarında, daha çok bekarlardan, işçi ve öğrenci meslek mensuplarından, orta ve düşük gelir düzeyine sahip yarısından fazlasının çevrelerinde sinirli, kavgacı ve hırçın olarak bilinenlerden oluştuğu söylenebilir. Bunların takımlarının yenilgisinden oldukça etkilendikleri ve bunun acısını başkalarından çıkarma istek ve eğilimleri bulunduğu beyanlarından anlaşılmıştır. %69.9'unun başından günlük yaşantı, spor ve her ikisi ile ilgili olarak adli bir olay geçmiş olduğu, kötü tezahürat ve taşkınlıklarda amigoların herhangi bir yönlendirmesinin olmadığı büyük bir çoğunluğun beyanıyla anlaşılmıştır.

Sonuç olarak futbol fanatiklerinin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve eğitim düzeylerinin düşük, psikolojik yapılarının ise hiç de iç açıcı olmadığı, bunun da araştırma sonuçlarıyla birbirlerini destekler mahiyette olduğu söylenebilir.

70. 1. Lig Bayan ve Erkek Takımlarında Antrenör - Oyuncu Etkileşimi ve Performansa Etkisi

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Umut AKYÜZ
Tez Danışmanı: Doç.Dr.Can İKİZLER
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bu araştırma antrenörün kendi davranışlarını algılama şekli ile, oyuncuların antrenör davranışlarını algılama şekli arasındaki farklılıkları belirlemek, oyuncu - antrenör etkileşimi konusundaki mevcut bilgilere yeni boyutlar katmak amacıyla yapılmıştır.

Çalışma, teorik ve uygulamalı alan araştırması olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Kaynak taramasının kullanıldığı birinci bölümde, grup tanımı,grup çalışmaları, grup yapısı , süreci, iletişim, liderlik kavramı, teorileri, tipleri üzerinde durulmuş, sporda liderlik , liderlik tipleri ve özellikleri , sporda liderlik modelleri, antrenör tipleri ve özellikleri , antrenör davranışları, sporda liderlik modelleri ve bu konularda yapılan araştırmalar yer almıştır.

İkinci bölüm ise yöntemle ilgili bilgileri ,elde edilen bulguları ve yorumları , sonuç ve önerileri içermektedir.

Antrenör - oyuncu etkileşimini ölçmek üzere "Antrenör - Oyuncu Etkileşim Ölçeği" geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçek kullanılarak gerekli verilere ulaşılmaya çalışmıştır.

Geçerlilik ve güvenirlilik analizleri dışında, gruplar arasındaki farkların belirlenmesi amacıyla bağımsız grup t testi, bir boyutlu varyans analizi,frekans dağılımları, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri hesaplanarak sonuçlar tablolar halinde verilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ise antrenörlerin kendi-

lerini sporcularının inandıklarından daha da bilgili ve etkili olarak gördükleri, sporcuları ile etkileşim sürecinde antrenörlerin, antrenman ve kendileri ile algılamalarında sporcularına kıyasla belirgin bir algılama farkı olduğu şeklinde özetlenebilir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

71. Ankara Bölgesi Kapalı Yüme Havuzlarının Fiziki Durumları, İşletme ve Kullanma İmkanları

Fikret RAMAZANOĞLU
Tez Danışmanı:Yrd.Doç.Dr.Dilaver CEBECİ
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bu çalışma, kapalı yüzme havuzlarının yüzme sporuna sistemli olarak hizmet etmesinden yola çıkarak, Ankara bölgesindeki kapalı yüzme havuzlarının fiziki durumu, bu havuzların işletilmesi ve havuzlardan yararlanma düzeyini belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Bu amaçla öncelikle yüzme sporu ve yüzme havuzları özellikleri ile ilgili bilgiler verilerek Ankara bölgesindeki kapalı yüzme havuzlarının fiziki durumları, işletme ve kullanım imkanları incelenmiş bu havuzlardan daha fazla verim alınabilmesi hakkında öneriler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kapalı yüzme havuzlarının fiziki durumları incelenirken, havuzun boyutları, seyirci kapasitesi, soyunma odaları, duşları ve WC leri göz önüne alındı. Bu havuzların durumları olimpik standartlar ile karşılaştırıldı. Havuzlardaki personelin özellikleri, havuzların sağlık ve güvenlik bakımından yeterliliği incelendi.

Kapalı yüzme havuzlarından yararlanma düzeyinin hangi çerçevede olduğu, havuzların serbest kullanım ile okul, kulüp yüzücülerinin faydalanma durumları incelendi.

Elde edilen verilere göre, FİNA normlarına uygun boyuttaki havuzların ODTÜ kapalı yüzme havuzu, Altınpark olimpik kapalı yüzme

havuzu ve Melikşah olimpik termal kapalı yüzme havuzu olduğu anlaşılmıştır. Anıttepe kapalı yüzme havuzu, yüzme kulüplerinin çalışmalarını yapmış oldukları havuzdur.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Tamamen halkın serbest olarak kullanımına hizmet veren havuzlar, Altınpark olimpik ve Melikşah termal kapalı yüzme havuzlarıdır.

72. Puberte Dönemindeki Erkeklerde Akustik ve Optik Uyaranlar ile Yapılan Sürat Çalışmalarının, Reaksiyon Zamanına Olan Etkilerinin Karşılaştırılması

Semavi BAŞOĞLU
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Fikri ERALP
Kabul Tarihi : 1998
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Araştırmamızda, 13-14 yaşında spor yapmayan (N=72) puberte dönemi erkeklerden meydana gelen dört ayrı çalışma grubu oluşturuldu. Akustik grubu (N=18) Optik grubu (N=18) Akustik+Optik grubu (N=18) Kontrol grubu (N=18)

Bu grupların; Akustik uyarana verdikleri cevaplar, Optik uyarana verdikleri cevaplar, reaksiyon zamanı açısından, Vücut ağırlığı ve boy uzunluğu ölçümleri yapıldı. Daha sonra her gruba kendi gruplarıyla ilgili alıştırmaları içeren, pazartesi, Çarşamba, Cuma olmak üzere haftada 3 gün 8 hafta boyunca toplam 24 antrenman programı uygulandı. Çalışmalardan sonra reaksiyon zamanı ölçümleri tekrarlandı ve sonuçlar yorumlandı.

Sonuç olarak; Akustik ve optik uyaranlar ile yapılan sürat çalışmalarının reaksiyon zamanını kısalttığı görüldü. Hiç bir çalışma yapmayan kontrol grubunda ise gelişme kaydedilmedi. Reaksiyon zamanı açısından akustik uyaranlara verilen cevaplar, optik uyaranlara verilen cevaplardan daha kısa olmasına rağmen, optik uyaranlarla çalışmanın reaksiyon zamanını daha fazla kısalttığı anlaşıldı.

Akustik ve optik uyaranların karmaşık olarak çalıştırılması sadece akustik uyaran veya sadece optik uyaran ile çalışmaya nazaran reaksiyon zamanının kısalmasında daha az gelişim sağladığı tespit edildi. Son olarak reaksiyon zamanının kısalmasında yaş, boy, kilo parametrelerinin kayda değer bir etkisinin olmadığı bulundu.

73. Sosyal Tabakalaşma ve Spor İlişkisi

Nedim EREN

Tez Danışmanı:Yrd.Doç.Dr.Dilaver CEBECİ

Kabul Tarihi : 1998

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, öncelikle sosyal tabakalaşma kavramı ve sosyal sınıflar üzerinde durulmuştur. Bu iki kavram çeşitli yönleriyle ele alınarak, tanımlanmaya çalışılmıştır.

Toplumlarda sosyal tabakaların oluşmasına etki eden faktörler incelenerek, sosyal tabakalaşma boyutlarına değinilmiştir. Değişik toplumların gelişme düzeylerine göre, sosyal tabakalaşma yapıları hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bu durumu Türkiye açısından değerlendirmeye alarak, Türk toplumunun sosyal tabakalaşma yapısı anlatılmaya çalışılmıştır.

Daha sonra sosyal tabakalaşma ve spor olgusu ilişkisine yer verilmiştir. Farklı sosyal tabakalara mensup kişilerin spor olgusuna bakışları, spor yapma amaçları ve farklı spor branşlarına yönelmelerine sebep olan faktörler üzerinde durularak, iki değişken arasındaki münasebete açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Bu bölümde teorik olarak anlatılmaya çalışılan sosyal tabakalaşma ve spor ilişkisi, çalışmanın ikinci bölümünde araştırma konusu oluşturmaktadır.

Rastgele örnekleme yöntemiyle İstanbul ve İzmit'te gerçekleştirilen anket çalışması ilgili kişilere uygulanmıştır. Araştırmada belirlenmiş

olan değişkenler arasındaki ilişkilere bağlı olarak geliştirilen hitopezler, Ki-kare test istatistiğinden yararlanılarak değerlendirilmiştir. Bilgi ve veriler basit ve çapraz tablolar halinde sunulmuştur.

Çalışmanın sonunda da araştırma sonucu elde edilen bulgular, sonuç kısmında genel olarak değerlendirilmiştir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

A. YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

74. Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Kayıtların Kullanımı ve Sağlık Personelinin Karşılaşılan Güçlüklere İlişkin Görüşleri

Ayşe TURANLI

Tez Danışmanı: Doç.Dr.Seçil AKSAYAN

Kabul Tarihi : 1998

Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Bu çalışma, 1. Basamak Sağlık Hizmetlerinde çalışan hekim, hemşire, ebe, sağlık memuru ve çevre sağlığı teknisyenlerinin kayıt tutmaya ilişkin karşılaştıkları güçlükler ve bu güçlüklere ilişkin önerilerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı bir çalışma olarak planlamış ve gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamına, İstanbul iline bağlı bir ilçenin sağlık grup başkanlığına bağlı 12 sağlık ocağında yöneticilik görev yapan 19 ve çalışan 111 sağlık personelinin tamamı, örneklem seçilmeksizin toplam 130 kişi alınmıştır.

Veriler; araştırmacı tarafından yönetici ve çalışanlar için ayrı ayrı geliştirilen, ön uygulaması yapılarak son şekli verilen soru kağıtları kullanılarak görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından elde değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde, kikare ve Kolmogorov Smirnov önemlilik testleri uygulanmıştır.

Bu çalışmanın sonunda birinci basamak sağlık hizmetlerinde kayıt tutulmada gerekli araç-gereç ve donanımın yetersiz, nüfusun çok yoğun olduğu belirlenmiştir. Sağlık personelinin mesleki eğitimleri sırasında kayıt tutmak ve kayıtları kullanarak hizmetleri değerlendirmede göreve hazır oluşları konusunda yeterli olmadıkları, mesleki yaşam sürelerinde ve çalıştıkları kurumda kayıtlara ilişkin yeterli hizmet-içi eğitim almadıkları, buna karşın kayıt tutmak ve tutulan kayıtları kullanarak hiz-

metlerini değerlendirmede sağlık personelinin yarıdan fazlasının kendini yeterli hissettikleri belirlenmiş, bu durumun sağlık personelinin kayıtları önemsemediklerinin bir göstergesi olarak düşünülmektedir.

Tüm sağlık personelinin kayıtlara ilişkin sınırlı sayıda yarar belirttikleri ve hiç bir yararın %100 belirtilmediği bulunmuştur.

Araştırmanın kapsamına alınan hekim dışı sağlık personelinin görev, yetki ve sorumluluklarının belirsizliği nedeniyle kendilerine ait olmaması gereken kayıtları tuttukları belirlenmiştir.

Çalışanların tuttukları kayıtları kullanarak kendi hizmetlerini çoğunlukla değerlendirdiklerini, yöneticilerde tutulan kayıtları yine çoğunlukla değerlendirdikleri ancak çalışanların yöneticilerin değerlendirilmelerinden genelde haberdar olmadıkları bulunmuştur.

Tüm sağlık personelinin kayıt tutmaya engel olabilecek araç-gereç kayıt formu ve nüfus yoğunlu konularında güçlük yaşadıkları belirlenmiş olup, yaşanan bu güçlüklerin kayıt tutmada isteksizlik yaratacağı düşünülmektedir.

Sağlık Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu tarafından kaliteli hizmet sunumunda veri toplamanın öneminden hareketle daha önce hiç toplanılmayan verilere yönelik ve halen kullanılmakta olan formlardaki veri tekrarlarını önlemek amacıyla geliştirilen kayıt sistemine ilişkin tüm sağlık personelinin görüşleri; yeni kayıt sisteminin kullanılan sistemden içerik ve kullanım açısından farklı olmadığı şeklindedir.

Son olarak; uygun bildirim sistemi, sürekli eğitim, kendi kendini değerlendirme, denetim gibi yöntemlerle hizmet kalitesinin sürekli değerlendirlmesi, sonuçlara göre düzenlenmelerin yapılması, böylece sürekli gelişmeyle Toplam Kalite Yönetimi çerçevesinde 1. Basamak Sağlık Hizmetlerinde de kalitenini sağlanacağı düşüncesiyle elde edilen sonuçlar doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

75. İstanbul İli Hemodiyaliz Birimlerinde Çalışan Hemşirelerde Görülen Depresyon Belirtileri ve Başa Çıkma Yöntemleri

Gül BARLAS

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Özlem IŞIL

Kabul Tarihi : 1998

Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Bu çalışma, hemodiyaliz ünitelerinde çalışan hemşirelerde depresif belirtiler ve başa çıkma yollarını araştırmak amacıyla metodolojik ve tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Araştırmanın evrenini, İstanbul ilinde en az bir yıldır hizmet vermekte olan hemodiyaliz ünitelerinde çalışan hemşireler oluşturmuştur. Evreni oluşturan 207 hemşireden çalışmamıza katılmayı kabul eden 149 hemşire örneklem olarak alınmıştır.

Verilerin toplanmasında; literatür bilgisine dayalı olarak geliştirilen, hemşireleri tanıtıcı ve çalışma yerleriyle ilgili özellikleri içeren bilgi formu, Beck tarafından geliştirilen "Beck Depresyon Ölçeği" (BDÖ) ve Carver ve ark. tarafından geliştirilen, 11 alt boyuttan oluşan "Stresle Başa Çıkma Ölçeği" kullanılmıştır.

Veriler; yüzdelik, ortalama, standart sapma, ki-kare, Cronbach-Alfa tutarlılık katsayıları, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon ile değerlendirilmiştir.

Araştırmamızda, özellikle 17-24 yaş grubu arasındaki hemşirelerde depresyon görülmesi ve yaş arttıkça, stresle başa çıkmada etkili olmayan yöntemlerden dine yönelmede azalma anlamlı bulunmuştur.

Hemşirelerin stresle başa çıkma ve Beck depresyon puanlarının ilişkisine bakıldığında BDÖ ile, etkili olmayan stresle başa çıkma yöntemleri arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

76. Öz Bakım ve Sosyal Aktivite Eğitiminin Kronik Şizofren Hastalar Üzerindeki Etkileri

İlknur TUNÇAY
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Özlem IŞIL
Kabul Tarihi : 1998
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Psikiyatri Anabilim Dalı Yataklı Tedavi Birimi'nde yapılmıştır. Araştırmanın amacı kronik şizofren hastaların, öz-bakım becerisi ve sosyal aktivite kazandırma programı sonucunda, öz-bakım ve sosyal aktivitelerini istendik şekilde yerine getirip getiremediğinin belirlenmesidir. Eğitim programının değerlendirilmesi hasta ve onun bakımından sorumlu olan kişi ile görüşülerek yapılmıştır.

Araştırmada veriler, hastaya ve temel bakım vericiye ait sosyodemografik özellikleri saptamaya yönelik form ve Marmara Tedaviyi Değerlendirme Aile Görüşmesi Formu aracılığıyla toplanmıştır. Değerlendirmede, yüzdelik, ortalama, standart sapma, Tekrarlanan Veriler için ANOVA Testi, Student - Newman Keuls Çoklu Karşılaştırma Testi uygulanmıştır.

Araştırmamızda, hastalara günlük ev yaşantısına katılım, yaşam sınırları, öz-bakım, sosyal alan, hastalık belirtisi ve klinik krizler, tedavi kurumunu kullanım, iş ve okul aktiviteleri, tedaviye karşı tutum ve davranış, aile krizlerinin çözümüne katkı konularında yapılan eğitimin, eğitim öncesi, eğitim sonrası ve 1 ay sonraki ev ziyareti esnasındaki farklılıkları anlamlı bulunmuştur ($P < 0.05$).

77. Abdominal Stomalı Hastaların Bireysel Özellikleri ile Benlik Saygıları Arasındaki İlişki

Nezihe SUCU
Tez Danışmanı :Yrd.Doç.Dr.Fatma E.ASLAN
Kabul Tarihi : 1998
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği
Anabilim Dalı

Bu çalışma, abdominal stomalı hastaların bireysel özellikleri ile benlik saygısı arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Araştırma, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Araştırma ve Uygulama Hastaneleri, Sağlık Bakanlığı Haydarpaşa Numune Hastanesi ve Kartal Devlet Hastanesi Genel Cerrahi kliniklerinde Aralık 1996 ve Ekim 1997 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamına toplam 100 abdominal stomalı hasta alınmıştır.

Verilerin toplanmasında Stanley Coopersmith "Benlik Saygısı" ölçeği ile bireylerin tanıtıcı özelliklerini içeren anket formu kullanılmıştır. Tanımlayıcı olarak planlanan çalışmada, elde edilen veriler yüzdelik, x^2 (Chi-Square) önemlilik testleri ile değerlendirilmiştir.

Bireylerin benlik saygısı ortalama değerleri 68.8 ± 16.68 olarak bulunmuş olup hastaların %54'ünde benlik saygısı düşük %46'sında benlik saygısı yüksek çıkmıştır.

Hastaların yaşı, eğitimi, cinsiyeti ile benlik saygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($P>0.05$).

Bireylerin yaşı, eğitimi, cinsiyeti, meslekleri, medeni durumu, çocuk sahibi olup olmama, yaşadığı yer, sosyal güvencesinin olup olmaması gibi özellikleri ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($P>0.05$).

Bireylerin ameliyat oldukları hastane, tanı, ameliyat şekli, stoma türü, ameliyat öncesi bilgilendirilmesi ile benlik saygısı arasındaki ilişkiler anlamsız bulunmuştur (P>0.05).

Sonuç olarak bireylerin özelliklerinin tek başlarına benlik saygısı üzerine etkisi olmadığı görülmüştür.

78. Majör Depresif Bozuklukların Tedavisinde Uğraşı Terapisinin Rolü

Sibel COŞKUN
Tez Danışmanı : Doç.Dr.Gülten ÖZALTIN
Kabul Tarihi : 1998
Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Bu çalışmanın amacı; majör depresif hastaların tedavisinde uğraşı terapisinin etkisini araştırmaktır.

Çalışmada, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde majör depresif bozukluk tanısı ile yatarak tedavi gören 30 hastadan, 15'er kişilik deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Hastaların depresyon düzeyi 1. hafta ve 3. hafta içinde "Beck Depresyon Ölçeği" ile ölçülmüş, bu süre içinde deney grubunu oluşturan hastalar, bulundukları kliniğin diğer hastaları ile birlikte uğraşı terapisi programına katılmışlardır. Hastaların bireysel özellikleri ve klinik ortamı dikkate alınarak planlanan programda; resim, el sanatları, seramik, dikiş, vitray, çiçek yapımı, gezi, tiyatro, spor, eğlence vb aktiviteler uygulanmış, sabah toplantıları düzenlenmiştir. Çalışmanın sonuçları "SPSS" (Statistical Package for Social Sciences for Windows, Release 5.0.1, SPSS Inc., 1992) paket programında "bağımsız t-testi" ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

3. haftanın sonunda deney grubunda toplam ölçek skorları daha düşük bulunmuştur ve bu fark ($p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlıdır. Ölçekteki sorular tek tek incelendiğinde deney grubunda; 4. ($p<0,05$), 8. ve 14. ($p<0,01$) ve 16. ($p<0,001$) sorulardaki değerlerin düşük olması da

istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur

Bu sonuçlar, majör depresif hastalıklarda ilaç tedavisiyle birlikte uğraşı terapisi programı uygulanan hastaların depresif semptomlarının daha fazla düzeldiği şeklinde yorumlanabilir.

79. İstanbul İli Genel Cerrahi Kliniklerinde Kan ve Kan Ürünlerinin Kan Bankasından Alınması, Saklanması, Kullanılması ve Yeniden Değerlendirilmesi ile İlgili Uygulamaların Saptanması

Aysel GÜRKAN

Tez Danışmanı : Doç.Dr.Deniz ŞELİMEN

Kabul Tarihi : 1998

Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Araştırma İstanbul İli Genel Cerrahi Kliniklerinde kan ve kan ürünlerinin kan bankasından alınması, saklanması, kullanılması ve yeniden değerlendirilmesi ile ilgili uygulamaları saptamak amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini, İstanbul İli'nde farklı statüde hizmet veren, yatak kapasiteleri 25'in üzerinde olan, büyük ve orta ameliyatların sıkça yapıldığı ve daha yoğun kan istemi ile karşılaşılan 45 hastanenin Genel Cerrahi Klinikleri oluşturmuştur.

Araştırmanın verileri görüşme tekniği ile elde edilmiş olup, verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik ve x^2 (ki-kare) testi kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilere göre, hastaneler ile kan ve kan ürünlerinin kan bankasından alınması, saklanması, kullanılması ile ilgili uygulamalar arasında anlamlı bir fark bulunmazken, kan ve kan ürünlerinin yeniden değerlendirilmesi ile ilgili uygulamalar arasında ileri derecede anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Elde edilen verilere yönelik uygun öneriler geliştirilmiştir.

80. Eğitilebilir Zeka Engelli Çocuk Velilerinin Sosyal Destek ve Umutsuzluk Düzeyleri

Özlem ÖRSAL
Tez Danışmanı: Doç.Dr.Seçil AKSAYAN
Kabul Tarihi : 1998
Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Zeka engelli çocuğu olan velilerin; çocuğunun mevcut ve gelecekteki durumu ve problemleri için düşüncelerini, algıladıkları sosyal destek durumlarını, umutsuzluk düzeylerini, sosyal destek algılarının umutsuzluk düzeylerine göre farklılıklarını, sosyal destek algılarını ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen değişkenleri incelemek amacıyla, Eskişehir ilinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 14 ilkokulun özel alt sınıfında okuyan 66 zeka engeli öğrenci velisi ile çalışma yapılmıştır.

Araştırmada veriler, sosyo-demografik özellikler ve anne-babaların çocuk ile ilgili algıladıkları problemleri saptamaya yönelik soru kağıdı yanı sıra "Beck Umutsuzluk Ölçeği" ve "Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Değerlendirilmesinde SPSS - for windows paket programı kullanılarak, dağılım tanımlayıcı ölçüler, t testi, Mann Whitney U, Kruskall Wallis, ve korelasyon analizi testleri uygulanmıştır.

Zeka engelli çocuğa sahip velilerin tamamen umutsuz olmadıkları saptanmıştır (X:7.27). Velilerin sosyal destek algılarından yüksek puan (X:63.45) almıştır. Ve en yüksek algılanan sosyal desteğin kaynağının (X:22.67) aile olduğu saptanmış, arkadaş (X:20.48) ve özel bir insan (X:20.50) alt ölçeklerinden alınan puanlar daha düşük bulunmuştur. "Algılanan Sosyal Destek" ile "Umutsuzluk" arasında ters yönde ancak zayıf ilişki saptanmıştır (r:-33).

"Algılanan Sosyal Destek" düzeyine etkileyebileceği düşünülerek çocuğun sorunlarını başkalarının bilmeleri, çocuğa zaman ayırdığında sabırlı olmaları, çocuğun geleceği konusunda ümitli olmaları ve okulu bi-

tirdikten sonra çocuk ile ilgili planlarının olması değerlendirildiğinde istatistiksel yönden anlamlı farklılıkların olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). "Umutsuzluğu" etkileyebileceği düşünülerek yapılan, zeka engelli çocukların sağlık kuruluşu / personeli tarafından izlenmesi, çocukla akraba olma durumları, ailenin diğer bireylerinde kronik hastalık / problem olması, ailede başka kronik hastalıklı / problemli çocuk olması, velilerin çalışma durumları, sağlık harcamalarını rahatlıkla yapma durumları, çocuklarına ayırdıkları süre, çocuğa karşı sabırlı olma durumları, çocuğun geleceği konusundaki düşünceleri ve okulu bitirdikten sonra çocuğa yönelik plan yapmalarının etkili değişkenler olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Ancak;

- kız çocuğu olan velilerin "gelecekle ilgili duygu ve beklentiler" alt ölçeğinde erkek çocuğu olan velilerden daha yüksek umutsuzluk,

- beslenme gereksiniminde kısmen bağımlı çocuk velileri "umut" alt ölçeği ve genel "umutsuzluk" ölçeklerinde bağımsız çocuk velilerinden daha yüksek umutsuzluk,

- kendinde kronik hastalık / problem olan velilerin "motivasyon kaybı" alt ölçeğinden olmayan velilerden daha yüksek umutsuzluk,

- aile içinde başka engelli çocuğa sahip olan velilerin "umut" alt ölçeğinde olmayan velilerden daha yüksek umutsuzluk,

- eş, dost ve akrabaları tarafından engelli çocuğu olduğu bilinen velilerin "gelecekle ilgili duygu ve beklentiler" alt ölçeğinde bilinmeyen velilerden daha yüksek umutsuzluk, puanları aldığı ve aralarında anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Bulgular doğrultusunda, zeka engelli çocuklara ve velilerine yönelik genel hizmetlere, yapılacak araştırmalara ve hemşirelik hizmetlerine yönelik öneriler getirilmiştir.

81. Nonreaktif Sonuçlanan Nonstres Testinden Sonra Uygulanan Hemirelik Girişimlerinin Karşılaştırılması

Fatma Deniz SAYINER

Tez Danışmanı : Prof.Dr.Hediye EKİZLER

Kabul Tarihi : 1998

Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği AnabilimDalı

Doğumhane ve doğum servisleri ile, prenatal tanılama ünitelerinde çalışan tüm hemşirelerin , fetal distresi en erken dönemde tanılayarak gerekli girişimler için zaman kazanmasıyla gebe ve fetus sağlığını sürdürme fırsatını elde edeceklerdir. Bu nedenle hemşirelerin güvenilirliği yüksek ve noninvaziv bir yöntem olan NST' yi bilme, gebeyi ve aileyi bu teste hazırlama ,uygulama ve sonuçlarını değerlendirme, gerekli girişimleri başlatma sorumluluğunu alması ile gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de perinatal mortalite ve morbiditenin azaltılmasına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, ülkemizde hemşirelerin, prenatal tanı ve testler konusunda bilgilerinin artırılması, uygulamaya cesaretlendirilmesi ve en çok kullanılan testlerden biri olan NST'de Nonreaktif sonuç ile karşılaşıldığında uygulanması gerekli hemşirelik girişimlerinin etkilerini incelemektedir.

Araştırma grubumuzu Şişli Etfal Hastanesi I. Kadın Doğum Kliniğine başvuran NST'si nonreaktif sonuçlanan, araştırmaya katılmaya gönüllü 105 gebe oluşturmuştur.

Verilerin toplanmasında vakaların tanıtıcı bilgilerini içeren bir form, kardiotokografi cihazı, 50 gr. gikoz paketleri, çalar saat kullanıldı. NST'si nonreaktif olan 105 gebeden I. grup 45 kişiye fetusu sarsma işlemine ek olarak glikoz verildi. II. gruptaki 30 kişiye fetüsü sarsmaya ek olarak vibroakustik stimulasyon yapıldı. III. gruptaki 30 kişiye ise fetüsü sarsmaya ek olarak oral glikoz verme ve vibroakustik stimulasyon gi-

rişimleri birlikte uygulandı.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Araştırmaya katılan gebelerin %65.7'sinde 20 dakikada en az 2 kez 15 atım/15 san. süren akselerasyon oluştuğu, ancak tüm gebelerin klinik prognozları da dikkate alındığında%60'nın fetal sağlıklarının iyi olduğu kabul edilmiştir.

Çalışma sonucunda, III. grupta uygulanan girişimlerin diğer girişimlerden daha etkili olduğu ortaya çıkarılarak, öneriler sunulmuştur.

82. İdrar Kültürü için Örnek Alırken, Kadınlarda Genital Bölge Temizliğinde Sabunlu Su ve Steril Distile Su Kullanılmasının Önemi

Leman ŞENTURAN
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Şule E.ALPAR
Kabul Tarihi : 1998
Hemşirelik Esasları AnaBilim Dalı

Çalışmamız üriner sistem enfeksiyonlarının tanı ve tedavisinde önemli rol oynayan idrar kültürü için örnek alırken kadınlarda perine bölgesinin / genital bölgenin temizliğinde sabun kullanılması ve steril distile su ile durulanmasının önemini belirlemek, el yıkama ve perine bölgesini silme ile idrar kültüründe bakteri üreme durumu arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla deneysel olarak planlanmıştır.

Araştırma 11.1.1996-15.6.97 tarihleri arasında Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi Polikniği ve Klinik Laboratuvar' ında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmamızda 18-45 yaş arası kadından alınan 60 idrar örneği ile çalışılmış, kontrol ve deney gruplarını aynı bireyler oluşturmuştur. Kontrol grubuna hiç bir müdahele yapılmamış, klinik prosedüre göre idrar örnekleri alınmıştır. Deney grubuna gerekli malzemeler ve geliştirilen klavuz verilerek, sabun ve steril distle su ile perine temizliği yaptırıldıktan sonra orta akım idrar örneği vermeleri sağlanmıştır.

Veriler yüzdelik Ki-Kare Testi ve Fisher Kesin Ki-Kare Testi ile değerlendirilerek vakaların kontrol ve deney grupları karşılaştırılmıştır.

Perine temizliği yapmadan önce ve sonra alınan idrar örneklerinin kültür sonuçlarında bakteri üreyenler % 73.3 (n=22) oranında bulunmuştur.

Kontrol grubu vakalarının % 60' ının (n= 18) arkadan öne / yanlış yönde perine temizliği yaptığı, önden arkaya / doğru yönde perine temizliği yapanlara göre daha fazla üreme olduğu, fakat bunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır (p>0.5).

Kontrol grubunun % 83.4' ünün (n=25) örnek verme işlemi öncesi ellerini yıkamadığı, el yıkama durumu ile idrar kültüründe bakteri üremesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır (p>0.5).

83. 19-25 Yaş Grubundaki Genç Erişkin Diyabetes Mellituslu Hastalarda Anksiyete Düzeylerinin Karşılaştırılması

Hale TOSUN
Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Şule E.ALPAR
Kabul Tarihi : 1998
Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Bu araştırma 19-25 yaş arası genç erişkin grupta olup hastalık yaşı 3 ay, 1 yıl ve 5 yıl olan diyabetiklerin anksiyete düzeylerini tespit etmek amacıyla tanımlayıcı ve analitik olarak planlanmıştır.

Araştırma: Eylül 1996-Eylül 1997 tarihleri arasında, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Diyabet Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde, toplam 130 diyabetik hasta ve 50 sağlıklı birey üzerinde yapılmıştır.

Verilerin toplanmasında sosyodemografik ve hastalık özelliklerini sorgulayan bir görüşme formu, hasta ve kontrol gruplarının durumluk ve sürekli anksiyete düzeylerini belirleyebilmek için Spielberg ve arkadaşla-

rının "Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri" kullanılmıştır.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS istatistik paket programı ile, "ki-kare testi", "varyans analizi", "t testi", "çift yönlü varyans" ve "korelasyon analizi" kullanılarak yapılmıştır.

Çalışma grubumuzdaki durumluk ve sürekli anksiyete düzeyleri incelendiğinde; I.grupta durumluk ve sürekli anksiyetenin %73.3(n=22) oranında orta derecede, II.grupta durumluk anksyietenin %62(n=31) oranında orta derecede, sürekli anksiyetenin %78(n=39) oranında orta derecede, III.grupta durumluk anksiyetenin %62(n=31) oranında hafif derecede, sürekli anksiyetenin %66(n=33) oranında orta derecede, kontrol grubunda her iki anksiyete düzeyinin %96(n=48) oranında hafif derecede olduğu saptanmıştır.

Durumluk ve sürekli anksiyete düzeyleri evli diyabetiklerde ($p<0.05$), sosyal güvencesi olmayanlarda ($p<0.001$), ailesi ile birlikte yaşayanlarda ($p<0.001$), ev hanımlarında, ekonomik yönden tedavi programını karşılamakta güçlük çekenlerde ($p<0.05$), diyabet nedeniyle hastaneye yatmayanlarda ($p<0.01$), kan şekerini ölçemeyenlerde ($p<0.05$) yüksek bulunmuştur.

Sonuçlara göre diyabet teşhisi yeni konan hasta grubunda durumluk ve sürekli anksiyete düzeylerinin diğer gruplara göre daha fazla olduğu bulunmuştur ($p<0.001$). Hastalık yaşı arttıkça anksiyete düzeylerinin azaldığı, kontrol grubunun ise hasta gruplarına göre çok daha az düzeyde anksiyete yaşadığı belirlenmiştir ($p<0.001$).

84. Çocuğun Yoğun Bakım Ünitesine Kabulünde Annlere Uygulanan Hemşirelik Bakımının Annelerin Anksiyete Düzeyine Etkisi

Sevgi AKŞİT

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Güler CİMETE

Kabul Tarihi : 1998

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Araştırma, çocuğun yoğun bakım ünitesine kabulünde annelerin anksiyete düzeylerini arttırabilecek olası faktörler dikkate alınarak geliştirilen ve uygulanan destekleyici hemşirelik yaklaşımlarının, annelerin 24 saat sonra ve taburculuk öncesi anksiyete düzeylerine etkisinin belirlenmesi amacı ile, yarı deneysel olarak yapılmıştır.

Araştırma kapsamına, Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Süt Çocuğu Yoğun Bakım Ünitesine yatırılan 60 anne alınmıştır. Bu annelerden 30'u deney, 30'u kontrol grubuna bazı bağımsız değişkenler yönünden eşlertirilerek yerleştirilmiştir.

Veri toplama aracı olarak; Tanıtıcı Bilgi Formu, Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri, Çocuk ve Anneye Yönelik İzlem-Gözlem Formu ve Hemşirelik Girişimleri Rehberi kullanılmıştır. Çocuğun yoğun bakım ünitesine kabulünü takiben ilk saatler içinde deney grubu annelere başetmelerini kolaylaştırıcı stratejiler öğretilmiş ya da uygulanmıştır. Diğer veri toplama araçları hem deney hem kontrol grubu annelere kabul, 24 saat sonra ve taburculuk öncesi uygulanmıştır.

Bulgulara göre, deney ve kontrol grubu annelerin, kabul ve 24 saat sonraki durumluk kaygı puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.01$). Ancak, kabulde deney grubu annelerin kaygı puan ortalamaları kontrol grubundan yüksek iken, 24 saat sonrasında deney grubu annelerin kaygı puan ortalamalarının, kontrol grubuna göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, deney grubu annelere

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

kabulde uygulanan destekleyici hemşirelik yaklaşımlarının, özellikle 24 saat sonraki anksiyete puanlarını düşürdüğü sonucuna varılmıştır.

Deney ve kontrol grubu annelerin çocukları, hastalığın klinik seyri ve davranışlar gibi, izlem-gözlem kriterleri yönünden karşılaştırılmış, aralarında istatiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Bu bulguya göre, deney grubu annelerin 24 saat sonraki kaygı puanlarının, kontrol grubu annelere göre düşük olmasının, çocuğun durumundan değil, deney grubu annelere uygulanan destekleyici bakımdan kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

Kabulde deney ve kontrol grubu anneler anksiyete göstergesi davranış sayıları ve başetme stratejilerinin sayısı yönünden bir farklılık göstermez iken ($p>0.05$), 24 saat sonra deney grubu annelerin anksiyete gösteren davranış sayıları azalmış, başetme stratejilerinin sayısı artmış ve aralarındaki fark istatistiksel olarak da desteklenmiştir ($p<0.05$). Bu bulguya göre, destekleyici hemşirelik yaklaşımlarının annelerin 24 saat sonraki kaygı düzeylerini azaltmada etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

85. Gastrointestinal Sistem Cerrahisinde Nazogastrik Tüpün İyileşme Sürecine Etkisi

Meftun EROL AKGÜN
Tez Danışmanı:Yrd.Doç.Dr.Fatma ETİ ASLAN
Kabul Tarihi : 1998
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Nazogastrik Tüp (NGT) yıllardır abdominal ameliyatlardan sonra görülen bulantı, kusma, gaz ve sıvı distansiyonu, yara ayrılması, anastomoz kaçağı, ileus ve gastrik dilatasyonu önlemek amacıyla rutin olarak kullanılmaktadır. Ancak literatürlerde NGT'nin postoperatif komplikasyonların önlenmesindeki rolünün sanıldığı kadar büyük olmadığı, her olguda kullanılmasının disfaji, burun kanadı ülserasyonu, aspirasyon pnömonisi gibi sorunlara da yol açtığı belirtilmektedir.

Araştırma, elektif Gastrointestinal Sistem (GİS) ameliyatı geçiren hastalara rutin NGT uygulanması sonucu gelişebilecek komplikasyonların iyileşme sürecine etkisini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Araştırma evrenini, İstanbul İli Anadolu yakasında, Haydarpaşa Numune Hastanesi'nin 117 yatak kapasitesi olan Genel Cerrahi Klinikleri oluşturmuştur. Örneklem grubuna, Aralık 1996 - 1997 tarihleri arasında, elektif GİS ameliyatı geçiren, araştırmayı kabul eden 22 - 74 yaş arası 57 hasta alınmıştır. 30 hastaya postoperatif NGT takılırken, 27 hastaya takılmamıştır.

Araştırma verileri, 21 sorudan ve 3 bölümden oluşan veri toplama formu, hasta dosyası ve hemşire gözlemlerinden elde edilmiştir. Hasta 1 hafta süreyle günde bir kez değerlendirilmiştir.

İki grup arasında hıçkırık, kusma ve solunum komplikasyonu yönünden anlamlı bir fark bulunmazken, bulantı, mide yanması, yutma güçlüğü, abdominal distansiyon ve burun kanadı ülserasyonu yönünden anlamlı fark olduğu belirlendi. Nazogastrik entübasyonun hastanede kalış süresini ve oral beslenmeye başlama zamanını uzattığı ancak ilk ambulasyon ve barsak seslerinin başlama zamanı açısından ise anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Gruplar arasındaki ilişki, yüzdelik, ki kare, student t testi ve Mann - Whitney U testi ile değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak; elektif GİS ameliyatlarından sonra, nazogastrik entübasyonun rutin olarak değil, gerekli olan hastalara uygulanması kanısına varılmıştır.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

ISBN 975 – 400 – 204 – 3

Marmara Üniversitesi
Teknik Eğitim Fakültesi
Döner Sermaye İşletmesi
Matbaa Biriminde Basılmıştır.